

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA
POTVYNIŲ RIZIKOS ĮVERTINIMO IR VALDYMO PROCESUOSE
APLINKOS MINISTERIJOS IR APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS
VEIKLOS SRITYJE**

2026 m.

TURINYS

<i>1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI</i>	2
<i>2. IŽANGA</i>	4
<i>3.1. Aplinkos ministerijai ir (ar) AAA teisės aktais suteikta neribota diskrecija spręsti, kokie subjektai gali dalyvauti rengiant, peržiūrint ir atnaujinant dokumentus potvynių rizikos vertinimo ir valdymo procese, nevisais atvejais tinkamai užtikrinamas privalomas visuomenės dalyvavimas (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	7
<i>3.2. Aplinkos ministerija ir AAA potencialiai kompetentingos vykdyti tas pačias reglamentavime nustatytas funkcijas, tačiau jomis dalijasi be aiškaus mechanizmo (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	15
<i>3.3. Neapibrėžta informacijos ir duomenų teikimo ir vertinimo tvarka potvynių rizikos valdymo procesuose (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	18
<i>3.5. Praktikoje potvynių grėsmės žemėlapiai peržiūrimi ir keičiami dažniau nustatyto periodiškumo, o neeilinės peržiūros atlikimo kriterijai ir tvarka nereglementuota (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	34
<i>3.6. Potvynių grėsmės teritorijos, tenkinant viešąjį interesą, registruojamos galimai pavėluotai, dėl ko jose apie 6 metus galėjo būti selektyviai sudaromos sąlygos ūkinę veiklą vykdyti neatsižvelgiant į faktinius apribojimus (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	39
<i>3.7. Potvynių grėsmės teritorijose grunto supylimai naudojami kaip priemonė žemės sklypus pašalinti iš potvynių grėsmės teritorijų, o teisinis reguliavimas nepakankamai užtikrina jų projektavimo, poveikio vertinimo ir kontrolės mechanizmų, sudarydamas sąlygas neskaidriems sprendimams ir korupcijos rizikai (kritinė antikorupcinė pastaba)</i>	51
<i>6. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS) IR PASIŪLYMAI</i>	65
<i>5. ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR KITŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS</i>	78

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizės tikslas – antikorpuciniu požiūriu įvertinti potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesus Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros veiklos srityje, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir (ar) korupcijos rizikas bei užtikrintų skaidresnį vertintų procesų vykdymą.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai:

- nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti;
- išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;
- pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas: Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesai.

Subjektai: Aplinkos ministerija ir Aplinkos apsaugos agentūra.

Laikotarpis: Vertinamas 2022 m. sausio 1 d. – 2025 m. spalio 1 d. laikotarpis¹.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.
3. Interviu metodas (subjektų darbuotojams pateikti klausimai bei atsakymai el. paštu svetlana.andrejeva@stt.lt ir dokumentai@stt.lt).
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas.
5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 2-229 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 15 punkte nurodyti duomenys;

2. Korupcijos rizikos analizės išvadoje nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija;

¹ Taip pat buvo vertinami ankstesnio ir (ar) vėlesnio laikotarpio teisės aktai, procesai, aktualūs ar susiję su analizuojamu laikotarpiu vykdytais potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesais.

3. Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros bei kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi;

4. raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamuose procesuose;

5. kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. sociologinių tyrimų duomenis²;
2. galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamuose procesuose;
3. darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį;
4. vykdomos veiklos dokumentavimo reikalavimus;
5. vertinamų procesų viešinimą ir prieinamumą visuomenei;
6. kitą informaciją, kurios reikia korupcijos rizikos analizei atlikti.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

² Prieiga internetu: <https://www.stt.lt/analitine-antikorpucine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

2. IŽANGA

Potvynių rizikos vertinimas ir valdymas yra viena iš viešosios politikos sričių, turinčių tiesioginę įtaką gyventojų saugumui, aplinkos apsaugai, viešajai infrastruktūrai ir ekonominei veiklai. Lietuvos Respublikoje šie procesai vykdomi įgyvendinant 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/60/EB dėl potvynių įvertinimo ir valdymo (toliau – Potvynių įvertinimo ir valdymo direktyva), LR vandens įstatymo (toliau – LR VĮ), LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – LR SŽNSĮ) bei juos detalizuojančių poįstatyminių teisės aktų nuostatas, kurių įgyvendinime pagrindinį vaidmenį atlieka Aplinkos ministerija ir prie jos veikianti įstaiga – Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA).

Vadovaujantis galiojančiu teisiniu reglamentavimu, abi minėtos institucijos dalyvauja potvynių rizikos vertinimo ir valdymo procesuose. Jos rengia keturių rūšių dokumentus: preliminaraus potvynių rizikos vertinimo ataskaitas, potvynių grėsmės žemėlapius, potvynių rizikos žemėlapius ir potvynių rizikos valdymo planus. Šie dokumentai rengiami etapais, bendradarbiaujant skirtingoms institucijoms ir įtraukiant visuomenę. Taip siekiama nustatyti potvynių grėsmes, įvertinti jų keliamą riziką ir suplanuoti priemones šiai rizikai sumažinti.

Preliminaraus potvynių rizikos vertinimo ataskaitos ir potvynių rizikos žemėlapiai turėtų užtikrinti, kad sprendimai dėl potvynių grėsmės teritorijų būtų grindžiami sisteminė hidrologinių, socialinių, ekonominių ir aplinkos duomenų analize, o potvynių rizikos valdymo planai nustatyti aiškias priemones, prioritetus ir atsakomybę rizikai mažinti. Vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu potvynių grėsmės teritorijos nustatomos potvynių grėsmės žemėlapiuose, todėl šis dokumentas įgyja esminę reikšmę žemės naudojimo reguliavimui: potvynių grėsmės žemėlapyje nustatytos teritorijos įregistruojamos Nekilnojamojo turto registre ir lemia specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo (statybos ir žemės paviršiaus lygio keitimo apribojimų) pradžią. Tuo pat metu visi keturi dokumentai tarpusavyje susiję ir laikomi potvynių rizikos valdymo sistemos pagrindu, kuris yra būtinas viešajam interesui, gyventojų saugumui ir skaidriam teritorijų planavimui užtikrinti.

AAA duomenimis³ potvyniai kelia riziką apie 28 tūkst. ha miestų ir gyvenviečių, užliejamose teritorijose gyvena daugiau nei 42 tūkst. gyventojų, o vieno ekstremalaus potvynio sukelti nuostoliai galėtų viršyti 250 mln. Eur. Lietuvoje su potvyniais susiję ekstremalūs reiškiniai formuojasi 54 upėse, taip pat Baltijos jūros bei Kuršių marių pakrantėse. Hidrologijos specialistai atkreipia dėmesį, kad potvynių dinamiką vis labiau lemia ne sniego danga, bet

³ Prieiga internetu: <https://am.lrv.lt/lt/naujienos/atnaujinta-informacija-apie-potvyniu-rizikas-ir-gresmes-interaktyviuose-zemelapiuose/>

didėjantis kritulių kiekis, ypač liūtys, dėl kurių gali kilti staigūs lietaus poplūdžiai įvairiais metų laikais. Prognozuojama, kad ateityje liūtys bus dar dažnesnės ir intensyvesnės, todėl potvynių problemos bus aktualios ir ateityje. Siekiant mažinti potvynių metu užliejamų apgyvendintų teritorijų plotus numatytos struktūrinės apsaugos nuo potvynių priemonės, kurios gali būti finansuojamos 2021-2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programų (34 000 000 EUR) lėšomis.

Pastebėta, kad konkrečių teritorijų priskyrimas tam tikroms potvynių grėsmės teritorijoms ar šių ribų koregavimas gali lemti kokiose teritorijose bus koncentruojamas finansavimas, t. y. kokie projektai bus įgyvendinami pirmiausia ir kokios savivaldybės ar ūkio subjektai gaus didžiausią naudą. Siekiant tinkamai valdyti šias rizikas, būtina, kad sprendimai dėl potvynių grėsmės teritorijų nustatymo ir jų ribų koregavimo būtų grindžiami aiškiais, iš anksto nustatytais kriterijais ir objektyviais duomenimis. Tuo pačiu finansavimas spręstų realias problemas, susijusias su potvynių grėsme, o ne būtų nukreipiamas į projektus, pirmiausia tenkinančius atskirų žemės savininkų ar statytojų interesą.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyboje gaunami pranešimai ir kita informacija sudaro prielaidas abejoti, ar žemėlapių koregavimo metu taikomos metodikos yra nuoseklios ir skaidrios. AAA viešai skelbdama⁴ informaciją apie atliekamą potvynių grėsmės žemėlapių peržiūrą, nurodo, kad tam tikrose vietose žemėlapiai tikslinami dėl pasikeitusio reljefo, remiantis visuomenės ar kitų subjektų pateikta informacija, neatliekant naujų hidrologinių skaičiavimų. Tokia praktika gali kelti klausimų dėl korekcijų atlikimo metodikos nuoseklumo ir vienodo potvynių grėsmės vertinimo visos teritorijos mastu.

Pastebima ir teisminių ginčijų nagrinėjimo tendencija dėl aplinkybių, susijusių su potvynių grėsmės teritorijose įgyvendintomis potvynių rizikos valdymo priemonėmis. Pavyzdžiui, 2022 m. administracinėje byloje Nr. eI3-4996-1064/2022 buvo nagrinėjamos aplinkybės dėl įgyvendintų potvynių rizikos valdymo priemonių: sklypo savininkas atliko žemės darbus, skirtus apsaugoti žemės sklypo dalį nuo potvynių grėsmės ir dėl tokios veiklos vykdymo žemės sklype nebėra išlikę saugotinių buveinių, įtrauktų į Natura 2000 teritorijų sąrašą. Kitoje byloje⁵ pareiškėjai ginčija Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau – VTPSI) sprendimus, kuriais ji atsisako pradėti procedūras dėl savavališkai įrengtų pylimų potvynių grėsmės teritorijoje.

Šios teisminės bylos ir žiniasklaidoje minimi atvejai⁶ signalizuoja apie galimus neteisėtus reljefo keitimo ar statybos darbus pavieniuose žemės sklypuose, vykdomus privačių subjektų, taip pat apie galimus šių veiklų kontrolės ir potvynių rizikos valdymo priemonių

⁴ 2025-04-10 raštas reg. Nr. 5-01-4686

⁵ Regionų administracinio teismo Vilniaus rūmų administracinėje byloje Nr. eI3-9503-979/2025

⁶ Prieiga internetu: <https://kaunas.kasvyksta.lt/2014/02/19/miestas/miesto-valdzia-potvynis-neryje-kyla-del-nelegaliu-statybu/>

taikymo trūkumus. Tokiame kontekste papildomą susirūpinimą kelia ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) turima informacija, jog pagal kitų subjektų (ne Aplinkos ministerijos ar AAA) teikiamus prašymus Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui potvynių grėsmės teritorijos galimai registruojamos neatsižvelgiant į oficialių potvynių grėsmės žemėlapių duomenis, t. y. taip, kaip palankiau planuojamai vykdyti ūkinei ar kitokiai veiklai.

Ši korupcijos rizikos analizė parengta siekiant sistemiškai įvertinti kaip Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros veikloje organizuojami ir įgyvendinami potvynių rizikos vertinimo ir valdymo procesai, ar galiojantis teisinis reguliavimas ir praktikoje taikomos procedūros pakankamai aiškiai apibrėžia funkcijas, atsakomybę, duomenų rinkimo ir vertinimo tvarką, visuomenės ir kitų institucijų įtraukimą. Analizės metu identifikuojami reglamentavimo ir praktikos trūkumai, galintys sudaryti prielaidas piktnaudžiavimui, selektyviems sprendimams ar interesų konfliktams, ir pateikiami pasiūlymai, skirti sustiprinti potvynių rizikos valdymo procesų skaidrumą, atskaitomybę ir atsparumą korupcijai.

Atlikę korupcijos rizikos analizę nustatėme, kad Aplinkos ministerijoje ir AAA egzistuoja korupcijos rizika potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesuose.

Nagrinėjant aktualų reglamentavimą, pastebėta, kad vadovaujantis Nutarimo 3 punktu, penkios ministerijos⁹ ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) įpareigoti teikti informaciją, reikalingą potvynių rizikos dokumentų rengimui, jei į šias institucijas kreipiasi Aplinkos ministerija arba AAA. Vadovaujantis Nutarimo 4 punktu, savivaldybėms teikti minėtą informaciją pagal Aplinkos ministerijos ir AAA kreipimąsi **tik rekomenduojama**. Vadovaujantis Tvarkos aprašo V skyriaus nuostatomis, minėtame dokumentų rengimo, peržiūros ar atnaujinimo procese visuomenei suteikiamas itin svarbus vaidmuo – jai turi būti sudaryta galimybė ne mažiau kaip šešis mėnesius raštu teikti pastabas ar pasiūlymus. Be to, Aplinkos ministerijai ar AAA reglamentavimas numato aiškia pareigą išnagrinėti gautas visuomenės pastabas ar pasiūlymus, įvertinti jų pagrįstumą arba parengti argumentuotą išvadą, kodėl į juos neatsižvelgta.

Atkreipiamas dėmesys, kad atsižvelgiant į Nutarimo 3 ir 4 punktus, teoriškai Tvarkos apraše numatytų dokumentų rengime gali dalyvauti visos paminėtos institucijos ir savivaldybės, tačiau faktinis jų dalyvavimas priklauso nuo Aplinkos ministerijos arba AAA sprendimo. Aptariamasis reglamentavimas nenumato objektyvių kriterijų, pagal kuriuos būtų sprendžiama, kokios institucijos turi dalyvauti kiekvieno atskiro dokumento rengimo procese. Be to, Aplinkos ministerijai ir AAA nenumatyta pareiga pagrįsti priimtą sprendimą kreiptis tik į dalį institucijų ar visai nesikreipti į jas rengiant dokumentus. Tokiu būdu Aplinkos ministerija arba AAA turi **neribota diskreciją spęsti** dėl institucinės įvairovės dalyvavimo masto dokumentų rengimo procese. Praktikoje gali susidaryti situacija, kad dėl svarbiausių potvynių rizikos vertinimo ir valdymo dokumentų rengimo visus sprendimus priims Aplinkos ministerija ir AAA centralizuotai, nesikreipiant į kitas kompetentingas institucijas.

Pastebėta, kad nuo 2019 m. lapkričio 1 d., įsigaliojus naujai LR VĮ redakcijai¹⁰, nebeliko teisinio pagrindo ir nebesudariniamos Dauguvos, Lielupės, Nemuno ir Ventos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) koordinavimo tarybos¹¹, kurių darbą organizuodavo AAA¹². Atkreiptas dėmesys, kad nežiūrint į pasikeitusį reglamentavimą, AAA svetainėje iki šiol skelbiama apie tai, kad kiekvienam rajonui sudaryta po koordinavimo tarybą¹³. Be to, Upių

⁹ Kultūros ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija (Nutarime – Ūkio ministerija), Vidaus reikalų ministerija ir Žemės ūkio ministerija.

¹⁰ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/f8852190ed9311e89d4ad92e8434e309?jfwid=mmce0q4n8>

¹¹ Tarybos veikloje dalyvavo pagrindines interesų grupes atstovaujantys vyriausybinių ir nevyriausybinių įstaigų atstovai. Pagrindinis koordinavimo tarybų uždavinys buvo – suderinti valstybės, savivaldybių institucijų ir visuomeninių organizacijų interesus rengiant ir įgyvendinant UBR priemonių programas ir valdymo planus.

¹² Prieiga internetu: https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/8/Vly_UGpPoxw.pdf

¹³ t. y. nurodoma „2005 m. siekiant užtikrinti koordinavimą ir bendradarbiavimą tarp skirtingų institucijų kiekvienam upių baseinų rajonui sudaryta po koordinavimo tarybą. Tarybų narius sudaro pagrindines interesų grupes atstovaujantys vyriausybinių ir nevyriausybinių įstaigų atstovai. Pagrindinis koordinavimo tarybų uždavinys – suderinti valstybės, savivaldybių institucijų ir visuomeninių organizacijų interesus rengiant ir įgyvendinant UBR priemonių programas ir valdymo planus.“ Prieiga internetu: <https://vanduo.old.gamta.lt/cms/index?rubricId=bba44c94-91dd-4103-899f-48d09390fe57> (žr. 2025-11-18).

baseinų rajono valdymo plano ir priemonių programos vandensaugos tikslams pasiekti rengimo bei derinimo su užsienio valstybėmis tvarkos¹⁴ 2.1.2 papunktyje koordinavimo tarybos vis dar minimos nurodant, kad jų sudėtys prireikus atnaujinamos. Tai rodo, kad teisinis reglamentavimas nėra iki galo nuoseklus ir suderintas. Tokio pobūdžio neatitikimai gali lemti skirtingą nuostatų interpretavimą, painiavą dėl galiojančio reguliavimo įgyvendinimo ir institucinio bendradarbiavimo masto, nes nėra aišku kokių būdu, forma ir kokie subjektai turi būti įtraukti į UBR valdymo planų ir priemonių programų rengimo bei derinimo procesus, taip pat **kokių būdu potvynių rizikos valdymas derinamas su upių baseinų valdymu.**

Pastebima, jog Tvarkos aprašo 3 punktą nustato, kad kiekviename UBR¹⁵ potvynių rizikos valdymą administruoja kompetentinga institucija, atsakinga už UBR arba jų dalių administravimą vandensaugos tikslais. Nors tokia formuluotė suponuoja, kad kiekviename UBR veikia atskira institucija, tačiau iš tiesų įgaliojimai administruoti visus Lietuvos teritorijoje esančius UBR, vadovaujantis AAA nuostatų 10.4.1 papunkčiu, yra suteikti tik AAA, t. y. visų keturių UBR (Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos) administravimą vykdo viena institucija – AAA. Apie tai aiškiai komunikuojama ir AAA interneto svetainėje¹⁶.

Taip pat būtina pažymėti, kad atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų¹⁷ 6 punktą, AAA savininko (valstybės) teises ir pareigas įgyvendina Aplinkos ministerija. Tokiu būdu sprendimai gali būti priimami vienoje valdymo grandyje, kas dar labiau stiprina Aplinkos ministerijos diskrecijos galimybių ribas, o tai savo ruožtu gali lemti institucinės kontrolės stoką, interesų konfliktų riziką, taip pat mažinti rengiamų dokumentų skaidrumą ir kokybę. Ydingas numatyto reglamentavimo taikymas praktikoje gali riboti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, nes institucijų ir savivaldybių įtraukimas tampa ne pareiga, o Aplinkos ministerijos ar AAA pasirinkimu. Tokiu būdu informacijos rinkimas gali tapti fragmentiškas, galimai dėl to gali būti praleisti svarbūs aspektai (pvz., poveikis visuomenės sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui, ekonominei veiklai ar pan.). Kaip pasekmė potvynių rizikos vertinimo ir valdymo procesai gali būti varžomi siaurais administraciniais ar politiniais prioritetais, kas gali nustelbti viešąjį interesą, mažinti visuomenės pasitikėjimą dėl priimtų sprendimų potvynių rizikos vertinimo ir valdymo srityje ypatingai tais atvejais, kai jai nesudaromos Tvarkos aprašo garantuojamos galimybės dalyvauti rengiant dokumentus.

¹⁴ Minėta tvarka patvirtinta 2003 m. lapkričio 25 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. 591 „Dėl Upių baseinų rajono valdymo plano ir priemonių programos vandensaugos tikslams rengimo bei derinimo su užsienio valstybėmis tvarkos patvirtinimo“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222795/asr> (žr. 2025-07-30).

¹⁵ Upės baseinu (pagal Bendrąją vandens politikos direktyvą) vadinama ta teritorija, iš kurios paviršinis vanduo upėmis ir ežerais nuteka į jūrą vienos upės žiotimis.

¹⁶ Prieiga internetu: <https://vanduo.old.gamta.lt/cms/index?rubricId=bba44c94-91dd-4103-899f-48d09390fe57>

¹⁷ Patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 „Dėl Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. vasario 4 d. įsakymo Nr. D1-78 redakcija).

Pavyzdžiui, 2024 m. AAA¹⁸ netenkino pirminio statytojo prašymo¹⁹ pakeisti potvynių grėsmės žemėlapius konkrečiame žemės sklype, esančiame Kauno miesto savivaldybėje. Gavęs neigiamą atsakymą, po 4 d. d. statytojas pakartotinai kreipėsi²⁰ ne tik į minėtas institucijas, bet ir eilę kitų²¹, prašydamas skubiai organizuoto susitikimą ir rasti visoms šalims priimtina sprendimą. Aplinkos ministerijos atstovas nurodė²², kad susitikimai dėl potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros ir atnaujinimo galimybių konkrečiame sklype, patenkančiame į didelės tikimybės (10 proc.) potvynio grėsmės teritoriją, buvo vykdomi viceministro lygmeniu, dalyvaujant AAA specialistams ir sklypą panaudos teise valdančiam statytojui, siekiam šiame sklype vykdyti ypatingojo statinio statybas. Aplinkos ministerijos atstovas daugiau duomenų apie minėtus susitikimus nepateikė, paaiškino, kad susitikimai nebuvo protokoluojami. Po priimto sprendimo keisti potvynių grėsmės žemėlapius dėl konkretaus (t. y. statytojo siūlomo) sklypo, Aplinkos ministerija teikė Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo projektą (toliau – Projektas)²³ išvadoms gauti šioms institucijoms: AAA, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos sveikatos mokslų universitetui (t. y. pačiam statytojui), Kauno miesto savivaldybei, VĮ Registrų centrui. Papildomai pažymėtina, kad sprendžiant dėl potvynių grėsmės žemėlapių koregavimo minėtame sklype galimai tikslinga buvo įtraukti ir kitas, pvz. už visuomenės saugumą bei statybos teisėtumo kontrolę atsakingas institucijas, tačiau dėl tokių išvadų kreiptasi nebuvo. Atsižvelgiant į planuojamą ypatingojo statinio statybą ir galimas potvynio pasekmes, pagrįstai galėjo būti reikalinga PAGD pozicija dėl civilinės saugos, gelbėjimo ir evakuacijos galimybių nagrinėjamoje teritorijoje, o taip pat VTPSI vertinimas dėl statybos ir teritorijų planavimo reikalavimų laikymosi (ypač įvertinant aplinkybę, kad sklype galimai dirbtinai buvo keičiama žemės sklypo altitudė siekiant sumažinti potvynių grėsmės teritoriją). Galiausiai Aplinkos ministro 2025-07-15 įsakymu Nr. D1-103²⁴ minėtam sklypui buvo įtvirtinti potvynių grėsmės žemėlapių pakeitimai, naudingi statytojo vykdomam projektui (sumažėjo potvynių grėsmės teritorija).

Pažymėtina, kad peržiūrint ir atnaujinant potvynių grėsmės žemėlapius šiuo atveju nebuvo laikomasi visuomenės informavimo procedūrų kaip jos apibrėžiamos Tvarkos aprašo V skyriaus nuostatomis, t. y. visuomenei taip pat nebuvo suteikta galimybė ne mažiau kaip per

¹⁸ 2025-02-13 Nr. (36.6)-A4E-1665.

¹⁹ 2024-09-24 prašymas Nr. 2024-DVT2-01324. Prašymas adresuotas tiek AAA, tiek Aplinkos ministerijai.

²⁰ 2025-02-18 prašymą Nr. 2025-02-18 Nr. 2024-DVT2-00262.

²¹ t. y. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, prašymo kopija išsiųsta ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

²² 2025-11-05 el. laiškas.

²³ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a1f02c314ffc11f0a19dcea0bcc863ad>

²⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5a9e448061b211f0a19dcea0bcc863ad?fwid=>

šešis mėnesius raštu pateikti pastabas ar pasiūlymus. Aplinkos ministerija paaiškino²⁵, kad šiuo atveju visuomenei buvo sudarytos galimybės susipažinti su Projektu Teisės aktų informacinėje sistemoje. Iš tiesų derinimo skiltyje yra įrašas, kad Projektas nuo 2025-06-23 iki 2025-07-08 pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei, tačiau tai sudaro iš viso 16 dienų iš numatytų 6 mėnesių. Be to, Tvarkos aprašo 35 punktą numato Aplinkos ministerijai arba AAA paskelbti pavadinimą, buveinę ir telefono numerį institucijos, kuriai galima raštu pateikti pastabas ar pasiūlymus dėl rengiamuose dokumentuose nurodytos informacijos. Šios pareigos minėtos institucijos taip pat galimai neįvykdė.

Panašiai AAA viešai skelbia²⁶, kad visuomenė gali susipažinti su Trečiojo ciklo preliminarus potvynių rizikos vertinimo peržiūros ir atnaujinimo ataskaitos projektu, tačiau nenurodo, kad dėl jo galima teikti raštu pastabas ar pasiūlymus, o skelbiamame ataskaitos projekte iš karto užfiksuota: „*Visuomenė ir suinteresuoti asmenys ir įvairios institucijos komentarus, pastabas ir pasiūlymus galėjo teikti 6 mėn. iki 2025 m. gruodžio 20 d. **Pastabų ar pasiūlymų nebuvo gauta.***“.

Nagrinėjant AAA interneto svetainėje pateiktą chronologinę informaciją apie 2020–2022 m. vykdytą potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių atnaujinimą²⁷, nustatyta, kad AAA įgyvendino Tvarkos aprašo 35 punkte²⁸ numatytą pareigą viešai paskelbti institucijos (t. y. AAA) duomenis (t. y. pavadinimą, buveinę), kuriai visuomenė gali raštu teikti pastabas ar pasiūlymus. Minėtas punktas, be kita ko, taip pat numato pareigą nurodyti ir institucijos telefono numerį. Atsižvelgiant į šį reikalavimą, AAA svetainėje, be elektroninio pašto adreso²⁹, taip pat nurodė Hidrografinio tinklo skyriaus vyresniojo specialisto telefono numerį, vardą ir pavardę, pažymint, kad šiuo kontaktu galima kreiptis dėl papildomos informacijos gavimo. Pažymėtina, kad AAA svetainėje viešai skelbiama, kad pastabų ir pasiūlymų teikimui buvo skiriamas laikotarpis nuo 2020-11-16 iki 2021-05-15, tačiau analizuojant gautas visuomenės pastabas ir pasiūlymus, pastebėjome, kad dalis prašymų buvo priimami ir pasibaigus šiam terminui – 2021 m. ir 2022 m., nors apie termino pastaboms ir pasiūlymams pateikti pratęsimą viešai AAA svetainėje skelbiama nebuvo. Toks praktinis pastabų ir pasiūlymų priėmimas pasibaigus viešai paskelbtam terminui, nesant aiškios informacijos apie termino pratęsimą,

²⁵ 2025-11-05 el. laiškas

²⁶ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/potvyniu-rizikos-valdymas/preliminarus-potvyniu-rizikos-vertinimo-atnaujinimas-2018-2024-m/> (žr. 2025-11-16)

²⁷ Prieiga internetu: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/potvyniu-rizikos-valdymas/potvyniu-gresmes-ir-rizikos-zemelapiai/>

²⁸ Tvarkos aprašo 35 punktą numato: „Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija rengiamas preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaitas, potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius turi paskelbti savo interneto tinklalapyje ar kitaip viešai pateikti visuomenei. Taip pat turi paskelbti pavadinimą, buveinę ir telefono numerį institucijos, kuriai galima raštu pateikti pastabas ar pasiūlymus dėl preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaitose, potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapiuose nurodytos informacijos.“

²⁹ aaa@aaa.gamta.lt

galimai mažina proceso skaidrumą ir gali sudaryti prielaidas nevienodam visuomenės informavimui apie galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo.

Taip pat pastebėjome, kad interneto svetainėje AAA viešai skelbia elektroninį dokumentą – „*Korekcijų pagal gyventojų ir fizinių asmenų pateiktus duomenis apie reljefo pasikeitimus bei kitą informaciją vietų sąrašas ir pataisyto žemėlapių iškarpos*“³⁰, kuriame nurodomi duomenys apie atliktas korekcijas potvynių grėsmės žemėlapiuose, atsižvelgiant į gautas visuomenės pastabas ir pasiūlymus. Kartu su šiuo dokumentu pateikiama potvynių grėsmės žemėlapių pakeitimų vizualizacija, parengta atsižvelgiant į visuomenės ir institucijų pateiktas pastabas bei pasiūlymus, t. y. pateikiami žemėlapių fragmentai, susieti su konkrečiomis pastabomis ar pasiūlymais, leidžiantys vizualiai palyginti potvynių grėsmės teritorijos ribas prieš korekcijas ir po jų (pažymėtas skirtingomis spalvomis).

Pažymėtina, kad Tvarkos aprašo nuostatos nenumato pareigos AAA skelbti panašius duomenis, todėl gali susidaryti situacijos, kad ne visais potvynių grėsmės žemėlapių keitimo atvejais bus skelbiama tokia ataskaita (pvz. aukščiau aptarto potvynių grėsmės teritorijos ribų koregavimo Kauno miesto savivaldybės žemės sklype atveju panašios ataskaitos viešai paskelbta nebuvo). Atsižvelgiant į tai, kad potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiai tvirtinami Aplinkos ministro įsakymais ir nustatyta tvarka skelbiami AAA interneto svetainėje³¹ kartu su jų erdviniais duomenų rinkiniais, pastebima, jog viešai prieinami skaitmeniniai žemėlapiai šiuo metu neturi funkcionalumo, leidžiančio peržiūrėti skirtingomis įsakymų redakcijomis patvirtintas žemėlapių versijas (t. y. AAA interneto svetainėje sudaryta galimybė peržiūrėti tik 2022 m. patvirtintus potvynių grėsmės žemėlapius, tačiau 2014 m. patvirtintų žemėlapių peržiūra nėra užtikrinama). Pasitaiko atvejų, kad Aplinkos ministro įsakymu³² įtvirtinti potvynių grėsmės žemėlapių pokyčiai iš vis neatsispindi skaitmeniniuose žemėlapiuose. Tai sudaro prielaidas informacijos neatitikimams tarp oficialiai patvirtintų teisės aktų ir viešai skelbiamų duomenų, dėl ko visuomenė, ūkio subjektai ir institucijos gali remtis netiksliais arba pasenusiomis potvynių grėsmės ribomis. Tokia situacija didina sprendimų dėl teritorijų planavimo, statybos ar turto naudojimo priėmimo riziką, taip pat gali lemti nepagrįstus suinteresuotų asmenų lūkesčius ar ginčus dėl taikytinų apribojimų. Be to, kai skaitmeniniuose

³⁰ T. y. nagrinėta vieta (adresas, vietovės pavadinimas ar pan.), prašymo Nr., nagrinėtos vietos koordinatės (x/y), nagrinėjimo (koregavimo) pagrindas (fizinių, juridinių asmenų pateiktos pastabos, nustatyti neatitikimai su naujausiais duomenų rinkiniais ar pan.), koregavimui (analizei) naudoti duomenys (toponuotraukos, projektinė dokumentacija, duomenų rinkinys ar pan.), nagrinėjimo išvados (atsižvelgta, atsižvelgta iš dalies, neatsižvelgta ar pan.), atlikti pakeitimai, papildoma informacija ir pastabos, sąsaja su lauko matavimais.

³¹ Prieiga internetu: potvyniai.aplinka.lt. AAA 2026-03-04 rašte Nr. (36-6)-A4E-2410 nurodo, kad interaktyvūs žemėlapiai, rodantys užliejamas teritorijas, gyventojų ir ekonominę riziką, pasiekiami per ArcGIS Online platforma, o naujausi duomenys integruojami į bendrus valstybės duomenų rinkinius.

³² 2025 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-103 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl Potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“.

žemėlapiuose nėra sudaryta galimybė aiškiai identifikuoti ir palyginti skirtingų potvynių grėsmės žemėlapių redakcijų bei matyti jų kaitos pagrindimą, mažėja proceso skaidrumas ir atsekamumas. Dėl to skaitmeninių žemėlapių naudotojams, įskaitant ir atsakingas institucijas (pvz., VTPSI, teismus, savivaldybes ir kt.), sprendžiant klausimus, susijusius su potvynių grėsmės teritorijomis, gali būti sudėtinga operatyviai pasiekti aktualias ir ankstesnes žemėlapių versijas bei įvertinti, kuri redakcija konkrečiu atveju laikytina taikytina.

Papildomai pažymėtina, kad preliminarus potvynių rizikos vertinimo atnaujinimo procese AAA į procesą įtraukia daugiau institucijų, nei tiesiogiai numatyta Nutarimo 3 punkte. Pavyzdžiui, kreipiamasi³³ ne tik į minėtame punkte numatytas institucijas, bet ir į Lietuvos Respublikos susisiekimo ministeriją, Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją, Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą prie Aplinkos ministerijos, Kultūros paveldo departamentą prie Kultūros ministerijos.

Rengiant potvynių rizikos dokumentus, institucinis bendradarbiavimas yra esminė sąlyga, kad būtų visapusiškai įvertintos tiek aplinkosauginės, tiek socialinės ir ekonominės pasekmės: Vidaus reikalų ministerija ir PAGD – dėl gyventojų saugos, evakuacijos ir gelbėjimo pajėgumų poreikių, Sveikatos apsaugos ministerija ir Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos – dėl visuomenės sveikatos rizikų (pavyzdžiui, užteršto geriamojo vandens, užkrečiamųjų ligų ir pan.), Kultūros ministerijos sistemos institucijos – dėl poveikio kultūros paveldui, Žemės ūkio ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba – dėl žemės ūkio ir gyvūnų laikymo objektų pažeidžiamumo, Susisiekimo ir Energetikos ministerijos – dėl kritinės infrastruktūros (tiltų, kelių, elektros ir dujų tinklų) atsparumo, Ekonomikos ir inovacijų ministerija – dėl potvynių grėsmės teritorijose planuojamų ar vykdomų projektų, investicijų, verslo koncentracijos, numatomos ekonominės grąžos, savivaldybės – dėl vietos teritorijų planavimo sprendinių ir realios urbanistinės situacijos, o, pavyzdžiui, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija – dėl statybos ir reljefo keitimo teisėtumo kontrolės. Jei tokia informacija nesurenkama sistemingai ir neintegruojama į sprendimų priėmimą, potvynių rizikos dokumentai gali neatspindėti tikrosios rizikų visumos konkrečiose teritorijose. Tai didina pavojų, kad potvynių rizikos dokumentai bus rengiami neįvertinus pasekmių visuomenės sveikatai, viešajai infrastruktūrai, kultūros paveldui ar ekonominei veiklai, o sprendimų teisėtumas ir visuomenės pasitikėjimas mažės, nes nebus aišku, ar buvo išnaudotas visas prieinamas institucinių duomenų ir kompetencijų spektras.

Išvada. Aplinkos ministerija ir prie jos veikianti AAA turi plačią diskreciją spręsti dėl reglamentavime numatytų institucijų įtraukimo teikti informaciją, reikalingą potvynių rizikos dokumentams parengti. Dalis institucijų, į kurias praktikoje yra kreipiamasi, nėra įpareigos

³³ 2024-05-16 raštu Nr. (25)-A4E-6347, 2024-05-17 raštu Nr. (25)-A4E-6425, 2024-05-22 raštu Nr. (25)-A4E-6425

teikti informaciją. Toks modelis sudaro prielaidas selektyviems sprendimams be efektyvaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir tinkamų sąlygų išorinei kontrolei. Konkretaus atvejo analizė rodo, kad potvynių grėsmės žemėlapių korekcijos buvo aptariamoms neprotokoluojamų susitikimų pagrindu, nesilaikant reglamentavime numatytų visuomenės įtraukimo reikalavimų. Tokia praktika kelia piktnaudžiavimo, neteisėtų susitarimų rizikas, nes sprendimai gali būti pritaikomi prie individualių interesų, galimai neužtikrinant tinkamos viešojo intereso apsaugos.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, aiškiai apibrėžiant institucijų, privalomai dalyvaujančių potvynių rizikos dokumentų rengimo, peržiūros ir atnaujinimo procesuose, sąrašą bei nustatant jų funkcijas ir atsakomybę.

2. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, aiškiai apibrėžiant pastabų ir pasiūlymų teikimo tvarką (terminus, kanalus, atsakingą instituciją ir pastabų registravimo principus), numatant, kad visi termino pakeitimai ar pratęsimai būtų skelbiami viešai.

3. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant įtvirtinti privalomą nuostatą, kad sprendimai dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių keitimo negali būti priimami, jeigu per nustatytą terminą nustatyta tvarka nebuvo užtikrintas visuomenės informavimas ir galimybė teikti pasiūlymus, o gautos pastabos nebuvo išnagrinėtos ir jų įvertinimas (ataskaita) su motyvuotais atsakymais – patvirtintas ir viešai paskelbtas.

4. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatant Aplinkos ministerijai pareigą po kiekvieno sprendimo dėl potvynių grėsmės žemėlapių pakeitimo viešai paskelbti standartizuotos formos patvirtintą ataskaitą, kurioje būtų nurodomi konkretūs (t. y. AAA teikiami) duomenys, susiję su visuomenės teiktomis pastabomis ir pasiūlymais, pateikiami aktualūs žemėlapių fragmentai, susieti su konkrečiomis pastabomis ar pasiūlymais, leidžiantys vizualiai palyginti potvynių grėsmės teritorijos ribas prieš korekcijas ir po jų (pažymėtas skirtingomis spalvomis). Be jau skelbiamų duomenų siūlytina papildomai skelbti: pastabos ar pasiūlymo gavimo datą ir registracijos numerį; įgyvendintas apsaugos nuo potvynių priemonės (nurodant jų pavadinimą, įgyvendinimo vietą ir metus, priemonės įgyvendinusių subjektą (jei priemonės įgyvendino savivaldybė – jos pavadinimą), taip pat, jei priemonės buvo finansuojamos Europos Sąjungos lėšomis – panaudoto finansavimo dydį); kokia institucija įvertino, kad atlikti pakeitimai buvo pagrįsti ir atlikti teisėtai; atliktos korekcijos pobūdį (pvz. „padidėjo potvynio grėsmės teritorija“ ar pan. aiškus vertinimas).

5. Nustatyti AAA pareigą rengti potvynių grėsmės žemėlapių pokyčių vizualizaciją, kurioje grafiškai palyginami aktualių žemėlapių duomenys „iki“ ir „po“ pakeitimo, aiškiai

pažymint potvynių grėsmės teritorijų ribas prieš ir po korekcijų kiekvienai potvynių tikimybei atskirai, taip pat pateikiant papildomą apibendrinantį grafinį atvaizdavimą, kuriame viename vaizde matomos visų tikimybių ribos, kad visuomenei būtų suprantamai ir nedviprasmiškai matoma, kodėl ir kaip konkrečiai pasikeitė potvynių grėsmės teritorijos ribos arba kurios teritorijos nustatytos pirmą kartą. Šį dokumentą siūloma tvirtinti kartu su tvirtinamais potvynių grėsmės žemėlapiais.

AAA:

1. AAA užtikrinti nuoseklų ir vienodą teisės aktuose nustatytos visuomenės informavimo bei pastabų ir pasiūlymų teikimo procedūros įgyvendinimą: visais potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių keitimo atvejais viešai skelbti pastabų teikimo terminą ir kanalų, centralizuoti pastabų priėmimą per institucinius kontaktus bei užtikrinti, kad termino pratęsimai ar pakeitimai būtų skelbiami viešai tais pačiais informavimo kanalais.

2. Užtikrinti, kad kartu su skelbiama ataskaita apie visuomenės pateiktų pasiūlymų ir pastabų įvertinimą visuomenei būtų pateikiama aiški informacija apie numatomus tolesnius veiksmus (potvynių grėsmės teritorijų registravimo Nekilnojamojo turto registre terminai, numatoma specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo pradžia) bei kokie bus taikomi teritorijos naudojimo apribojimai ir jų poveikis planuojamai veiklai bei statyboms, atsižvelgiant į LR SŽNSĮ reguliavimą, po potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre (taip pat atsižvelgiant į kritinę antikorupcinę pastabą Nr. 3.6).

3. Užtikrinti, kad AAA interneto svetainėje būtų viešai prieinamos visos patvirtintos skaitmeninių potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių versijos, arba sukurti skaitmeninių žemėlapių funkcionalumą, leidžiantį aiškiai peržiūrėti ir atskirti skirtingas jų redakcijas.

3.2. Aplinkos ministerija ir AAA potencialiai kompetentingos vykdyti tas pačias reglamentavime nustatytas funkcijas, tačiau jomis dalijasi be aiškaus mechanizmo (kritinė antikorupcinė pastaba)

Atlikus teisinio reglamentavimo analizę pastebėta, kad funkcijų ir atsakomybės pasidalijimas tarp Aplinkos ministerijos ir AAA nėra aiškiai apibrėžtas. Pavyzdžiui, tiek Aplinkos ministerija, tiek AAA yra atsakingos už tas pačias funkcijas:

- **inicijuoti informacijos gavimą** iš savivaldybių ir kitų institucijų (Nutarimo 3 ir 4 punktai);
- **peržiūrėti** ir prireikus, kas šešerius metus, **patvirtinti** preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaitas ir jų pakeitimus (Nutarimo 2.1.1 papunktis);
- teikti Europos Bendrijų Komisijai ataskaitas (Nutarimo 2.1.3 papunktis);

- rengti potvynių grėsmės žemėlapius ir potvynių rizikos žemėlapius (Nutarimas 2.1.4 papunktis);
- rengiamus potvynių rizikos dokumentus paskelbti savo interneto tinklalapyje ar kitaip viešai pateikti visuomenei (Tvarkos aprašo 35 punktą);
- išnagrinėti gautas visuomenės pastabas ar pasiūlymus, įvertinti jų pagrįstumą ir patikslinti informaciją arba parengti argumentuotą išvadą, kodėl neatsižvelgta į pastabas ar pasiūlymus (Tvarkos aprašo 38 punktą);
- ir kt.

Iš paminėto reglamentavimo matyti, kad abi institucijos yra potencialiai kompetentingos vykdyti numatytas funkcijas, tačiau dalijasi jomis be aiškaus teisiškai įtvirtinto mechanizmo, o tai gali sukelti riziką priimamų sprendimų efektyvumui, taip pat gali lemti funkcijų atlikimo vilkinimą bei sumažinti veiklų atsekamumą. Susipažinus su esama praktika matyti, kad kas 6 metus peržiūrima preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaita tvirtinama tai vienos, tai kitos institucijos nesilaikant numatyto termino, t. y. pirmoji preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaita buvo patvirtinta Aplinkos ministro įsakymu³⁴ 2012 m., antroji – po 8 metų, t. y. 2020 m., AAA direktoriaus įsakymu³⁵, o trečioji yra parengta³⁶, bet dar nėra patvirtinta, nors terminas šiems veiksams atlikti minėtu laikotarpiu nesikeitė.

Tokia neaiški kompetencijų ribų sistema taip pat gali būti išnaudojama piktnaudžiavimo atvejais – jei sprendimų priėmimas būtų orientuojamas ne į viešąjį interesą, o į suinteresuotų asmenų interesus. Taip pat pastebėta, kad potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos apraše nėra aiškiai nustatyta, kuri institucija yra atsakinga už sprendimų priėmimą, kai potvynių grėsmės ar rizikos žemėlapiai peržiūrimi neeilinės peržiūros metu. Dėl šio neapibrėžtumo kyla rizika, kad sprendimus dėl žemėlapių keitimo gali priimti abi institucijos. Tokia situacija sudaro prielaidas tarpinstitucinei kompetencijų kolizijai, sprendimų nenuoseklumui ar net konkuravimui, kadangi nėra aiškios sprendimų hierarchijos ar koordinavimo mechanizmo.

Pavyzdžiui, praktikoje 2025-02-13³⁷ AAA atsakydama po daugiau nei 4 mėnesių į 2024-09-24 statytojo prašymą³⁸, priėmė sprendimą netenkinti pastarojo reikalavimo įvertinti

³⁴ Aplinkos ministro 2012-01-11 įsakymu Nr. D1-23 „Dėl Preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaitos patvirtinimo“ (prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.417035>)

³⁵ Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus 2020-07-08 įsakymu Nr. AV-141 „Dėl Preliminarus potvynių rizikos vertinimo atnaujinimo 2011-2018 m. ataskaitos patvirtinimo“ (prieiga internetu: https://vanduo.old.gamta.lt/files/Preliminary_flood_risk_assessment_2011_2018.pdf)

³⁶ Prieiga internetu: https://aaa.lrv.lt/public/canonical/1751968705/3780/LT_PFRA_2018-2024_ataskaita_atnaujinta_V2.pdf

³⁷ Nr. (36.6)-A4E-1665

³⁸ Nr. 2024-DVT2-01324

sklypo reljefo duomenų pasikeitimų ir jų pagrindu atlikti potvynių grėsmės žemėlapių korekcijas. Pažymėtina, kad paminėto prašymo kopija buvo siunčiama ir Aplinkos ministerijai.

AAA rašte nurodoma, kad AAA „<...> nėra įgaliota vykdyti reljefo matavimų ir keisti duomenis galiojančiuose Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiuose, vertinti žemės sklypo reljefo duomenų pasikeitimą“. AAA rašte taip pat aiškiai nurodyta šio sprendimo apskundimo tvarka, t. y. nurodoma, kad jis gali būti skundžiamas Lietuvos administracinių ginčių komisijai arba Regionų administraciniam teismui.

Po dviejų mėnesių, t. y. 2025-04-15 raštu³⁹, Aplinkos ministerija priima priešingą sprendimą, t. y. tenkina statytojo pateiktą analogišką prašymą⁴⁰ (pateiktą jau su priedais) ir paveda AAA „<...> maksimaliais įmanomais terminais patikslinti potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapius <...>“.

Ši praktika kelia teisinio neapibrėžtumo riziką, nes po aiškiai suformuluoto AAA sprendimo Aplinkos ministerija faktiškai priima priešingą sprendimą. Neatskirtos institucijų funkcijos sudaro prielaidas apeiti nustatytą skundų nagrinėjimo tvarką, didina selektyvių ar individualiems interesams palankių sprendimų riziką ir gali mažinti pasitikėjimą institucijų sprendimų nuoseklumu bei objektyvumu.

Išvada. Reglamentavimas nenustato aiškaus Aplinkos ministerijos ir AAA funkcijų ir atsakomybės atribojimo, dėl ko gali persidengti kompetencijos. Tai gali lemti sprendimų konkuravimą, jų nenuoseklumą, vykdomų potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesų efektyvumo sumažėjimą. Neapibrėžtumas, kas atsakingas už sprendimus neeilinių peržiūrų metu, gali didinti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų riziką ir neleisti užtikrinti viešojo intereso prioriteto. Praktikoje stebimi atvejai, kai abi institucijos priima viena kitai prieštaraujančius sprendimus.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, siekiant aiškiai atriboti Aplinkos ministerijos ir AAA funkcijas potvynių rizikos dokumentų rengimo, peržiūros ir tvirtinimo procese – nustatant, kuri institucija už ką yra atsakinga įprastomis ir neeilinių peržiūrų aplinkybėmis.

³⁹ Nr. D8(E)-1560

⁴⁰ 2025-03-28 prašymas Nr. 2025-DVT2-00475

3.3. Neapibrėžta informacijos ir duomenų teikimo ir vertinimo tvarka potvynių rizikos valdymo procesuose (kritinė antikorupcinė pastaba)

LR VI 26 straipsnyje numatyta, kad Aplinkos ministerija ir (arba) AAA: „<...>, aplinkos ministro nustatyta tvarka renka ir tvarko informaciją, reikalingą upių baseinų rajonų valdymo dokumentams rengti.“. Nutarimo 3 ir 4 punktai taip pat reglamentuoja, kad Aplinkos ministerija arba AAA renka iš institucijų informaciją, reikalingą potvynių rizikos dokumentams parengti, tačiau nei minėtas Nutarimas, nei kiti susiję teisės aktai neapibrėžia, ką konkrečiai reiškia „reikalinga informacija“ kiekvienos kompetentingos institucijos, į kurią kreipiamasi, atveju, todėl nėra aišku, kokio pobūdžio, apimties ir laikotarpio duomenys turi būti teikiami. Taip pat nėra apibrėžta, kaip „reikalingos informacijos“ turinys turi būti pritaikytas pagal konkretaus rengiamo dokumento (pvz., preliminaraus vertinimo, žemėlapių ar valdymo plano) pobūdį, struktūrą ir informacinius poreikius. Reglamentavimas nenumato, kokios informacijos gavimą gali inicijuoti Aplinkos ministerija, o kokios – AAA, todėl neatskirama, kuri institucija yra atsakinga už konkrečių duomenų surinkimą ir vertinimą. Nenustatyta ir „reikalingos informacijos“ pateikimo tvarka, todėl neaišku nei kokių momentu kreipiamasi į institucijas dėl jos gavimo, nei kokiais terminais ji turi (gali) būti pateikta.

Be to, Tvarkos aprašo nuostatos nenumato gautos informacijos iš institucijų ir visuomenės vertinimo tvarkos, todėl nėra aišku, pagal kokius kriterijus sprendžiama, ar pateikta informacija yra tinkama, aktuali ir pakankamai reikšminga, kad būtų naudojama potvynių rizikos dokumentams parengti. Dėl šios priežasties kyla rizika, kad sprendimai dėl informacijos panaudojimo gali būti priimami subjektyviai, selektyviai, nesant pakankamai skaidrių ir aiškių metodinių pagrindų.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į Tvarkos apraše nustatytą visuomenės teisę teikti pastabas ir pasiūlymus potvynių rizikos dokumentų rengimo, peržiūros ir atnaujinimo procesuose. Minėtas reglamentavimas numato vienintelį reikalavimą minėtos informacijos pateikimui – pastabos ir pasiūlymai turi būti pateikti raštu. Atkreiptas dėmesys, kad AAA, skelbdama informaciją apie potvynių grėsmės žemėlapių atnaujinimą⁴¹ nustatė daugiau reikalavimų pastaboms ir pasiūlymams nei numato Tvarkos aprašo nuostatos, t. y. prašė pateikti ne tik pastabas ar pasiūlymus, bet ir juos pagrindžiančią medžiagą (t. y. konkrečių sklypų topografinę informaciją, apsaugos nuo potvynių priemonių projektinę informaciją ar pan.). Nežiūrint į tai, kad atskirų pareiškėjų pateikti dokumentai neturėjo topografinių erdvių

⁴¹ <https://old.gamta.lt/cms/index?rubricId=9491c7fe-aec6-42f9-8465-3614fbc7c8f9>

duomenų⁴² arba galėjo kelti pagrįstų abejonių dėl savo tikrumo⁴³, potvynių grėsmės teritorijos nurodytuose pareiškėjų sklypuose buvo pakoreguotos taip pat, kaip ir tų pareiškėjų, kurie teikė topografinius planus ar topografines nuotraukas. Taip pat pastebėta, kad AAA viešai skelbia⁴⁴, kad visi pareiškėjai vienokiu ar kitokiu formatu (.jpg, .pdf, ar .dwg) teikė būtent topografinius planus, tačiau nagrinėjant visuomenės pateiktas pastabas to nustatyti nepavyko. Pažymėtina, kad korupcijos rizikos analizės metu AAA buvo prašoma⁴⁵ pateikti minėtus topografinius planus, tačiau jie pateikti nebuvo. Taip pat pastebėta, kad tiekėjas, iš kurio buvo perkamos potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių atnaujinimo ir rengimo paslaugos, viešai prieinamoje ataskaitoje⁴⁶ nurodė: „*Naudojant taškus, esančius .dwg formato topografiniuose planuose, gaunami labai netikslūs reljefo modeliai su iškraipyta informacija. Topografiniai planai, kurie buvo gauti .pdf formatu apskritai nėra tinkami reljefo modelio sudarymui.*“, todėl kyla abejonės, ar pagrįstai iš visuomenės prašoma pastabas ir pasiūlymus pagrindžiančių duomenų, ar tai nėra perteklinis reikalavimas.

Nesant aiškių reikalavimų teikiamai informacijai, institucijos gali būti skatinamos teikti tik dalinę informaciją, palankią tam tikroms sprendimų kryptims, o visuomenė teikti įvairaus pobūdžio duomenis, kurie selektyviai vertinimo procese gali būti pripažinti pakankamais. Be to, institucijoms ir visuomenei paliekama teisė savavališkai spręsti, kokia informacija yra „pakankama“, o tai gali lemti informacijos „filtravimą“ (selektyvų jos vertinimą) pagal pageidaujamą rezultatą. Kai nėra nustatyta, ką konkrečiai pagal kompetenciją kiekvienai institucijai ar visuomenei reikia pateikti, negalima objektyviai įvertinti, ar pateikta informacija yra išsami, aktuali ir tinkama sprendimams priimti.

Pastebėjome, kad praktikoje preliminarus potvynių rizikos vertinimo atnaujinimui reikalingą informaciją iš savivaldybių, ministerijų ir kitų subjektų rinko AAA. Dalis

⁴² Pavyzdžiui:

1. 2021-05-11 prašymo Nr. AS-3674 pareiškėjas pateikia 2008-02-06 rengtą žemės sklypo planą ir darbalaukio nuotrauką, fiksuojančią svetainėje www.regia.lt sklypo ribas;
2. 2021-05-11 prašymo Nr. AS-3676 pareiškėjas pateikia tik darbalaukio nuotrauką, fiksuojančią www.regia.lt sklypų ribas.
3. 2021-05-13 prašymo Nr. AS-3786 pareiškėja pateikė žemės sklypo planą, rengtą 2018 m.

⁴³ Pavyzdžiui:

1. 2021-08-31 prašymo Nr. AS-6544 pareiškėjas pateikia toponuotrauką be duomenų apie sklypą, apie taip kas atliko sklypo matavimo darbus.
2. 2021-05-11 prašymo AS-3683 pareiškėjas pateikė topografinis planą be parašų, anspaudų, be TOPD suteikto unikalaus numerio.

⁴⁴ Prieiga internetu: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20(1).pdf) (žr. 2025-11-18)

⁴⁵ 2025-10-29 el. laiškas

⁴⁶ Prieiga internetu: https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Metodika_20220509.pdf

institucijų⁴⁷, atsakydamos į AAA kreipimusis⁴⁸, nurodė neturinčios duomenų, kurie būtų reikalingi ir aktualūs preliminarus potvynių rizikos vertinimo atnaujinimui. Vis dėlto galiojantys teisės aktai numato, kad šioms institucijoms privaloma⁴⁹ teikti turimą informaciją pagal kompetenciją, kai į jas dėl potvynių rizikos vertinimo dokumentų rengimo kreipiasi Aplinkos ministerija arba AAA. Tokia pareiga Nutarimu įtvirtinta nuo 2009 m., tačiau iki šiol institucijoms trūksta aiškumo, kokią konkrečią informaciją jos turi pateikti Aplinkos ministerijai ar AAA, o gavusios prašymus dėl konkrečių duomenų, dalis institucijų informacijos neteikia, motyvuodamos tuo, kad tokiais duomenimis nedisponuoja.

Atkreipėme dėmesį, kad Tvarkos apraše numatyta potvynio sąvoka neapima užtvindymo iš nuotakyno⁵⁰, nors Potvynių įvertinimo ir valdymo direktyva numato, kad potvynio sąvoka gali apimti ir potvynius iš kanalizacijos sistemų. Aplinkos ministerija pažymėjo⁵¹, kad Potvynių įvertinimo ir valdymo direktyva leidžia lanksčiau vertinti potvynių riziką pagal šalies specifiką ir problematiką, todėl Lietuvos vertinimas neapima potvynių iš kanalizacijos sistemų.

AAA nurodė⁵², kad kiekviena Europos Sąjungos valstybė narė pati nustato potvynių rizikos valdymo priemonių taikymo apimtį, atsižvelgdama į nacionalines galimybes, gamtines sąlygas, problemos mastą ir finansinius išteklius. Be to, AAA paaiškino, kad kanalizacijos sistemų problemos dažniausiai kyla dėl netinkamos infrastruktūros priežiūros arba teritorijų planavimo sprendinių ir paprastai yra lokaliai, nedidelio masto situacijos. Tokios problemos paprastai nesiekia UBR lygmens, nesukelia konfliktų, kuriuos reikėtų derinti su UBR vandensaugos tikslais ir neturi reikšmingo poveikio vandens telkinių būklei, priešingai nei, pavyzdžiui, polderių, vandens saugyklų įrengimas ar vandens tėkmės perskirstymas tarp skirtingų upių baseinų.

Vis dėlto pažymėtina, kad pateiktos institucijų pozicijos neatskleidžia, kokia konkreči Lietuvos hidrologinė, klimatinė ar urbanistinė specifika pagrindžia sprendimą sistemiškai nevertinti užtvindymų iš nuotakyno. Potvynių įvertinimo ir valdymo direktyvoje numatytas lankstumas reiškia metodinę adaptaciją prie nacionalinių sąlygų, tačiau jis nesuponuoja galimybės ignoruoti realiai pasireiškiančių rizikų. Jei valstybė narė nusprendžia neįtraukti tam tikros potvynių kategorijos į nacionalinį vertinimą, toks sprendimas turėtų būti pagrįstas objektyvia analize, duomenimis ir dokumentuotu vertinimu, patvirtinančiu, kad ši rizika nėra

⁴⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija 2024-05-30 raštu Nr. 2D-1399 (12.190 E) atsakant į 2024-05-16 ir 2024-05-22 AAA raštus; Valstybinė masto veterinarijos tarnyba 2024-05-31 raštu Nr. B6-(1.9 E)-1510 atsakant į AAA 2024-05-16 prašymą Nr. (25)-A4E-6347, 2024-05-17 prašymą Nr. (25)-A4E-6425, 2022-05-22 prašymą Nr. (25)-A4E-6591; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos 2024-05-27 raštu Nr. 9.4-1246/2024(10.23 E) atsakant į AAA 2024-05-22 prašymą Nr. (25)-A4E-6347.

⁴⁸ 2024-05-16 raštas (25)-A4E-6347; 2024-05-17 raštas Nr. (25)-A4E-6425, 2025-05-22 raštas Nr. (25)-A4E-6591

⁴⁹ savivaldybėms rekomenduojama

⁵⁰ Potvynių įvertinimo ir valdymo direktyvos 2 straipsnyje numatyta, kad potvynis gali neapimti potvynių iš kanalizacijos sistemų.

⁵¹ 2026-02-26 raštas Nr. D8(E)-756.

⁵² 2026-03-04 raštas Nr. (36-6)-A4E-2410.

reikšminga žmonių sveikatai, aplinkai, infrastruktūrai ar ekonominei veiklai. Institucijos tokio pagrindimo nepateikia. Pažymėtina, kad **egzistuoja nemažai teritorijų, kurios nėra įtrauktos į potvynių grėsmės žemėlapius, tačiau nuolatos patiria žalą po gausnių liūčių** (pvz. 2020 m.⁵³, 2024 m.⁵⁴, 2025 m.⁵⁵ kasmet kenčia ta pati gyvenvietė). Po gausių 2025 m. vasaros liūčių žiniasklaida pranešdavo apie tvinstančius Rokiškio⁵⁶, Panevėžio⁵⁷, Alytaus⁵⁸, Klaipėdos⁵⁹ bei kitus miestus. Iš straipsniuose pateiktų nuotraukų matyti, kad vandeniui apsemtos gatvės, šaligatviai, daugiabučių namų kiemai, kas suponuoja, kad galimai šie potvyniai susidarė dėl nuotakyno. Be to, pastebėjome, kad dalis savivaldybių⁶⁰, teikdamos duomenis 2024 m., informavo AAA, kad susiduria su užtviniu iš nuotakyno. AAA, **gavusi tokią informaciją, jos neįtraukė į Trečiąją preliminarų potvynių rizikos vertinimo ataskaitą⁶¹, nenurodė, ar šie potvyniai nesudaro tikros grėsmės žmonių sveikatai, aplinkai, kultūriniam paveldui, infrastruktūrai, ekonominei veiklai, kadangi neturi teisinės pareigos pagal Tvarkos aprašo nuostatas įtraukti šių duomenų į rengiamą ataskaitą.** Tokiu būdu susidaro situacija, kai realiai egzistuojanti rizika nėra teisiškai atpažįstama pagal galiojančią teisinę reguliavimą. AAA, net ir gavusi duomenis apie nuotakyno (ar dėl kitų priežasčių) sukeltus užtvindymus, neturi aiškios pareigos ar mechanizmo, kaip tokią informaciją vertinti, sisteminti bei kaupiti. Aplinkos ministerija nurodė⁶², kad „*Stiprių liūčių poveikis vertinamas per vandens lygio pakilimą upėse, kas sąlygoja potvynius. Tokių potvynių tendenciją galima stebėti, vertinti ir prognozuoti, todėl sudaromi grėsmės tikimybės žemėlapiai. Potvyniai, kurie vyksta dėl liūčių, kai žemė būna užtvindyta, susidaro dėl dirvožemio savybių, pralaidumo, netinkamos, neveikiančiosios paviršinių nuotekų sistemos, melioracijos sistemos arba šių sistemų nebuvimo, netinkamos urbanizacijai parinktos vietos ir pan. Todėl tokius poplūdžius sunku vertinti ir prognozuoti.*“ Vertiname, kad rizikos vertinimo tikslas galimai nėra apsiriboti tik aiškiai ir tiksliai modeliuojamais procesais, bet galėtų apimti ir tas grėsmes, kurios faktiškai pasireiškia

⁵³ Prieiga internetu: <https://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/vilnieciu-namai-po-menkiausios-liuties-skesta-kiekviena-diena-sekame-prognozes-ir-bijome-84619835>

⁵⁴ Prieiga internetu: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prestizinis-rajonas-o-kiemas-nuolat-skesta-vilniete-kaltina-savivaldybes-imone-si-atsako-tirsime-56-2286198>

⁵⁵ Prieiga internetu: <https://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/vilnieciu-namai-po-menkiausios-liuties-skesta-kiekviena-diena-sekame-prognozes-ir-bijome-84619835>

⁵⁶ Prieiga internetu: <https://grokiskis.lt/aktualijos/liutis-skandino-rokiski>

⁵⁷ Prieiga internetu: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/panevezi-nuo-ryto-skandina-liutis-gyventojai-pabudo-nuo-griausmu-120130781>

⁵⁸ Prieiga internetu: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/panevezi-nuo-ryto-skandina-liutis-gyventojai-pabudo-nuo-griausmu-120130781#gallery-id=7d3773b4-a83a-4aef-9501-d816e554badb&image-id=de595624-385e-4dcc-96ab-3cf1b2118d77>

⁵⁹ Prieiga internetu: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/panevezi-nuo-ryto-skandina-liutis-gyventojai-pabudo-nuo-griausmu-120130781#gallery-id=d3ed1567-29c7-4e22-a71e-dde2c6cfb6dc&image-id=b3a8e49c-c409-41d5-91bc-ff373f32bf8b>

⁶⁰ Pavyzdžiui, Šiaulių miesto savivaldybės administracija 2024-05-23 raštu Nr. S-1899, Kretingos rajono savivaldybės administracija 2024-05-29 el. laišku, Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos 2024-06-03 raštu Nr. (4.23E)-R2-1547.

⁶¹ <https://aaa.lrv.lt/public/canonical/1751968705/3780/LT PFRA 2018-2024 ataskaita atnaujinta V2.pdf>

⁶² 2026-02-26 raštas Nr. D8(E)-756

ir sukelia žalą žmonių sveikatai, turtui, infrastruktūrai ar aplinkai. Kai tam tikros teritorijos sistemingsiai patiria užtvindymus po intensyvių liūčių, o savivaldybės apie tai oficialiai informuoja AAA, tokie duomenys neturėtų būti laikomi nereikšmingais vien dėl to, kad galiojantis teisinis reguliavimas tiesiogiai neįpareigoja jų įtraukti į preliminarų potvynių rizikos vertinimo ataskaitą. Tokia situacija galimai rodo ne rizikos nebuvimą, bet norminio reguliavimo spragą, kai realiai egzistuojanti grėsmė nėra teisiškai atpažįstama ir sistemingsiai vertinama.

Paliekant tokių užtvindymų vertinimą išimtinai savivaldybių diskrecijai, nesant vieningo nacionalinio metodinio pagrindo ar duomenų kaupimo mechanizmo, sudaromos prielaidos fragmentiška ir nevienodai praktikai, taip pat sprendimams dėl teritorijų planavimo ir statybų, neatsižvelgiant į faktines rizikas. Tai gali silpninti viešojo intereso apsaugą ir mažinti pasitikėjimą potvynių rizikos valdymo sistema. Pavyzdžiui, 2022 m. patvirtintuose potvynių grėsmės žemėlapiuose ši Palangos miesto teritorija (Asiūklių ir Žiogupio gatvės) nėra priskirta potvynių grėsmės teritorijoms⁶³:

Palangos miesto savivaldybė. Foto šaltinis⁶⁴

⁶³ 2023-09-19 Asiūklių ir Žiogupio gatvės namų savininkų kolektyvinis prašymas, adresuotas Aplinkos ministerijai, Palangos miesto savivaldybės administracijai ir VTPSI.

⁶⁴ 2023-09-19 Asiūklių ir Žiogupio gatvės namų savininkų kolektyvinis prašymas, adresuotas Aplinkos ministerijai, Palangos miesto savivaldybės administracijai ir VTPSI.

Palangos miesto savivaldybė. Foto šaltinis⁶⁵

Aukščiau pateiktuose nuotraukose užfiksuotas vandens poveikis Palangos miesto savivaldybėje. Matomos užlietos gyvenamųjų namų valdos, kiemai ir privažiavimo keliai. Taip pat nuotraukose užfiksuota apsemiamą žemumą ir vandens plitimo kryptis ir koncentracija, kas nusako, kad teritorija realiai patiria užliejimo riziką. Šios vietovės gyventojai, kreipdamiesi⁶⁶ kolektyviniu prašymu į eilę institucijų, nurodė, kad Palangos miesto savivaldybės administracija galimai netinkamai reaguoja į potvynių riziką Žiogupio upės baseino teritorijoje. Gyventojai teigė, kad jų namai Žiogupio ir Asiūklių gatvėse reguliariai užliejami, tačiau savivaldybė nesiima veiksmų ir toliau išduoda leidimus statyboms potvynio zonoje, vystant

⁶⁵ 2023-09-19 Asiūklių ir Žiogupio gatvės namų savininkų kolektyvinis prašymas, adresuotas Aplinkos ministerijai, Palangos miesto savivaldybės administracijai ir VTPSI.

⁶⁶ 2023-09-19 Asiūklių ir Žiogupio gatvės namų savininkų kolektyvinis prašymas, adresuotas Aplinkos ministerijai, Palangos miesto savivaldybės administracijai ir VTPSI.

infrastruktūrą, kuri, jų vertinimu, dar labiau didina potvynių riziką bei galimą žalą gyventojų turtui. Gyventojai nurodė, kad nesulaukę tinkamos pagalbos iš savivaldybės, savarankiškai ieškosi sprendimo būdų – užsako ir apmoka už savo lėšas specialiąją techniką, siekdami padidinti vandens pralaidą. Aplinkos ministerija, atsakydama⁶⁷ į gyventojų kreipimąsi, nurodė, kad pagal teisės aktus negali perimti kitų institucijų kompetencijos ar teikti privalomų nurodymų savivaldybei, todėl konkrečių statybų galimybes potvynių rizikos požiūriu kiekvienu atveju vertina pati Palangos savivaldybė. Ministerija formaliai paaiškino, kad aptariama teritorija nepatenka į valstybiniu lygmeniu nustatytas potvynių grėsmės teritorijas, todėl specialūs draudimai statybai netaikomi, o kreipimąsi dėl galimos teritorijų planavimo ir statybos priežiūros papildomai persiunčia nagrinėti VTPSI. AAA kreipimasis persiūstas nebuvo.

Nesant aiškių kriterijų, pagal kuriuos nuotakyno (ar dėl kitų priežasčių) sukeltas potvynis galėtų būti pripažįstamas reikšmingu, tokie atvejai lieka neidentifikuoti ir nevertinami. AAA nurodė⁶⁸: *„Dėl paviršinių nuotekų sistemų (nuotakynų) problemų iš savivaldybių informacijos neprašome. Apie nuotekų sistemų infrastruktūrą informacija neaktuali, nekaupiama ir nenaudojama rengiant potvynių užliejamų teritorijų žemėlapius ir potvynių rizikos valdymo planus. Mums aktualu užtvankų, vandens pertekliaus pralaidų ir tvenkinių duomenys, kuriuos istoriškai jau daug metų tvarkome valstybiniame upių, ežerų ir tvenkinių kadastre.“*

Dėl to susidaro situacija, kai galima rizika žmonių sveikatai, infrastruktūrai ar aplinkai nėra tinkamai vertinama ir valdoma, o sprendimai dėl jos mažinimo nepriimami efektyviai. Pavyzdžiui, Ignalinos rajono savivaldybės administracija informavo⁶⁹ AAA: *„Dėl kylančios potvynio grėsmės, susidarančios dėl sumontuotos per mažo diametro pralaidos, Savivaldybė ir gyventojai kreipėsi į VĮ Lietuvos automobilių kelių direkciją, kuri pateikia atsakymus, kad neįžvelgia savo klaidos dėl įrengtos pralaidos parinkto diametro skersmens ir kol kas nesurandamas bendras susidariusios problemos išsprendimo būdas“*. Atkreipiamas dėmesys, kad ši informacija taip pat nebuvo įtraukta į parengtą Trečiojo ciklo preliminarų potvynių rizikos vertinimo peržiūros ir atnaujinimo ataskaitą⁷⁰.

⁶⁷ 2023-09-22 raštu Nr. D8(E)-5456

⁶⁸ 2025-10-07 el. laiškas

⁶⁹ 2024-05-27 raštas Nr. A3-4149

⁷⁰ https://aaa.lrv.lt/public/canonical/1751968705/3780/LT_PFRA_2018-2024_ataskaita_atnaujinta_V2.pdf

Ignalinos rajono savivaldybė. Foto šaltinis⁷¹

Praktikoje pasitaiko atvejų, kai teisiškai neatpažįstami potvyniai iš nuotakyno kelia riziką ir valstybės saugomoms nekilnojamoms kultūros vertybėms, pvz., VšĮ Respublikinės Klaipėdos ligoninės konsultacinei poliklinikai H. Manto g. 49, Klaipėdoje⁷².

Pažymėtina, kad Klaipėdos miesto savivaldybė, siekdama valdyti potvynių rizikas, yra sudariusi užliejamų teritorijų mieste žemėlapi, kuris skelbiamas savivaldybės interneto svetainėje⁷³. Šiame skaitmeniniame žemėlapyje savivaldybė viešai pateikia duomenis ne tik apie nustatytas potvynių grėsmės teritorijas, bet ir apie „apsemiamas vietas“, kurios susidaro esant nepalankioms meteorologinėms sąlygoms ir (ar) dėl nepakankamo miesto lietaus nuotekų sistemos pralaidumo. Klaipėdos miesto savivaldybės sprendimas papildomai identifikuoti ir viešai skelbti ne tik potvynių grėsmės teritorijas, bet ir „apsemiamas vietas“ sudaro prielaidas tikslesniam rizikų vertinimui bei operatyvesniam reagavimui į trumpalaikius, tačiau pasikartojančius užliejimus. Toks informacijos pateikimas didina skaidrumą ir padeda gyventojams (miesto lankytojams) institucijoms bei planuotojams priimti labiau pagrįstus sprendimus dėl statybų, infrastruktūros ir prevencinių priemonių prioritetų. Aplinkos ministerija nurodė⁷⁴, kad „<...> savivaldybė turi užtikrinti lietaus nuotekų surinkimo sistemos veikimą savo teritorijose. Potvynių vertinimo metu nuotekų sistemų pralaidumas nevertinamas“. Atkreipiame dėmesį, kad net jei infrastruktūros eksploatavimas priskirtas savivaldybei, tai nereiškia, kad dėl šių sistemų nepakankamumo kylanti ir gyventojams žalą sukianti rizika neturėtų (negalėtų) būti fiksuojama, analizuojama ir integruojama į bendrą potvynių rizikos vertinimo sistemą. Priešingai, Klaipėdos miesto savivaldybės atvejis rodo, kad

⁷¹ 2024-05-27 raštas Nr. A3-4149

⁷² 2024-05-28 VšĮ Respublikinės Klaipėdos ligoninės raštas Nr. (6.47Mr.-13) 10-1847

⁷³ Prieiga internetu:

<https://klaipeda.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=42afd293abf448249f13e401e7e96cc1>

⁷⁴ 2026-02-26 raštas Nr. D8(E)-756

papildomas „apsemiamų vietų“ identifikavimas didina skaidrumą ir stiprina prevencinį rizikų valdymą, todėl tokia praktika galėtų būti vertinama kaip geroji patirtis.

Aplinkos ministerija taip pat nurodė⁷⁵, kad savivaldybės turi informaciją apie užtvindomus plotus, tačiau vis tiek išduoda leidimus statybai šiose teritorijose. Be to, ne viską galima reglamentuoti, reikia atsižvelgti į teritorinius aspektus planuojant užstatymus, o turėti visos Lietuvos dirvožemio savybių, lietaus surinkimo žemėlapius, planuojamus užstatymo plotus ir lietaus tikimybes ir pagal tai nuspėti kokius plotus užtvindys gali būti objektyviai neįmanoma. Vertiname, kad menkos visapusiško prognozavimo galimybės galimai nepaneigia poreikio sisteminti ir į sprendimų priėmimą integruoti jau turimus duomenis apie pasikartojančius užtvindymus. Tai, kad savivaldybės turi informaciją apie rizikingas teritorijas, tačiau jose išduodami statybos leidimai, rodo ne reguliavimo perteklinį pobūdį, o galimą spragą rizikos valdymo ir teritorijų planavimo sąveikoje. Vertiname, kad net jei neįmanoma sukurti absoliučiai tikslaus visos Lietuvos dirvožemio, lietaus nuotekų ar užstatymo sąveikos modelio, tai galimai neatleidžia nuo pareigos užtikrinti minimalų, aiškų ir vieningą duomenų kaupimo bei jų vertinimo mechanizmą. Priešingu atveju sprendimai dėl užstatymo gali būti priimami neatsižvelgiant į žinomas rizikas, o tai silpnina viešojo intereso apsaugą ir sudaro prielaidas nevienodai praktikai. Atsižvelgiant į nagrinėtus praktinius atvejus ir galiojantį reglamentavimą, vertinama, kad dalis realiai pasikartojančių užliejimų (ypač susidarantių dėl nuotakyno nepakankamo pralaidumo) lieka teisiškai nepripažįstami ir viešai neparodomi, todėl nėra sistemingai vertinami valstybiniu lygmeniu. Tokie atvejai gali būti ignoruojami planuojant teritorijas, išduodant statybos leidimus ar nustatant prevencinių priemonių prioritetus, nors faktiškai jie sukelia žalą gyventojų turtui, infrastruktūrai ir gali kelti grėsmę žmonių saugumui. Tai sudaro prielaidas sprendimų fragmentiškumui, kai rizikos valdymas paliekamas tik savivaldybių iniciatyvai ir nėra užtikrinamas vienodas praktikos standartas visoje valstybėje.

Išvada. Nenustatyta „reikalingos informacijos“ pateikimo ir vertinimo tvarka bei potvynio sąvokos apribojimas sudaro prielaidas informaciją interpretuoti selektyviai ir formaliai. Dėl šių spragų atsiranda rizika, kad realios grėsmės žmonių sveikatai, aplinkai ar infrastruktūrai gali būti nevertinamos, o sprendimų priėmimas tampa nepakankamai skaidrus ir objektyvus. Toks reguliavimas didina galimybes piktnaudžiauti diskrecija, ignoruoti nepalankią informaciją, veikti šališkai ar siekti išvengti atsakomybės už neveikimą.

PASIŪLYMAI:

Aplinkos ministerijai:

⁷⁵ 2026-02-26 raštas Nr. D8(E)-756

1. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant aiškiai apibrėžti, kokia minimali informacija laikoma reikalinga potvynių rizikos dokumentų rengimui, peržiūrai ar atnaujinimui, diferencijuojant ją pagal institucijų kompetenciją ir rengiamo dokumento pobūdį, ir kartu nustatyti, kad institucijos būtų skatinamos teikti ir papildomą, jų turimą informaciją, galinčią prisidėti prie rizikos vertinimo kokybės, net jei ji formaliai nepatenka į būtinų duomenų apimtį. Nustatyti konkrečius terminus ir procedūrą, kada ir koku būdu ir forma (pvz. lentelė, klausimynas ar pan.) institucijos turi pateikti duomenis, kai inicijuojamas jų rinkimas.

2. Nustatyti aiškius reikalavimus, kokią informaciją ir duomenis turi pateikti pareiškėjas (fizinis ar juridinis asmuo), teikdamas pastabas ir pasiūlymus dėl potvynių grėsmės žemėlapių koregavimo, atsisakant perteklinių reikalavimų. Skatinti visuomenę teikti ir papildomą, jų turimą informaciją, galinčią prisidėti prie rizikos vertinimo kokybės, net jei ji formaliai nepatenka į būtinų duomenų apimtį.

3. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant nustatyti gautos informacijos vertinimo tvarką, įtvirtinant aiškius informacijos vertinimo kriterijus bei pareigą, atlikus vertinimą, parengti ir viešai paskelbti ataskaitą, kurioje būtų nurodyta: kokia informacija buvo vertinama, kokių institucijų ar pareiškėjų duomenys buvo analizuoti, kuri informacija panaudota svarbiausių potvynių rizikos vertinimo ir valdymo dokumentų rengimui, o kurios atsisakyta – aiškiai nurodant atsisakymo motyvus.

AAA:

Sistemiškai rinkti ir analizuoti informaciją apie nuotakyno užtvindymo atvejus, pasitelkiant institucijų ir savivaldybių turimus duomenis, ir užtikrinti apibendrintos informacijos apie tokius atvejus viešą skelbimą, siekiant didinti informacijos prieinamumą gyventojams ir sudaryti prielaidas efektyvesniam rizikų vertinimui.

3.4. Keičiant potvynių grėsmės žemėlapius hidrologiniai skaičiavimai neatliekami, o naudojama neregamentuota potvynių grėsmės teritorijų ribų tikslinimo metodika nėra atspari galimam piktnaudžiavimui ir selektyviam taikymui (kritinė antikorupcinė pastaba)

LR SŽNSĮ 2 straipsnyje pateiktas potvynio apibrėžimas⁷⁶ ir nustatyta potvynių tikimybės klasifikacija, grindžiama hidrologiniais skaičiavimais⁷⁷. Pagal šį reglamentavimą,

⁷⁶ LR SŽNSĮ 1 straipsnio 25 punktas

⁷⁷ Hidrologiniai skaičiavimai (vadovaujantis STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“ 9.10 papunkčius) – hidrologinių charakteristikų skaičiavimai, modeliavimas ar kiti jų būdingų reikšmių ir kitimo pobūdžio įvertinimo metodai ir būdai. Priklausomai nuo turimų hidrometrinių, hidrologinių duomenų jie atliekami: 1) turint pakankamai ilgą vandens matavimų (stebėjimo) duomenų eilę, 2) turint nepakankamai ilgą duomenų eilę ir 3) visai neturint šių duomenų.

potvyniai skirstomi į didelės⁷⁸ (1 kartas per 10 metų), vidutinės⁷⁹ (1 kartas per 100 metų) ir mažos⁸⁰ (1 kartas per 1000 metų) tikimybės potvynius.

Įstatymas taip pat apibrėžia potvynių grėsmės teritorijas⁸¹ kaip teritorijas, kuriose tikėtina didelė potvynio rizika. Tvarkos aprašo 5 punktas numato, kad potvynio rizika – potvynio tikimybė ir galimi su potvyniu susiję neigiami padariniai žmonių sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui ar ekonominei veiklai, todėl potvynio rizika yra platesnė sąvoka – ji apima ne tik tikimybę, bet ir galimas pasekmes. Įstatymas įtvirtina, kad ir mažos tikimybės potvyniai gali kelti reikšmingą riziką. LR SŽNSĮ 103 straipsnis reglamentuoja, kad potvynių grėsmės teritorijas sudaro didelės, vidutinės ir mažos tikimybės grėsmės teritorijos. Tai teritorijos, kurios gali būti užliejamos atitinkamai didelės, vidutinės ir mažos tikimybės potvynių.

Atsižvelgiant į paminėtą galiojančią reglamentavimą, hidrologiniai skaičiavimai yra būtini, siekiant nustatyti potvynių tikimybę, o kartu – ir potvynių grėsmės teritorijos rūšį. AAA internetinėje svetainėje⁸² viešai skelbiama: „*Rengiant didelio tikslumo potvynių žemėlapius būtina naudoti **ne tik tikslūs hidrologinius duomenis bei patikimas metodikas**, bet ir didelio tikslumo upės batimetrijos ir upės slėnių reljefo duomenis.*“, tačiau institucijai pateikus duomenis⁸³, paaiškėjo, kad 2021-2022 m. atnaujinant (keičiant) potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapius hidrologiniai skaičiavimai atliekami **nebuvo**. AAA paaiškino⁸⁴, kad paskutinį kartą tokie skaičiavimai buvo atlikti rengiant pirmuosius potvynių grėsmės žemėlapius 2012 m., o šiems skaičiavimams atlikti naudoti 1960-2010 m. vandens matavimo stočių hidrologiniai duomenys ir iš jų išskaičiuoti maksimalių potvynių tikimybių debitai. Analizės metu nustatyta, kad tiek potvynių žemėlapių rengimui, tiek jų vėlesniam atnaujinimui taikytos metodikos nėra įtvirtintos galiojančiame teisiniame reglamentavime⁸⁵.

Atkreiptas dėmesys, kad Tvarkos aprašo nuostatos nenumato aiškios pareigos atnaujinti hidrologinius skaičiavimus, kai potvynių grėsmės žemėlapiai peržiūrimi kas 6 metus. Galiojantis reglamentavimas taip pat nenumato kitų aiškių sąlygų⁸⁶, kurioms esant tokie skaičiavimai būtų privalomi ar rekomenduojami šiuo proceso vykdymo metu, todėl pasirinkimas potvynių tikimybių peržiūros metu naudoti hidrologinius skaičiavimus gali būti grindžiamas išimtinai tik administraciniu sprendimu.

⁷⁸ LR SŽNSĮ 1 straipsnio 4 punktas

⁷⁹ LR SŽNSĮ 1 straipsnio 53 punktas

⁸⁰ LR SŽNSĮ 1 straipsnio 16 punktas

⁸¹ LR SŽNSĮ 1 straipsnio 26 punktas

⁸² Prieiga internetu: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/potvyniu-rizikos-valdymas/potvyniu-direktyvos-igyvendinimas/>

⁸³ 2025-09-08 raštas Nr. (36-6)-A4E-8999

⁸⁴ 2025-11-18 el. laiškas

⁸⁵ 2025-11-20 el. laiškas

⁸⁶ pvz., pastatyti pylimai, krantinės, pralaidos, užtvankos, pertvarkytos upės vagos ir kt.), atlikti faktinių potvynių stebėjimai, rodantys neatitikimą tarp žemėlapyje nurodytų ir realių potvynių arba praėjo tam tikras terminas po paskutinių skaičiavimų ar pan.

Be to, AAA tinklalapyje viešai skelbiama, kad: „*Atsižvelgiant į paskutinių 6 metų duomenis, naujausius mokslinius tyrimus, klimato kaitos tendencijas ir kt. prieinamus duomenis, šiuo metu nėra pagrindo sudaryti žemėlapius naujoms teritorijoms ar anksčiau nevertintoms potvynių rūšims, o taip pat perdarinėti anksčiau sudarytų žemėlapių visai Lietuvos teritorijai. Tačiau tikslinga atnaujinti tam tikras diskrečias vietas dėl pasikeitusio reljefo (pvz., reljefo pasikeitimai konkrečiuose sklypuose, inžinerinių apsaugos nuo potvynių priemonių įrengimas ar pan.), taip pat dėl pasikeitusios demografinės, ekonominės aplinkos ir pan.*“⁸⁷.

Pastebėta, kad potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių atnaujinimo paslaugos pirktos iš tiekėjo – UAB „Via GIS“ 2021-09-29 viešosios pirkimų sutarties⁸⁸ pagrindu Nr. 28T-2021-120/S-2021/17. Išanalizavę Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių duomenų atnaujinimo paslaugų techninę specifikaciją⁸⁹ (toliau – Specifikacija) nustatėme, kad AAA numatė, jog žemėlapių atnaujinimas apsiribos **tik diskrečių teritorijų ribų koregavimu**⁹⁰, duomenys bus atnaujinami remiantis visuomenės ir institucijų pateikta informacija apie pasikeitusį reljefą ar įgyvendintas apsaugos priemonės. Be to, tiekėjui pavesta atnaujinti užliejamų teritorijų ribas, gylio ir altitudžių informaciją pagal pateiktas pastabas, kurių atranka planuojama tiek iki veiklų pradžios, tiek jų vykdymo metu, iš viso atrenkant ne daugiau kaip 100 teritorijų.

2022-05-09 AAA internetinėje svetainėje paskelbtas Korekcijų pagal gyventojų ir fizinių asmenų pateiktus duomenis apie reljefo pasikeitimus bei kitą informaciją vietų sąrašas (toliau – Korekcijų sąrašas) bei pateiktos pataisyto žemėlapių iškarpos⁹¹. AAA nurodo, kad žemėlapių atnaujinimas atliktas pagal Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių duomenų atnaujinimo paslaugų ataskaitoje (toliau – Tiekėjo ataskaita) aprašytą ir viešai prieinamą Skaitmeninių žemėlapių ir duomenų rinkinių atnaujinimo metodiką⁹².

Tiekėjo ataskaitoje⁹³ paaiškinamas vienas iš pagrindinių principų, kaip buvo tikslinamos potvynio grėsmės teritorijų ribos: buvo lyginama, ar žemės paviršiaus aukštis

⁸⁷ Prieiga internetu: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/potvyniu-rizikos-valdymas/potvyniu-gresmes-ir-rizikos-zemelapiai/>

⁸⁸ Prieiga internetu: https://eviesiejipirkimai.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_dok_id=&filter_authority=&filter_jarcode=188784898&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=304789603&filter_agreement_type=

⁸⁹ Prieiga internetu:

https://eviesiejipirkimai.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_dok_id=&filter_authority=&filter_jarcode=188784898&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=304789603&filter_agreement_type=

⁹⁰ Specifikacijoje nurodyta: „<...> darbai apims tik diskrečių teritorijų karpymus, ribų stumdymus; <...>“.

⁹¹ Prieiga internetu: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20(1).pdf)

⁹² Prieiga internetu: https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Metodika_20220509.pdf

⁹³ Prieiga internetu: https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Metodika_20220509.pdf

konkrečioje vietoje yra aukštesnis ar žemesnis už prognozuojamą potvynio vandens lygį⁹⁴. Jei paaiškėdavo, kad žemė yra aukštesnė už potvynio vandens lygį, daroma išvada, jog vanduo tokios vietos nepasieks – todėl potvynio riba buvo keičiama, sumažinant potvynio grėsmės teritoriją. Jei žemės paviršius buvo žemesnis nei tikėtino potvynio vandens lygis, potvynio grėsmės teritorija **nebuvo keičiama**, nes laikoma, kad žemė vis tiek būtų užliejama tokios paties tikimybės potvynio, kokia ji buvo nustatyta iki žemėlapių atnaujinimo.

Tokiu būdu naudojama praktikoje metodika įtraukia reljefo pokyčius, nesvarbu, kokia jų kilmė. Tai reiškia, jog bet kokia žmogaus veikla (t. y. net ir visų instancijų teismų konstatuota kaip pažeidžianti teisės aktus ir reikalaujanti pasekmių pašalinimo⁹⁵, potvynių grėsmės žemėlapių sudarymo metu skundžiama teismuose⁹⁶ ar galinti potencialiai pakenkti aplinkinėms teritorijoms, nes galimai vykdoma savavališkai⁹⁷), kuria keičiamos žemės paviršiaus altitudės (pvz., supiltas gruntas dalyje sklypo, savavališkai įrengtas pylimas ar pakeltas viso sklypo aukštis), laikoma tinkama (jei pokyčiai atsispindi nagrinėjamuose duomenyse) potvynių grėsmės vertinimo kontekste. Kitaip tariant, aukštesnė (pvz., supiltas žemės gruntas) žemė išimama iš potvynio zonos – riba pastumiama vandens link iki tos supiltos vietos krašto. Ši taisyklė metodikoje taikoma nepriklausomai nuo to, kodėl reljefo aukštis didėjo. Tad formaliai metodika neturi imuniteto neleistiniems antropogeniniams veiksniams: ji tiesiog fiksuoja faktinį reljefo aukštį, nevertindama, ar tas padidintas aukštis atsirado legaliai ir nekenkia šalia esančioms teritorijoms. Be to, analizuojant 2022-05-09 viešai skelbtą AAA informaciją⁹⁸ apie potvynių grėsmės žemėlapių atnaujinimą nustatyta, kad potvynio grėsmės teritorijų lauko matavimai buvo atliekami selektyviai – fizinių asmenų teiktos pastabos apskritai nebuvo tikrinamos vietoje, o juridinių asmenų atžvilgiu vietoje vykdyti patikrinimai fiksuoti tik pavieniais atvejais.

Analizės metu Aplinkos ministerija pažymėjo⁹⁹, kad nei ji, nei AAA neatlieka kontrolės funkcijų ir netiria veiklų teisėtumo. Taip pat, papildomai kreiptasi¹⁰⁰ į AAA prašant pateikti informaciją apie registrus, informacines sistemas ir erdvinių duomenų rinkinius, kurių

⁹⁴ Atkreipiamas dėmesys, kad tiekėjas potvynių tikimybių neperskaičiavo, naudojo nustatytas. Tiekėjo ataskaitoje pažymėta: „<...> lygio informacija šio projekto apimtyje nekinta, nes tai yra vidutiniai potvynių lygiai gauti iš daugiametį vandens matavimo stočių duomenų.“.

⁹⁵ Prieiga internetu: <https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/nelegalus-pylimas-pristabde-investicijas-617529>

⁹⁶ Potvynių grėsmės žemėlapių atnaujinimo metu 2022 m. Administracinė byloje Nr. eI3-4996-1064/2022 buvo nagrinėjamos aplinkybės dėl įgyvendintų potvynių rizikos valdymo priemonių: sklypo savininkas atliko žemės darbus, skirtus apsaugoti žemės sklypo dalį nuo potvynių grėsmės ir dėl tokios veiklos vykdymo žemės sklype nebėra išlikę saugotinių buveinių, įtrauktų į Natura 2000 teritorijų sąrašą.

⁹⁷ Regionų administracinio teismo Vilniaus rūmų administracinėje byloje Nr. eI3-9503-979/2025 pareiškėjai ginčija VTPSI sprendimus, kuriais ji atsisako pradėti procedūras dėl savavališkai įrengtų pylimų potvynių grėsmės teritorijoje.

⁹⁸ Prieiga internetu: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20(1).pdf)

⁹⁹ 2025-11-17 el. laiškas

¹⁰⁰ 2025-12-15 el. laiškas

pagrindu priimami sprendimai dėl potvynių grėsmės ir (ar) rizikos žemėlapių korekcijų, tačiau atsakymas per analizės rengimo laikotarpį pateiktas nebuvo.

Taip pat pastebėta, kad vadovaujantis šia metodika, teritorijose, kuriose žemės paviršius buvo žemesnis už prognozuojamą vandens lygį, nebuvo atskirai analizuojama, ar potvynio tikimybė šiose vietose ar šalia jų esančiose teritorijose nepadidėjo – potvynio grėsmės teritorijos rūšis tiesiog nebuvo keičiama ar nustatoma naujoms gretimoms teritorijoms. Tai reiškia, kad sprendimai buvo priimami vertinant tik lokalius aukščius konkrečiuose taškuose neanalizuojant (pvz., atliekant naujus hidrologinius skaičiavimus) bendros vandens sklaidos logikos ar galimo poveikio visumai, todėl tokia tvarka gali kelti pagrįstų abejonių dėl vertinimo išsamumo, patikimumo ir galimai neturi sisteminio požiūrio į potvynių grėsmės teritorijų nustatymo principą.

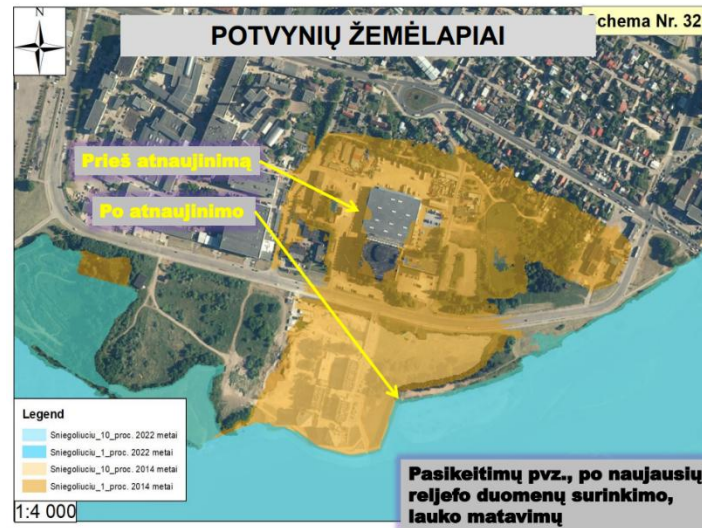
Pažymėtina, kad statybos techninis reglamentas STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“¹⁰¹ nustato hidrologinių skaičiavimų reikalavimus ir yra privalomas visiems statybos dalyviams, viešojo administravimo subjektams, taip pat taikomas sudarant teritorijų planavimo dokumentus, rengiant ir įgyvendinant apsaugos nuo potvynių priemones bei kitais šio reglamento atvejais. Atsižvelgiant į tai, kad pastabas ir pasiūlymus dėl potvynių grėsmės žemėlapių teikę fiziniai ir juridiniai asmenys įgyvendino priemones (pvz., supylė gruntą, įrengė inžinerines apsaugos nuo potvynių priemones ar pan.) galimai reikšmingai keičiančias vandens pratekėjimo sąlygas¹⁰², o platesnio potvynių rizikos vertinimo kartu su pastabomis ir pasiūlymais pateikta nebuvo, kyla pagrįstų abejonių, ar tokiais atvejais, keičiant potvynių grėsmės žemėlapius, neturėjo būti atlikti hidrologiniai skaičiavimai, kurių duomenys padėtų objektyviau įvertinti pokyčius dėl potvynių rizikos.

¹⁰¹ Reglamentas patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“ patvirtinimo“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.262827?jfwid=>

¹⁰² Pavyzdžiui, viešai prieinamų dokumentų įrašuose nurodoma, kad siekiant sklype vykdyti statybas, sklypo paviršių reikia pakelti apie 2–3 metrus, priklausomai nuo konkrečios vietos sklype. Prieiga prie dokumento internetu: <https://www.kaunas.lt/urbanistika/zemes-sklypu-formavimo-ir-pertvarkymo-projektai/pradedami-rengti-parengti-patvirtinti-koreguojami-zemes-sklypu-formavimo-ir-pertvarkymo-projektai/> žr. Žemės sklypų, tarp Viešios g. 16 ir Zversos g. 18, Kaune, formavimo ir pertvarkymo projekto sprendinių brėžinį M1:1000 <https://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2018/12/Tarp-Viesios-g-16-Zversos-g-18-spren-brez.pdf>.

Nagrinėtame dokumente fiksuojamas Kauno m. savivaldybės įrašas apie tai, kad suformuotų žemės sklypų paviršiaus altitudė turi būti ne mažesnė kaip 30,50 VS. Numatomu statyti pastatų pirmo aukšto grindų altitudė turi būti ne mažesnė kaip 31,30 – 31,50 VS. Formuojamoms teritorijos paviršiaus altitudė apie 27,50-28,50 VS, todėl yra būtinas sklypų žemės paviršiaus grunto supylimas. Taip pat dokumente fiksuojama Kauno miesto savivaldybės administracijos 2018-08-16 pastaba – „ž. Sklypų paviršiaus altitudė turi būti 30,50“.

Atkreiptas dėmesys į žiniasklaidoje¹⁰³ minimą atvejį, kai padidinus nelegaliai žemės paviršiaus aukštį potvynio grėsmė realiai padidėjo – dėl pakitusios natūralios upės vagos kasmet ėmė kauptis ledai. Nepaisant to, atnaujinus potvynių grėsmės žemėlapius, didžioji dalis šių teritorijų buvo „išimta“ iš potvynių grėsmės teritorijų. Žemiau esančio žemėlapio fragmento legendos rodo 2014 ir 2022 metų didelės (10 proc.) ir vidutinės tikimybės (1 proc.) potvynių grėsmės teritorijų ribas. Apie pokyčių, įvykusių nagrinėjamoje teritorijoje, mastą galima spręsti, vertinant, kad geltonų atspalvių teritorijos 2022 m. jau nebepriskiriamos prie didelės (10 proc.) ir vidutinės tikimybės (1 proc.) potvynių grėsmės teritorijų.

Kauno m. savivaldybė. Šaltinis: AAA.

Be to, pastebėjome, jog Korekcijų sąrašė fiksuojamas atvejis (H. ir O. Minkovskių g. 41 B, Kaunas), kai siekiant¹⁰⁴ korekcijų potvynių grėsmės žemėlapiuose teikiami projektiniai duomenys, t. y. iš esmės planuojami rezultatai. AAA nurodė¹⁰⁵, kad 2022-01-19 buvo atlikti lauko matavimai, kurių metu nustatyta, kad situacija atitinka pateiktus duomenis potvynių žemėlapių koregavimui. **Vis dėlto pažymėtina, kad Tiekėjo ataskaitoje¹⁰⁶, paskelbtoje 2022-05-09, pažymima: „Nebaigti darbai, didžiąjai sklypo daliai pateikti projektiniai duomenys“.** Potvynių grėsmės žemėlapiai šiuo atveju koreguojami pareiškėjo naudai – sklypas eliminuojamas iš didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijų.

Tokie atvejai kelia abejonių dėl taikomos metodikos pagrįstumo ir sprendimų objektyvumo, nes oficialiuose žemėlapiuose potvynių ribų pasitraukimas ne visada gali būti siejamas su potvynio rizikos sumažėjimu. Tai rodo, kad vertinimo procesas gali būti

¹⁰³ Prieiga internetu: <https://kaunas.kasvyksta.lt/2014/02/19/miestas/miesto-valdzia-potvynis-neryje-kyla-del-nelegaliu-statybu/>

¹⁰⁴ 2021-05-11 prašymas AS-3867

¹⁰⁵ 2026-03-04 raštas Nr. (36-6)-A4E-2410

¹⁰⁶ Prieiga internetu: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20(1).pdf)

fragmentiškas, todėl kyla grėsmė, jog potvynių rizikos žemėlapiai neatspindės tikrosios situacijos ir neužtikrins viešojo intereso bei gyventojų saugumo.

Išvada. Galiojantis reglamentavimas nenustato aiškių sąlygų ar kriterijų, kada potvynių grėsmės žemėlapių atnaujinimo metu būtina atlikti hidrologinius skaičiavimus. Taikoma metodika potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros ir atnaujinimo metu nėra teisiškai įtvirtinta ir kelia pagrįstų abejonių dėl savo tikslumo, išsamumo ir objektyvumo. Dabartinė praktika, kai potvynio grėsmės teritorijos koreguojamos vien remiantis reljefo aukščio pokyčiais – nevertinant jų priežasties, teisėtumo ar poveikio aplinkinėms teritorijoms – gali lemti fragmentiškus sprendimus. Tokiu būdu reali potvynio rizika gali būti nepagrįstai „eliminuojama“ iš vienu teritorijų, ją faktiškai perkeliant į kitas vietas, kurios žemėlapiuose gali būti ir nustatytos. Tokia sistema naudinga tik atskiriems fiziniams ar juridiniams asmenims, kurių turto vertė ir plėtros galimybės padidėja, tuo tarpu viešasis interesas ir gyventojų saugumas galimai lieka neapsaugoti.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant aiškius kriterijus (pvz., įvyko nauji potvyniai, praėjo 6 metai po paskutinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros, buvo keičiamos teritorijų paviršiaus altitudės, įgyvendintos apsaugos nuo potvynių priemonės ar kt.), kada hidrologiniai skaičiavimai potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros ir atnaujinimo metu yra būtini.
2. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, kad potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros metu būtų privalomai vertinamas reljefo pokyčių teisėtumas – t. y. ar grunto supylimas ar inžinerinių apsaugos nuo potvynių priemonių įrengimas atliktas teisėtai, laikantis galiojančių teisės aktų. Taip pat siūloma aiškiai reglamentuoti, kad esant skundams ar teisiniams ginčams dėl tokių veiklų, sprendimų dėl atitinkamų teritorijų korekcijų potvynių grėsmės žemėlapiuose priėmimas būtų stabdomas iki galutinio kompetentingų institucijų sprendimo.
3. Parengti aiškia, vienodai taikomą metodiką, kaip turi būti atliekama potvynio grėsmės analizė, apimanti vandens sklaidos modeliavimą, poveikį infrastruktūrai ir kaimyninėms teritorijoms.
4. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, siekiant aiškiai nustatyti, kokiais atvejais atliekami lauko patikrinimai (vietoje) vertinant pateiktus duomenis dėl potvynių grėsmės žemėlapių korekcijos, taip pat reglamentuoti tokių patikrinimų tvarką, apimtį ir dokumentavimo reikalavimus.

3.5. Praktikoje potvynių grėsmės žemėlapiai peržiūrimi ir keičiami dažniau nustatyto periodiškumo, o neeilinės peržiūros atlikimo kriterijai ir tvarka nereglamentuota (kritinė antikorupcinė pastaba)

Nutarimo 2.2.2 papunktyje Aplinkos ministerijai nustatyta pareiga kas 6 metus peržiūrėti ir prireikus pakeisti potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapius. Tvarkos aprašo 20 punktas numato, kad žemėlapiai gali būti peržiūrimi, kai vykdomos tam tikros veiklos (pvz., vertinamas UBR, nustatomas žmogaus veiklos poveikis vandens telkinių būklei, peržiūrima vandens naudojimo ekonominė analizė). Aplinkos ministerija paaiškino¹⁰⁷, kad minėtas punktas taikomas visos šalies mastu ciklinių potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių peržiūrų metu, kurios atliekamos kas šešerius metus. Taip pat nurodė, kad ši nuostata netaikoma pavieniams atvejams ar atskirų teritorijų koregavimui.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad galiojantis teisinis reguliavimas neapibrėžia aiškių „neeilinės“ (t. y. dažnesnės nei kas 6 metus) potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros procedūrų, nors praktikoje tokios peržiūros atvejis fiksuojamas. Šis reglamentavimo neapibrėžtumas sudaro prielaidas administracinei diskrecijai, nevienodai praktikai ir selektyviems, neprognozuojamiems sprendimams. Dėl to „neeilinės“ peržiūros gali būti vykdomos taip, kad atitiktų konkrečių žemės sklypų savininkų, ūkio subjektų (pvz., statytojų ar nekilnojamojo turto vystytojų) ar net institucijų, įgyvendinančių planavimo ar statybos projektus, interesus sumažinti ar panaikinti potvynių grėsmės teritorijų ribas.

Analizės metu nustatytas atvejis, kai per „eilinę“ potvynių grėsmės žemėlapių peržiūrą, pareiškėjui (Lietuvos sveikatos mokslų universitetui (toliau – LSMU)) kreipiantis 2021-05-11 raštu¹⁰⁸ į AAA (rašto kopija buvo siunčiama ir Aplinkos ministerijai), nepavyko pasiekti esminių pokyčių potvynių grėsmės žemėlapių keitime: 2020-01-14 topografinio plano duomenų pagrindu buvo priimtas sprendimas nežymiai koreguoti žemėlapi šalia pareiškėjo panaudos teise valdomo sklypo, adresu: Užnemunės g. 3, Kaunas. Žemiau teikiamas žemėlapio fragmentas parodo 2022 m. atliktų korekcijų mastą – eliminuojama tik geltono atspalvio teritorija, kuri 2014 m. patvirtintuose potvynių grėsmės žemėlapuose buvo priskiriama vidutinės tikimybės potvynių grėsmės teritorijai:

¹⁰⁷ 2025-11-17 el. laiškas

¹⁰⁸ 2021-05-11 Nr. 2021-DVT2-00903

Kauno m. savivaldybė. Užnemunės g. 3. Šaltinis: AAA¹⁰⁹ (2022-05-09 skelbiama informacija)

Iš 2021-02-10 Kauno architektūros ir urbanistikos ekspertų tarybos posėdžio, kurio metu buvo svarstomas klausimas dėl veterinarijos klinikos aptariamoje potvynių grėsmės teritorijoje architektūrinio konkurso sąlygų, protokolo Nr. 147¹¹⁰ galima spręsti apie aptariamą teritorijos problematiką potvynių grėsmės kontekste. Remiantis protokole užfiksuota informacija, tuo metu sklypo altitudė buvo fiksuojama apie 4 metrus žemiau potvynių neužliejamos Užnemunės gatvės.

2024 m. ir 2025 m. pareiškėjui pakartotinai kreipiantis (analizės metu nagrinėti 4 raštai¹¹¹) į Aplinkos ministeriją ir AAA ir pateikus naują, t. y. 2025 m. kovo mėn. topografinį planą bei 2025-05-16 Potvynių grėsmės žemėlapių keitimų pažymą¹¹² (parengtą tiekėjo UAB „Via GIS“, iš kurio 2021 m. AAA įsigijo potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių duomenų atnaujinimo paslaugas), inicijuota neeilinė peržiūra ir priimtas sprendimas koreguoti potvynių grėsmės ribas minėtame sklype. Pažymėtina, kad antikorpuciniu požiūriu toks modelis, kai tiekėjo parengta pažyma laikoma pakankamu pagrindu inicijuoti potvynių grėsmės žemėlapių korekcijas, nesant papildomų institucinio vertinimo ir kontrolės saugiklių, yra ydingas, nes gali sudaryti prielaidas situacijoms, kai suinteresuoti asmenys, kreipdamiesi tiesiogiai į paslaugos teikėją, gali siekti gauti jiems palankias išvadas ir inicijuoti potvynių grėsmės žemėlapių pakeitimus. Žemiau pateiktuose potvynių grėsmės žemėlapių fragmentuose fiksuojamos atliktos korekcijos. Geltono atspalvio teritorijos eliminuojamos iš potvynių grėsmės teritorijų

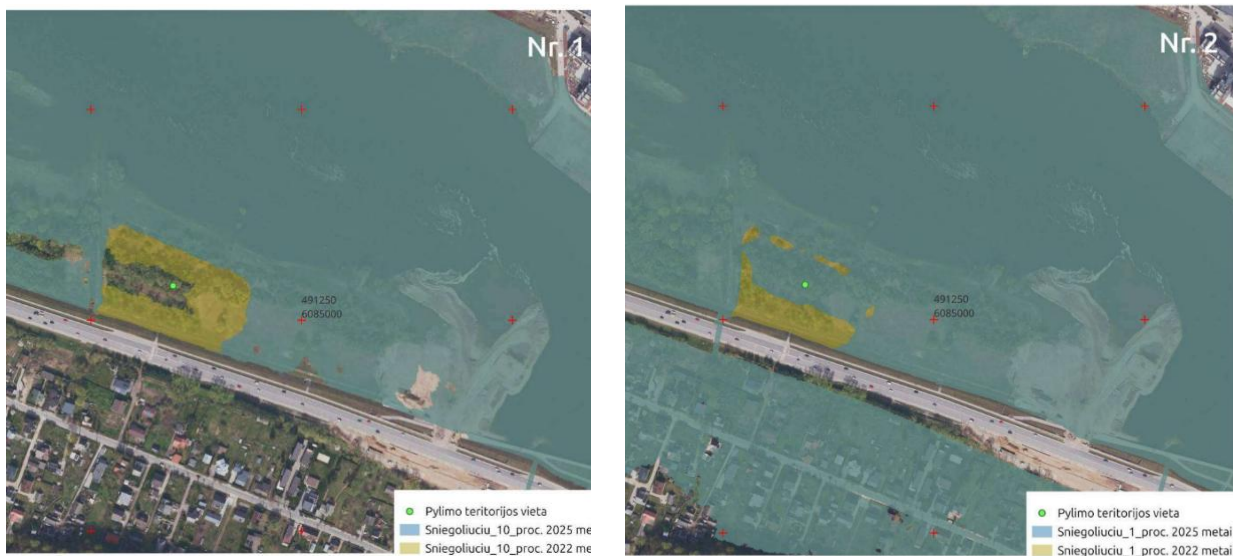
¹⁰⁹ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vanduo/upes-ezerai-ir-tvenkiniai/potvyniu-rizikos-valdymas/potvyniu-gresmes-ir-rizikos-zemelapiai/> (žr. 2022-05-09 aktyvią nuorodą „Korekcijų pagal gyventojų ir fizinių asmenų pateiktus duomenis apie reljefo pasikeitimus bei kitą informaciją vietų sąrašas ir pataisyto žemėlapių iškarpos“ (žr. schema Nr. 22, 23))

¹¹⁰ <https://www.laskaunas.lt/naujienos/kauet-posedis-2021-02-10/>

¹¹¹ 2024-09-24 Nr. 2024-DVT-01324, 2025-02-18 Nr. 2025-DVT2-00262, 2025-03-28 Nr. 2025-DVT2-00475, 2025-05-20 Nr. 2025-DVT2-00838.

¹¹² Atkreipiamas dėmesys, kad pareiškėjo pateikta pažyma surašyta to pačio tiekėjo, iš kurio 2021 m. AAA pirkto potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių duomenų atnaujinimo paslaugas.

(fragmente Nr. 1 iš didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijų, fragmente Nr. 2 – iš vidutinės):

Kauno m. savivaldybė. Užnemunės g. 3.

Šaltinis: 2025-05-16 Potvynių grėsmės žemėlapių keitimų pažyma

Lyginant 2020 m. ir 2025 m. sklypo, esančio Užnemunės g. 3, Kaune, topografinius planus, matyti, kad sklypo altitudės yra galimai padidėjusios: 2020 m. plane altitudės svyravo apie 22-24 m. (lokaliuose vietose net žemiau 22 m.), o 2025 m. sklypo žemės paviršiaus altitudės pakilo iki 26-28 m. (kai kur net fiksuojamos altitudės 28,05 m, 28,18 m, 28,30 m ir pan.). Reljefas tapo tolygesnis, ypač centrinėje ir vakarinėje sklypo dalyse. Iš esmės „atsirado“ naujas dirbtinis paviršius galimai toje sklypo vietoje, kur pagal viešai prieinamus projektinius pasiūlymus¹¹³ numatoma statyti veterinarijos kliniką (numatomas pastato plotas – 5862 m²):

¹¹³ <https://viesiejipirkimai.lt/epps/cft/listContractDocuments.do?resourceId=3932654#> (žr. el. dokumentą Aiskinamasis rastas.pdf)

Atsižvelgiant į viešai paskelbtą 2024-05-27 viešojo pirkimo rangos sutartį Nr. 2024-P-00552 (8.14. Mr), LSMU statybvietei (sutartyje nurodytas pavadinimas – „Užnemunės g. atkarpa ties Užnemunės g. 3) pirko iš tiekėjo UAB „Autokausta“ žemės darbus (76 711,91 EUR be PVM), taip pat aplinkos tvarkymo (135 467,30 EUR be PVM), grunto atvežimo ir paskleidimo (lyginimo) (105 400 EUR be PVM) bei kitus darbus, iš viso už 816 657, 25 EUR su PVM. Aplinkos ministerija nurodo¹¹⁴, kad pagal LSMU teiktus prašymus (adresuotus AAA ir Aplinkos ministerijai) nebuvo pateiktos informacijos apie veiklas – reljefo pokyčių įgyvendinimą. Atkreiptas dėmesys, kad tiek paskelbtuose viešųjų pirkimų dokumentuose, tiek LSMU raštuose paminėta bendrai – nuovažos įrengimas ir kiti darbai. Nežiūrint į tai, kad darbų vykdymo vieta nurodyta aptakiai, pagrindiniai pokyčiai įvyko būtent sklypo Užnemunės g. 3 teritorijoje. Šie viešosiomis lėšomis finansuoti reljefo pokyčiai galimai buvo atlikti ne tik nuovažos įrengimui, bet ir siekiant koreguoti potvynių grėsmės teritorijos ribas statytojo naudai.

Atkreipiamas dėmesys, kad apie veterinarijos klinikos statybas šioje teritorijoje viešai buvo pranešta jau 2020 metais¹¹⁵, t. y. faktiškai dar tada, kada ši teritorija buvo priskiriama didelės tikimybės potvynio grėsmės teritorijai ir tokių statinių statyba, vadovaujantis LR SŽNSĮ normomis, nebuvo galima. Iš topografinių duomenų ir viešųjų pirkimų informacijos matyti, kad sklype galėjo būti tikslingai supilamas gruntas, siekiant pakeisti objektyvius topografinius duomenis – altitudes. Tokiu būdu grunto supylimas šioje situacijoje nėra paprasta aplinkos

¹¹⁴ 2025-11-17 el. laiškas

¹¹⁵ <https://www.facebook.com/DrLeonoKriauceliunosmulkiujugyvunuklinika/posts/s%CC%8Cciandien-mes-labai-laimingi-uz%CC%8Cnemune%CC%87s-g-3-kaunas-tai-adresas-kuriame-s%CC%8Cciandie/2968336939938696/>

tvarkymo priemonė – tai faktiškai reljefo keitimas, turintis įtakos ne tik potvynių grėsmės modeliavimui, bet ir norminio dokumento (žemėlapiu) turinio pasikeitimui.

Vadovaujantis atnaujintais topografiniais duomenimis, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2025 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-103 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl Potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“¹¹⁶ (toliau – Įsakymas) patvirtintas pakoreguotas potvynių grėsmės žemėlapis statytojo naudai tik aptariamame sklype (Užnemunės g. 3), t. y. nurodant net unikalų jo numerį.

Įsakyme taip pat aiškiai nurodoma, kad pokyčiai įvyko dėl atnaujintų topografinių duomenų, neminint Tvarkos aprašo 20 punkte numatytų prielaidų. Tai leidžia daryti išvadą, kad sprendimas keisti potvynių grėsmės žemėlapi nebuvo grindžiamas reglamentavime numatytais veiklomis ar jų rezultatais, o remtasi tik techninių (topografijos) duomenų atnaujinimu. Be to, Aplinkos ministerija paaiškino¹¹⁷, kad išsamaus LSMU įvykdytų veiklų (darbų) vertinimo atlikta nebuvo. Aplinkos ministerijai ir AAA taip pat nėra žinoma apie leidimų išdavimą minėtiems reljefo keitimo darbams. AAA nurodo¹¹⁸, kad tokių leidimų išdavimo teisės aktai nenumato. Sprendžiant potvynių grėsmės žemėlapių koregavimo klausimą Aplinkos ministerija atsižvelgė į aplinkybes, kad neįgyvendinus projekto iki nustatyto termino, kilo rizika prarasti valstybės biudžeto lėšas ir LSMU investicijas, pažeisti Vyriausybės patvirtintos valstybės investicijų programos¹¹⁹ įsipareigojimus. Pažymėtina, kad LSMU išsamią informaciją apie projektą teikė tiek Aplinkos ministerijai, tiek AAA savo 2024 m. prašyme¹²⁰ dėl sklypo duomenų peržiūros. Nežiūrint į tai, AAA atsakydama¹²¹ į minėtą prašymą nurodė: „*Suprantame Jūsų projekto svarbą, bet kartu atkreipiame dėmesį, kad Agentūra neįgaliota vykdyti reljefo matavimų ir keisti duomenis galiojančiuose Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiuose, vertinti žemės sklypo duomenų pasikeitimą, todėl negali tenkinti Jūsų prašymo*“.

Išvada. Praktikoje potvynių grėsmės žemėlapiai peržiūrimi ir atnaujinami dažniau nei kas 6 metus, o galiojantis teisinis reguliavimas nenustato aiškių kriterijų ir procedūrų, kada ir kokia tvarka gali būti atliekamos šios „neeilinės“ peržiūros, todėl praktikoje tokie procesai gali būti inicijuojami neskaidriai, selektyviai ir be pakankamo pagrindimo. Teisinio reguliavimo trūkumai sudaro prielaidas, kad sprendimai dėl potvynių grėsmės teritorijų koregavimo gali būti

¹¹⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5a9e448061b211f0a19dcea0bcc863ad?jfwid=>

¹¹⁷ 2025-11-17 el. laiškas

¹¹⁸ 2026-03-04 raštas Nr. (36-6)-A4E-2410

¹¹⁹ 2020-03-18 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 243 (su aktualiais pakeitimais) patvirtinta valstybės investicijų programos prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c5d589216a8211eaa38ed97835ec4df6/asr> (Žr. Projekto pavadinimas – Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos fakulteto gyvūnų klinikai reikalingos infrastruktūros studijų programai „Veterinarijos medicina“ įgyvendinti sukūrimas. Numatyti įgyvendinimo metai: 2020-2024 m. Skiriama LR valstybės biudžeto lėšų – 200 000 EUR).

¹²⁰ 2024-09-24 prašymo Nr. 2024-DVT2-01324

¹²¹ 2025-02-13 Nr. (36.6)-A4E-1665

priimami nevienodai – kai kuriems subjektams suteikiant galimybę keisti ribas, o kitiems – tokios galimybės nesudarant, taip pažeidžiant viešojo intereso apsaugos ir lygiateisiškumo principus.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant įtvirtinti aiškia neeilinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros inicijavimo ir vykdymo tvarką, numatant objektyvius kriterijus, kada ir kokių duomenų pagrindu tokia peržiūra galima, kas gali siūlyti ją atlikti, kaip fiksuojamas sprendimas vykdyti peržiūrą ar jos neatlikti, taip pat kaip dokumentuojamas sprendimas nekeisti žemėlapių, jeigu peržiūros metu nustatoma, kad tam nėra pagrindo.

3.6. Potvynių grėsmės teritorijos, tenkinant viešąjį interesą, registruojamos galimai pavėluotai, dėl ko jose apie 6 metus galėjo būti selektyviai sudaromos sąlygos ūkinę veiklą vykdyti neatsižvelgiant į faktinius apribojimus (kritinė antikorupcinė pastaba)

Iki 2019-12-31 galiojęs teisinis reguliavimas¹²² nenumatė¹²³ potvynių grėsmės teritorijoms, identifikuotoms 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiuose¹²⁴, specialiųjų žemės naudojimo sąlygų. Pažymėtina, kad tam tikri statybos ribojimai „potvynių metu neužliejamose teritorijose (plotuose)“ buvo numatyti¹²⁵, tačiau šios teritorijos nebuvo formaliai nustatytos kaip specialiųjų žemės naudojimo sąlygų teritorijos ir nebuvo registruojamos Nekilnojamojo turto registre. 2020-01-01 įsigaliojus LR SŽNSĮ tokios sąlygos joms buvo teisiškai įtvirtintos. Naujasis reglamentavimas suponavo, jog minėtos teritorijos nustatomos be žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimo Aplinkos ministro tvirtinamuose potvynių grėsmės žemėlapiuose. Nuo nurodytos datos atsirado pareiga šias teritorijas pagal nustatytą tvarką įregistruoti ir taikyti jose veiklos apribojimus.

Be to, LR SŽNSĮ 5 straipsnio 1 dalis numatė Aplinkos ministerijai pareigą formuoti valstybės politiką įstatyme nurodytų teritorijų (taip pat potvynių grėsmės) registravimo ir jų

¹²² Lietuvos Respublikos žemės įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimo Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ redakcijos, galiojusios iki 2020-01-01. Prieiga internetu (informacinio pobūdžio pranešimas apie teisinio reguliavimo pokyčius): <https://www.aplinkosvadyba.lt/index.php/naujienos/243-nuo-2020-m-isigalioja-naujas-lietuvos-respublikos-specialiuju-zemes-naudojimo-salygu-istatymas>

¹²³ Prieiga internetu: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/aplinkos-ministerija-svarsto-reguliuoti-statybas-potvyniu-uzliejamose-teritorijose-56-499632>

¹²⁴ Potvynių grėsmės žemėlapiai patvirtinti 2014 m. rugpjūčio 6 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-655 „Dėl Potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos žemės įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimo Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ redakcijos, galiojusios iki 2020-01-01, 127.9 ir 203.6 papunkčiuose.

Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5C63BB64A956/RzpzVcZIKK>

duomenų tvarkymo Nekilnojamojo turto registre srityje, rengti įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, susijusius su šių teritorijų registravimu, bei koordinuoti jų įgyvendinimą. Taip pat LR SŽNSĮ 140 straipsnio 5 dalis numatė, kad teisės aktai, susiję su šiame įstatyme nurodytų teritorijų registravimu, turi būti priimti iki 2022 m. sausio 1 d.

Aplinkos ministerija paaiškino¹²⁶, „<...> kad atskiros tvarkos, patvirtintos Aplinkos ministro įsakymu, kurioje būtų nurodytos konkrečios funkcijos ir atsakomybės dėl potvynių grėsmės žemėlapių perdavimo NTR nėra. <...>“.

Išanalizavę nuo 2020-01-01 įsigaliojusio LR SŽNSĮ 141 straipsnio nuostatas pastebėjome, kad buvo įteisintas pereinamasis laikotarpis – nuo 2020-01-01 iki 2022-12-31, per kurį teritorijos nustatytos tenkinant viešąjį interesą (t. y. ir potvynio grėsmės teritorijos) turėjo būti įregistruotos tiek Nekilnojamojo turto registre, tiek Nekilnojamojo turto kadastrė. Prieš teikiant prašymą registruoti teritorijas minėtuose registruose, turėjo būti teikiamas pranešimas žymai apie potvynių grėsmės teritorijas padaryti. Vertinant pereinamojo laikotarpio galiojusias LR SŽNSĮ 8 straipsnio redakcijas, Nekilnojamojo turto kadastrė ir Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui pranešimą apie potvynių grėsmės teritorijas kartu su erdviniais duomenimis ir žemės sklypų unikaliais numeriais galėjo pateikti šie subjektai:

1. asmuo, suinteresuotas ūkinės ir (ar) kitokios veiklos, dėl kurios nustatytos LR SŽNSĮ nurodytos teritorijos, vykdymu,
2. teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatorius, kai nėra suinteresuoto asmens,
3. įstatymų ar ministro (pagal pavestas valdymo sritis) įgaliota institucija, tenkinant viešąjį interesą – per 10 darbo dienų nuo potvynių grėsmės žemėlapių patvirtinimo (nuo 2023-01-01 per 5 darbo dienas).

Atkreipiamas dėmesys, kad LR SŽNS įstatymo įsigaliojimo metu jau buvo patvirtinti 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiai, todėl toks pranešimas žymai padaryti galėjo būti teikiamas nedelsiant. Sekanti jų eilinė (t. y. kas 6 metus vykdoma) peržiūra galėjo įvykti 2020 m., tačiau Aplinkos ministerija tvirtino naujus žemėlapius vėluojant, t. y. 2022-05-25¹²⁷, bet dar esant pereinamajam laikotarpiui. Nepaisant to, nei įsigaliojus LR SŽNSĮ, nei patvirtinus naujus žemėlapius duomenys nustatyta tvarka nebuvo pateikti. To nebuvo padaryta nei per numatytą 10 d. d. terminą, nei iki 2022-12-31. AAA nurodė¹²⁸, kad duomenis VĮ Registrų centras perdavė tik 2025-12-09, t. y. analizės atlikimo metu.

¹²⁶ 2025-11-26 el. laiškas.

¹²⁷ Lietuvos respublikos aplinkos ministro 2022 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. D1-147 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl Potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹²⁸ 2026-03-04 raštas Nr. (36-6)-A4E-2410

Atkreiptinas dėmesys, kad 2023 m. AAA kreipėsi¹²⁹ į Aplinkos ministeriją siekiant nustatyti, kuri ministro įgaliota institucija yra atsakinga už duomenų pateikimą. Aplinkos ministerija, atsakant¹³⁰ į prašymą, nurodė: „*Atsižvelgiant į tai, kad Aplinkos apsaugos agentūra rengia potvynių grėsmės ir potvynių žemėlapius ir turi visus reikalingus duomenis, kad **šios teritorijos automatiniu būdu elektroninėmis priemonėmis būtų užregistruotos Nekilnojamojo turto registre**, prašymą Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui įregistruoti potvynių grėsmės teritorijas teikia ir automatiniu būdu elektroninėmis priemonėmis perduoda reikalingą informaciją Aplinkos apsaugos agentūra.*“. Nepaisant šios aiškios pozicijos Aplinkos ministras įsakymu¹³¹ įgaliojo AAA duomenis teikti tik 2025-07-15.

Analizuojant minėto įsakymo nuostatas, nustatyta, kad Aplinkos ministras pasinaudojo galimai niekur nenumatyta diskrecija ir numatė, jog Nekilnojamojo turto registro duomenų tvarkytojui prašymą įregistruoti potvynių grėsmės teritorijas AAA turi per 6 mėnesius nuo įsakymo įsigaliojimo dienos. Atkreipiamas dėmesys, kad prašymo pateikimo terminas yra aiškiai reglamentuotas LR SŽNSĮ 9 straipsnio 4 dalies 6 punktu, kuris numato, kad duomenys turi būti perduoti per 5 d. d., skaičiuojant terminą nuo potvynių grėsmės žemėlapių patvirtinimo, t.y. šiuo atveju nuo 2025-07-15.

Kritiškai vertinama, kad toks pat prašymo teikimo terminas nustatytas ir asmeniui, suinteresuotam vykdyti ūkinę ir (ar) kitokią veiklą, o kai tokio nėra – teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatoriui, nes pareigos teikti prašymą per 5 d. d. nuo potvynių grėsmės žemėlapių patvirtinimo dienos yra neįmanoma įgyvendinti, jei veiklą planuojama vykdyti praėjus šiam terminui.

Taip pat nustatyta, kad nepaisant aiškaus įgaliojimo¹³² AAA teikti prašymą dėl nustatytų potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre, ši institucija 2025-10-13 sudarė duomenų teikimo paslaugų sutartį Nr. 28T-2025-85 (11 858,00 EUR su PVM vertės) su išoriniu tiekėju – MB „Geografinės informacinės technologijos“. Minėtos sutarties 1 priede išdėstytos techninės specifikacijos nuostatos¹³³ galimai suponuoja, kad visa

¹²⁹ 2023-09-01 AAA prašymas „*paiškinti, kokių įstatymų ir/ar kokia ministro įgaliota institucija Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui Nekilnojamojo turto registro nuostatuose nustatyta tvarka ir sąlygomis turėtų pateikti prašymą dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022-05-25 įsakymu Nr. D1-147 patvirtintų potvynių grėsmės ir potvynių rizikos teritorijų žemėlapiuose nustatytų teritorijų įregistravimo nekilnojamojo turto registre?*“

¹³⁰ Aplinkos ministerijos 2023-09-11 raštas Nr. D8(E)-5242

¹³¹ Aplinkos ministro potvynių grėsmės žemėlapiuose, vadovaujantis Aplinkos ministro 2025 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-103 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹³² Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5a9e448061b211f0a19dcea0bcc863ad?jfwid=>

¹³³ Pavyzdžiui, pagal 3.4. papunktį – „*Pateikti parengtą nustatytų potvynių grėsmės teritorijų duomenų rinkinį RC įregistravimui NTR (teikiamas oficialus raštas, duomenų rinkinys teikiamas su RC suderintu būdu); Pirkėjas taip pat turi būti informuojamas apie potvynių grėsmės teritorijų duomenų rinkinio pateikimą RC (Pirkėjui pateikiami tai įrodantys dokumentai ar laiškai), taip pat, Tiekėjas paruoštą duomenų rinkinį pateikia Pirkėjui (už Sutartį atsakingam asmeniui su juo sudartu būdu).*“.

pareiga dėl duomenų perdavimo pereina tiekėjui. Pažymėtina, kad 2025-12-09 raštu Nr. (36-6)-A4E-12415 AAA pateikė prašymą įregistruoti į Nekilnojamojo turto registrą aplinkos ministro patvirtintuose potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapiuose nustatytas potvynių grėsmės specialiujų žemės naudojimo sąlygų teritorijas. Pastebėta, kad pareiga patikrinti potvynių grėsmės teritorijų registravimo rezultata deleguojama tiekėjui¹³⁴. Tokiu būdu teisės aktais nustatytą institucijos pareigą, susijusią su valstybės duomenų valdymu ir viešuoju interesu, už viešąsias lėšas galimai perima privatus subjektas¹³⁵. Pagal tokį viešąjį pirkimą AAA tampa tarsi neatsakinga už duomenų įregistravimą. Tai kelia reikšmingas korupcijas rizikas (pvz., neaišku, kaip būtų valdomi interesų konfliktai arba, kaip kontroliuojama, kad teritorijos nėra registruojamos selektyviai), nes viešojo sektoriaus vaidmuo tampa formaliu, o sprendimų poveikis – sunkiau atsekamas ir kontroliuojamas. Manytina, kad tokia praktika antikorporcinių požiūriu kuria pavojingą precedentą, kai užuot stiprinus institucinius pajėgumus ir atsakomybę, institucijos funkcija „parduodama“ rinkai. Toks sprendimas kritikuotinas dar labiau, įvertinus aplinkybę, kad galiojantis teisinis reglamentavimas¹³⁶ numato aiškų asmenų sąrašą¹³⁷ (tiekėjas neįeina į šį sąrašą), kurie gali pateikti tokį prašymą, ir alternatyvų duomenų teikimo būdą – duomenys apie teritorijas gali būti perduodami ir automatiniu būdu elektroninėmis priemonėmis, t. y. iš esmės būtent taip kaip Aplinkos ministerija nurodė rašte¹³⁸, adresuotame AAA (rašto tekstas cituotas aukščiau).

Atkreiptas dėmesys, kad sutartis¹³⁹ su Valstybės įmone Registrų centras, pagal kurią AAA turi teikti informacinėse sistemose¹⁴⁰ kaupiamus duomenis apie teritorijas, kuriose taikomos paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų, potvynių grėsmės teritorijų specialiosios žemės naudojimo sąlygos, jų riboms pažymėti Nekilnojamojo turto kadastro žemėlapyje ir informacijos įrašui apie tai, kad žemės sklypas patenka į nustatytą

Pagal techninės specifikacijos 3.5. papunktį – „Tiekėjui gavus RC rašytinį patvirtinimą apie nustatytų potvynių grėsmės teritorijų įregistravimą NTR, Tiekėjas patikrina, ar duomenys tikrai buvo įregistruoti, ir pateikia RC patvirtinimą bei kitą turimą informaciją apie įregistravimą Pirkėjui kaip įrodymą apie tinkamą Paslaugos įvykdymą.“

¹³⁴ Pagal techninės specifikacijos 3.5. papunktį – „Tiekėjui gavus RC rašytinį patvirtinimą apie nustatytų potvynių grėsmės teritorijų įregistravimą NTR, Tiekėjas patikrina, ar duomenys tikrai buvo įregistruoti, ir pateikia RC patvirtinimą bei kitą turimą informaciją apie įregistravimą Pirkėjui kaip įrodymą apie tinkamą Paslaugos įvykdymą.“

¹³⁵ AAA 2026-03-04 rašte Nr. (36-6)-A4E-2410 nurodė: „Kadangi Agentūra pati neturi galimybių parengti nustatytų potvynių grėsmės teritorijų erdvinių duomenų tinkamu GIS formatu registravimui NTR ir jų pateikti Registrų centrui, sudarė viešojo pirkimo sutartį. Tačiau tai nereiškia, kad buvo deleguotos AAA duomenų perdavimo funkcijos ar įgaliojimai.“

¹³⁶ LR SŽNSĮ 9 straipsnio 1 dalis.

¹³⁷ LR SŽNSĮ 9 straipsnis 2 dalis numato, kad „Šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais, kai šiame įstatyme nurodytos teritorijos nustatytos tenkinant viešąjį interesą, prašymą pateikia asmuo, suinteresuotas ūkinės ir (ar) kitokios veiklos, dėl kurios nustatytos šiame įstatyme nurodytos teritorijos, vykdymu, o kai tokio nėra, – teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatorius arba, kai šiame įstatyme nurodytų teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas tvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija, – įstatymų ar ministro (pagal pavestas valdymo sritis) įgaliota institucija.“

¹³⁸ Aplinkos ministerijos 2023-09-11 raštas Nr. D8(E)-5242

¹³⁹ 2025-10-21 Nr. PS-2043 (10.46 E)

¹⁴⁰ LR SŽNSĮ 141 straipsnio 14 dalis

teritoriją, pasirašyta tik 2025-10-21, t. y. analizės atlikimo metu. Apie tai, kad potvynių grėsmės teritorijos dar nėra įregistruotos Nekilnojamojo turto registre, Aplinkos ministerija nurodė analizės metu teikiamame rašte¹⁴¹.

Nežiūrint, į tai, kad Aplinkos ministerija nurodo¹⁴², „<...> kad reglamentavimo pakanka per SŽNSĮ ir NTR įstatymą bei NTR nuostatus.“, akivaizdu, kad institucijos nesilaiko šių teisės aktų nustatytos pareigos ir neužtikrino pagal nustatytą tvarką potvynių grėsmės teritorijų įrašymo ir įregistravimo į registrus, nors teisinė prievolė galiojo nuo 2020-01-01. Aplinkos ministerija, teikdama nuomonę rašte¹⁴³, adresuotame AAA, cituoja reglamentavimą¹⁴⁴, kuris galimai nėra taikomas potvynio grėsmės teritorijoms, taip klaidingai informuodama, kad jas galima registruoti iki 2024-12-31¹⁴⁵. Tai rodo ne tik galimą funkcijų nevykdymą, bet ir valdymo spragas, kai AAA reikšmingą laikotarpį (apie 6 metus) nebuvo įgaliota teikti duomenų pagal nustatytą tvarką, o kai toks įgaliojimas buvo suteiktas, ši institucija priėmė sprendimą savarankiškai nevykdyti jai pavestų procesų, vietoje to pirkimo paslaugas, apimančias funkcijas, kurias turi atlikti ji pati. Be to, AAA nurodė¹⁴⁶, kad vadovaujantis LR SŽNSĮ 141 straipsnio 3 dalimi, LR SŽNSĮ 9 straipsnio 1 dalyje nurodyti prašymai pateikiami arba šioms teritorijoms įregistruoti reikalingi duomenys perduodami iki 2026 m. gruodžio 31 d. Pažymėtina, kad nurodytas teisinis reglamentavimas galimai nėra taikytinas potvynių grėsmės teritorijoms, nes jos nustatomos pagal gamtines teritorijos savybes ir potvynių tikimybę, siekiant įvertinti galimą užliejimo riziką ir nustatyti jose taikytinus veiklos ribojimus, tuo tarpu AAA nurodomas reglamentavimas taikomas teritorijoms, kurios nustatomos dėl ūkinės ir (ar) kitokios veiklos vykdymo. Aplinkos ministerija analizės metu pažymėjo¹⁴⁷: „<...> vadovaujantis LR SŽNSĮ 8 straipsnio 3 dalies 6 punktu, potvynių grėsmės teritorijų duomenys Nekilnojamojo turto kadastro ir Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui turi būti perduodami per 10 darbo dienų nuo potvynių žemėlapių patvirtinimo. Įstatymas įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d., todėl pirmųjų patvirtintų potvynių grėsmės ir pavojų žemėlapių duomenys turėjo būti perduoti nedelsiant, nes įstatyme nenustatyta pereinamojo laikotarpio ar alternatyvios duomenų teikimo procedūros.“. Toks neveikimas ir atsakomybės perkėlimas kelia pagrįstų abejonų dėl procesų skaidrumo ir tinkamo teisės aktų įgyvendinimo, ypač turint omenyje, kad specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymas pagal galiojantį reglamentavimą tiesiogiai priklauso nuo šių teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre.

¹⁴¹ 2025-08-07 raštas Nr. D8(E)-3295

¹⁴² 2025-11-26 el. laiškas

¹⁴³ Aplinkos ministerijos 2023-09-11 raštas Nr. D8(E)-5242

¹⁴⁴ LR SŽNSĮ 141 straipsnio 3 dalies redakcija galiojusi iki 2023-12-31.

¹⁴⁵ LR SŽNSĮ 141 straipsnio 3 dalies redakcija, galiojanti nuo 2024-01-01, numato naują terminą – iki 2026 m. gruodžio 31 d.

¹⁴⁶ 2026-03-04 rašte Nr. (36-6)-A4E-2410

¹⁴⁷ 2025-12-05 el. laiškas

Pažymėtina, kad specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo pradžia detalizuota LR SŽNSĮ 10 straipsnyje, kuris iki 2022-12-31 numatė skirtingas minėtų sąlygų taikymo pradžios datas, priklausomai nuo žemės sklypo statuso bei dokumentų, kuriais nustatytos teritorijos. Pavyzdžiui, naujai suformuotiems sklypams veiklos ribojimai buvo taikomi nuo potvynių grėsmės teritorijų įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą ir kadastrą dienos, o jau įregistruotiems sklypams – nuo žymos apie teritoriją padarymo žemės sklypo registro įrašė. Teritorijoms, kuriose sklypai nebuvo suformuoti, specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymas potvynių grėsmės teritorijose buvo siejamas su potvynių grėsmės žemėlapių patvirtinimu. Pažymėtina, kad nuo 2023-01-01 įsigaliojusi nauja 10 straipsnio redakcija supaprastino ir suvienodino šią tvarką – specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos tik nuo nustatytų teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre dienos. Taip pat nuo 2025-01-01 įtvirtinta aiški taisyklė, kad ūkinė ir kita veikla gali būti vykdoma tik tada, kai šios teritorijos ne tik nustatytos, bet ir įregistruotos Nekilnojamojo turto registre.

Atsižvelgiant į tai, kad analizės metu nustatyta, jog potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo, kurį, tenkinant viešąjį interesą, turi inicijuoti ir vykdyti AAA, užtruko apie 6 metus, o atliekant analizę nustatyti atvejai, kai potvynių grėsmės teritorijose¹⁴⁸ esančių sklypų Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašuose (toliau – NTR išrašas) nefiksuojamos žymos arba kiti įrašai apie šias teritorijas, darytina išvada, kad ir kiti subjektai galimai nesilaikė nustatytos tvarkos ir neteikė reikalaujamų pranešimų ar prašymų Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui.

Pavyzdžiui, žemės sklypas (unikalus Nr. 4400-5373-7498) suformuotas 2020-02-24, atidalijus kitą sklypą (unikalus Nr. 4400-1081-7799, žemės sklypo naudojimo būdas – vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijos). Atsižvelgiant tuo metu galiojusį teisinį reguliavimą¹⁴⁹, registruojant naujai suformuotą žemės sklypą, kuris patenka į potvynių grėsmės teritoriją, turėjo būti pateiktas prašymas šią teritoriją įrašyti į Nekilnojamojo turto kadastrą ir registrą, kadangi ji jau buvo nustatyta potvynių grėsmės žemėlapiuose, tačiau jokio įrašo NTR išraše apie šias potvynių grėsmės teritorijas nepadaryta.

Kitas atvejis iliustruoja, kad žemės sklypo (unikalus Nr. 4400-5374-1001) savininkas 2021-05-21 įvykdė pardavimo sandorį, kurį įregistravus NTR išraše nepadaryta atitinkamų žymų apie priklausymą potvynių grėsmės teritorijai. Pažymėtina, kad informacijos apie

¹⁴⁸ Nustatytuose 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiuose, kurie jau buvo patvirtinti įsigaliojus LR SŽNSĮ

¹⁴⁹ LR SŽNSĮ 9 straipsnio 2 dalis (redakcija galiojusi nuo 2020-01-01 iki 2022-12-31) numatė, kad Nekilnojamojo turto registre įregistruotam žemės sklypui (jo daliai) patekus į nustatytas šiame įstatyme nurodytas teritorijas, šios teritorijos į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą įrašomos pagal šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodytus dokumentus keičiant žemės sklypo kadastro duomenis. Žemės sklypo kadastro duomenys keičiami ir šių duomenų pakeitimai į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą įrašomi Vyriausybės patvirtintuose Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatuose nustatyta tvarka ir sąlygomis pateikus Nekilnojamojo turto kadastro ir Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui prašymą įrašyti šiame įstatyme nurodytas teritorijas į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą (toliau – prašymas).

potvynių grėsmės teritorijas neužtikrinimas sudarant pardavimo sandorį gali turėti itin neigiamų pasekmių pirkėjui, kuris, nežinodamas apie galiojančius veiklos apribojimus, įsigyja turtą su reikšmingomis naudojimo rizikomis ir ribojimais.

Pastebėta, kad net esant aiškiai išreikštam siekiui vykdyti ūkinę veiklą, tokie įrašai nėra atliekami. Pavyzdžiui, NTR išrašė fiksuojamas įrašas apie 2021-05-31 išduotą leidimą Nr. LSNS-21-210531-00353 vykdyti statybos darbus žemės sklype (unikalus Nr. 4400-5382-5037), patenkančiame į didelės tikimybės potvynio grėsmės teritoriją. Pažymėtina, kad tokia statyba pagal tuo metu galiojusį LR SŽNSĮ reglamentavimą¹⁵⁰ buvo iš vis draudžiama.

Įvertinus aplinkybę, kad minėti žemės sklypai, patvirtinus 2022 m. naujus potvynių grėsmės žemėlapius, jau nebepatenka į potvynių grėsmės teritorijas, manytina, jog svarbu NTR išrašuose išsaugoti archyvinius duomenis apie šių teritorijų nustatymą, atsižvelgiant į 2014 m. grėsmės žemėlapius. Tokia informacija leistų ateityje tiksliai atsekti faktines ir teises aplinkybes bei padėtų mažinti riziką kilti brangiems ir sudėtingiems teisiniams ginčams dėl kompensacijų mokėjimo, potvynių grėsmės teritorijos rizikingumo įvertinimo arba teritorijų planavimo ir statybos sprendinių teisėtumo jose. Jau dabar institucijos priimdamos sprendimus remiasi NTR išrašų duomenimis ir nustačiusios, kad archyvinių įrašų apie potvynių teritorijas nėra, galima priima neobjektyvius sprendimus. Pavyzdžiui, VTPSI Vidurio Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento rašte, atsakant į Kauno miesto savivaldybės 2025-01-03 prašymą Nr. (33.194 E) R-20 „Dėl statybos leidimo išdavimo teisėtumo ištyrimo (Nr. LSNS-21-241104-00455, Raudondvario pl. 109A, Kaunas)“ nurodoma: „<...>Pažymėtina ir tai, kad patikrinus istorinius NTR nėra duomenų, kad sklypui būtų įregistruota specialioji žemės naudojimo sąlyga, dėl potvynių grėsmės, kitokia ir kitu pagrindu, nei įregistruota šiai dienai.<...>“.

Analizuoti atvejai atskleidžia sisteminę riziką, kai asmuo, suinteresuotas ūkinės ir (ar) kitokios veiklos vykdymu, o kai tokio nėra – teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatorius, gali sąmoningai nevykdyti pareigos teikti pranešimus ar prašymus Nekilnojamojo turto kadastro ir registro tvarkytojui, siekdamas išvengti specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo konkrečiame žemės sklype. Vertinama, kad tinkamo ir savalaikio potvynių grėsmės teritorijų registravimo AAA taip pat galima neužtikrina. Dėl to tikėtina, kad praktikoje ūkinė ar kita veikla galėjo būti vykdoma nepaisant faktiškai egzistuojančių potvynių rizikų ir įstatyme numatytų apribojimų.

¹⁵⁰ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46c841f290cf11e98a8298567570d639/nrmDNlniuR?jfwid=hpb4vk2xs>

Kitą vertus, praktikoje taip pat fiksuojamos situacijos, kai pagal teikiamus (ne AAA, o kitų subjektų) prašymus Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui potvynių grėsmės teritorijos galimai registruojamos taip, kaip palankiau planuojamai vykdyti ūkinei ar (ir) kitokiai veiklai. Pavyzdžiui, žemės sklypas, esantis adresu Raudondvario pl. 109 A, Kaunas, vadovaujantis interaktyviais 2022 m. patvirtintais potvynių grėsmės žemėlapiais¹⁵¹, patenka į visų tikimybių (didelės, vidutinės ir mažos) potvynių grėsmės teritorijas. Pastebėta, kad Nekilnojamojo turto registre, vadovaujantis šio žemės sklypo NTR išrašu, potvynių grėsmės teritorijos užregistruotos etapais (t. y. 2023-03-06, 2024-04-03 ir 2024-04-04), be konkrečiai įvardijamų grėsmės teritorijoms priskirtų potvynių tikimybių (žr. NTR išrašo fragmentą žemiau):

11. Duomenys apie įregistruotas teritorijas, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos:	
	Potvynių grėsmės teritorijos (VI skyrius, dešimtas)
11.1.	Teritorijos pavadinimas: skirsnis Teritorijos unikalus numeris: 100392105
<hr style="width: 100%;"/>	
	Potvynių grėsmės teritorijos (VI skyrius, dešimtas)
	[registavimo pagrindas: Kauno miesto savivaldybės administracija; 2022-12-23 Hidrotechninio statinio - apsauginės dambos Raudondvario pl.109A, Kaune, statybos projektas Nr. L.SNS-21-221223-00861
	[registavimo data: 2023-04-04
	Žemės sklypo plotas, patenkantis į Teritoriją: 17486 kv. m, nuo 2023-04-04
11.2.	Teritorijos pavadinimas: skirsnis Teritorijos unikalus numeris: 100391932
	[registavimo pagrindas: Kauno miesto savivaldybės administracija; 2022-12-23 Hidrotechninio statinio - apsauginės dambos Raudondvario pl.109A, Kaune, statybos projektas Nr. L.SNS-21-221223-00861
	[registavimo data: 2023-04-03
	Žemės sklypo plotas, patenkantis į Teritoriją: 32504 kv. m, nuo 2023-04-03
11.3.	Teritorijos pavadinimas: skirsnis Teritorijos unikalus numeris: 100389429
	[registavimo pagrindas: Kauno miesto savivaldybės administracija; 2022-12-23 Hidrotechninio statinio - apsauginės dambos Raudondvario pl.109A, Kaune, statybos projektas Nr. L.SNS-21-221223-00861
	[registavimo data: 2023-03-06
	Žemės sklypo plotas, patenkantis į Teritoriją: 17543 kv. m, nuo 2023-03-06
12. Registro pastabos ir nuorodos: įrašų nėra	
13. Kita informacija: įrašų nėra	
14. Informacija apie duomenų sandorui tikslinimą: įrašų nėra	
Dokumentą atspausdino ██████████	

Manytina, kad NTR išraše naudojamas pavadinimas „potvynių grėsmės teritorijos“ nėra informatyvus, kadangi nenusako potvynių grėsmės tikimybės, nuo kurios priklauso, koks konkrečiai specialiujų žemes naudojimo sąlygų režimas bus taikomas teritorijai. Be to, analizuojamame NTR įrašė nurodoma, jog potvynių grėsmės teritorijos įregistravimo pagrindas

¹⁵¹ Prieiga internetu:

https://experience.arcgis.com/experience/7fd4ca0c74c4857a0620967e530fa4d#widget_41=text:Raudondvario%20g.%20109%20A%2C%20Kaunas&widget_6=active_datasource_id:dataSource_4,center:2657979.3457513815%2C7343041.333181804%2C102100,scale:21425.087505519445,level:14.813406008326906,rotation:0,viewpoint:%7B%22rotation%22%3A0%2C%22scale%22%3A21425.087505519445%2C%22targetGeometry%22%3A%7B%22spatialReference%22%3A%7B%22wkid%22%3A102100%7D%2C%22x%22%3A2657979.3457513815%2C%22y%22%3A7343041.333181804%7D%7D,layer_visibility:%7B%22widget_6-datasource_4%22%3A%7B%22widget_6-datasource_4-18ad5980868-layer-29-18ad5328b9c-layer-25%22%3Afalse%2C%22widget_6-datasource_4-18ad5980868-layer-29-18ad5416dcb-layer-26%22%3Afalse%7D%7D

yra Kauno miesto savivaldybės administracijos 2022-12-23 sprendimas Nr. LSNS-21-221223-00861¹⁵² dėl Hidrotechninio statinio – apsauginės dambos Raudondvario pl. 109 A, Kaune, statybos projekto, t. y. potvynių grėsmės teritorijos galimai nustatomos projektu, jame numatytais sprendiniais. Pažymėtina, kad LR SŽNSĮ 6 straipsnio 1 dalis aiškiai reglamentuoja, kad įstatyme nurodytos (tarp jų ir potvynių grėsmės) teritorijos nustatomos viename dokumente. Tai reiškia, kad potvynių grėsmės teritorijos negali būti nustatomos jokiais kitais dokumentais, išskyrus LR SŽNSĮ 6 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytus – Aplinkos ministro įsakymu patvirtintus potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapius, kuriais šios teritorijos nustatomos tenkinant viešąjį interesą. Aplinkos ministerija šiuo atveju taip pat aiškiai pasisako¹⁵³: „Pagal galiojančią teisinę reguliavimą, nėra galimybės minėtus žemėlapius koreguoti kituose Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nurodytuose dokumentuose, todėl manytina, kad pakeisti potvynių grėsmės teritorijos statusą Nekilnojamojo turto registre (pvz., iš didelės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės teritoriją) dėl hidrotechninio statinio (pvz., apsauginės dambos) įrengimo galima tik tuo atveju, jei oficialūs potvynių grėsmės žemėlapiai buvo atnaujinti ir patvirtinti aplinkos ministro įsakymu.“

Atkreipiame dėmesį, kad analizuojamo NTR išrašo įrašai dėl potvynių grėsmės teritorijų nefiksuoja duomenų apie prašymo pateikėją, teritorijos erdvinius duomenis parengusį asmenį, bei kitų svarbių duomenų, kuriuos galimai reikalavo įrašyti ir saugoti tuo metu galiojės reglamentavimas¹⁵⁴. Toks potvynių grėsmės teritorijų registravimas yra antikorupciniu požiūriu ydingas, kadangi ne tik apsunkina viešosios kontrolės galimybes, bet ir kelia riziką, kad potvynių grėsmės teritorijos gali būti nustatomos ir įregistruojamos neskaidriai, selektyviai ar net neteisėtai, sudarant prielaidas ginčams dėl sprendimų pagrįstumo ir didinant korupcijos tikimybę.

Kauno miesto savivaldybė nurodė, kad suabejojusi 2024-11-04 išduoto statybą leidžiančio dokumento Nr. LSNS-21-241104-00455, kuriuo leidžiama 12 daugiabučių gyvenamųjų namų su automobilių saugyklomis statyba nagrinėjamame žemės sklype, teisėtumu, kreipėsi¹⁵⁵ į VTPSI. Abejonės kilo dėl to, kad pagal tuo metu galiojusią LR SŽNSĮ redakciją¹⁵⁶ minėta statyba buvo draudžiama didelės tikimybės potvynio grėsmės teritorijoje, o

¹⁵² Išduotas statybą leidžiantis dokumentas.

¹⁵³ Aplinkos ministerijos raštas, atsakant į 2024-11-28 Kauno miesto savivaldybės administracijos prašymą Nr. (33.194 E) R-4295

¹⁵⁴ Prieiga internetu:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a8b06592d05f11e39b2ab5bbcc4f49fb/uCogneZkgH?jfwid=1417gh2klm> (žr. 14.2.4 papunktį)

¹⁵⁵ 2025-01-03 prašymas Nr. (33.194 E) R-20 „Dėl statybos leidimo išdavimo teisėtumo ištyrimo (Nr. LSNS-21-241104-00455, Raudondvario pl. 109A, Kaunas)“

¹⁵⁶ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46c841f290cf11e98a8298567570d639/GNWHDAqDRQ?jfwid=-sgfrh2j9n>

(žr. 104 straipsnį)

viešai skelbiamas potvynių grėsmės žemėlapis rodė, jog beveik visas žemės sklypas patenka į tokią teritoriją ir tik siaura sklypo juosta jo viršutinėje dalyje patenka į vidutinės tikimybės potvynio grėsmės teritoriją, kurioje gyvenamųjų pastatų statyba nors ir galima, bet pastatai turi būti apsaugoti nuo potvynių.

VTPSI tikrindama 2024-11-04 aptariamą statybą leidžiantį dokumentą, vertino, kad „<...> *Nekilnojamo turto registro duomenų bazės išrašo duomenimis <...> žemės sklypui <...> įregistruota specialioji žemės naudojimo sąlyga – potvynių grėsmės teritorija (VI skyrius, dešimtas skirsnis), <...>. Įvertinus tai, kas nurodyta aukščiau, Dambos projekto sprendinius, nustatyta, kad SLD išduotas statyti pastatus Nekilnojamo turto registre įregistruotoje **mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijoje** <...>“.*

Atsižvelgiant į aukščiau aptartą atvejį, aiškėja dar viena rizika – kad Nekilnojamojo turto registro duomenys apie potvynių grėsmės teritorijas gali prieštarauti patvirtintų potvynių grėsmės žemėlapių duomenims. Pažymėtina, kad reglamentavimas nenumato aiškių sprendimo būdų šiam neatitikimui pašalinti. Tai sudaro prielaidas priimti sprendimus dėl statybos ar teritorijų planavimo remiantis tarpusavyje nesuderinta informacija, didina teisinio neapibrėžtumo ir ginčų riziką, taip pat silpnina tiek institucijų atsakomybės aiškumą, tiek visuomenės pasitikėjimą registrų duomenų patikimumu. Šios situacijos sprendimo būdų paieška tampa ypač aktuali dabar, kai AAA perdavė potvynių grėsmės teritorijų duomenis Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui. Nesant aiškaus mechanizmo, kaip šalinti neatitikimus tarp registro duomenų ir potvynių grėsmės žemėlapių, kyla rizika, kad sisteminiai netikslumai ir prieštaravimai bus sprendžiami neprognozuojamais sprendimais, naudingais atskiroms interesų grupėms.

Išvada. Potvynių grėsmės teritorijų duomenų įregistravimas į Nekilnojamojo turto registrą nebuvo užtikrintas laiku, nors teisinė pareiga tam egzistuoja nuo 2020-01-01. Institucinė atsakomybė buvo nepakankamai įgyvendinta, o duomenų perdavimas, nepaisant galiojančio reglamentavimo faktiškai deleguotas išoriniam tiekėjui sukuriant rizikas dėl skaidrumo, kontrolės ir interesų konfliktų valdymo. Neįregistravus teritorijų, sudaromos prielaidos taikyti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas selektyviai. Nekilnojamojo turto registre potvynių grėsmės teritorijos registruojamos galimai nesilaikant reglamentavime nustatytos tvarkos. Tai rodo ne tik veiklos koordinavimo trūkumus, bet ir sisteminę viešojo administravimo spragą duomenų valdymo srityje.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Tobulinti teisinį reglamentavimą (pvz. AAA nuostatus), numatant AAA aiškia funkciją pateikti prašymą įregistruoti nustatytas potvynių teritorijas LR SŽNSĮ nustatytais terminais.

2. Užtikrinti aiškų ir išsamų pavestų AAA funkcijų reglamentavimą, parengiant atskirą teisės aktą ar papildant esamus dokumentus dėl potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo tvarkos, kuriame būtų nustatyti duomenų teikimo formatai, terminai ir procedūros.

3. Inicijuoti LR SŽNSĮ pakeitimus, numatant, kad teritorijos, nustatytos tenkinant viešąjį interesą, būtų registruojamos tik įgaliotos institucijos pateiktų duomenų pagrindu arba automatiškai būdu, eliminavus galimybę kitiems subjektams savarankiškai teikti ar koreguoti registravimo duomenis. Taip pat tikslinga nustatyti registravimo proceso kontrolės ir atsekamumo mechanizmą, užtikrinantį, kad tarp teritorijos nustatymo ir jos įregistravimo Nekilnojamojo turto registre neliktų objektyviai per ilgo laiko tarpo, kai specialiosios žemės naudojimo sąlygos nėra matomos registre.

4. Tobulinti ministerijos kompetencijai priskirtą reglamentavimą ir inicijuoti kitų aktualių teisės aktų pakeitimus, siekiant užtikrinti, kad registruojant potvynių grėsmės teritorijas Nekilnojamojo turto registre būtų pilnai ir tiksliai įrašomas potvynių grėsmės teritorijos pavadinimas, aiškiai nurodant potvynių grėsmės tikimybės lygį (didelė, vidutinė, maža), taip pat nurodomi visi kiti Nekilnojamojo turto registro informacinės sistemos nuostatuose numatyti duomenys (informacija nusakanti, kad potvynio grėsmės teritorija nustatyta tenkinant viešąjį interesą; erdvinius duomenis parengusio asmens duomenys; dokumento ar sprendimo, kurio pagrindu nustatyta, pakeista ar panaikinta potvynių grėsmės teritorija, pavadinimas, numeris bei data ir jį patvirtinusio (sprendimą priėmusio) subjekto duomenys ir kt.).

5. Tobulinti reglamentavimą, kad valstybinėje informacinėje sistemoje www.geoportal.lt potvynių grėsmės teritorijos būtų aiškiai diferencijuojamos pagal potvynių grėsmės tikimybės lygį (didelė, vidutinė, maža), naudojant skirtingus sutartinius ženklus.

Aplinkos ministerija ir AAA:

Gavus iš VĮ Registrų centro informaciją apie potvynių grėsmės teritorijas, kurios Nekilnojamojo turto registre buvo įregistruotos ne AAA pateiktų prašymų pagrindu, Aplinkos ministerijai kartu su AAA įvertinti tokių duomenų registravimo pagrįstumą, išsamumą ir teisėtumą, prireikus imtis veiksmų nustatytiems neatitikimams pašalinti ir, nustačius sistemines

problemas ar teisinio reguliavimo spragas, inicijuoti poįstatyminių teisės aktų pakeitimus, siekiant suvaldyti nustatytas rizikas, bei apie vertinimo rezultatus ir priimtus sprendimus informuoti STT.

AAA:

1. Įgyvendinti informacinių sistemų sprendimus, leidžiančius automatizuotai perduoti teritorijų erdvinis duomenis iš AAA į Nekilnojamojo turto registrą, taip sumažinant žmogiškųjų klaidų ir selektyvaus duomenų teikimo riziką.

2. Atsisakyti praktikų, kai valstybės institucijos funkcijos (įskaitant atsakomybę už duomenų perdavimą ir žymų tikrinimą) deleguojamos paslaugų teikėjams, nes tai nesuderinama su viešojo administravimo principais ir kelia antikorupcines rizikas.

3. Komunikuoti su visuomene ir savivaldybėmis, viešai skelbiant, kurios teritorijos dar nėra įregistruotos Nekilnojamojo turto registre taip prisidedant prie skaidrumo didinimo ir viešojo intereso apsaugos.

4. Pabaigus potvynių grėsmės teritorijų registracijos procesą, atlikti potvynių grėsmės žemėlapių peržiūrą ir patikrą, užtikrinant, kad visi sklypai, patenkantys į potvynio teritorijas, būtų tinkamai pažymėti Nekilnojamojo turto registre. Apie atliktą patikrinimą ir užbaigtą registracijos procesą – paskelbti viešai (pvz., institucijos interneto svetainėje ir kitais įprastais informavimo kanalais).

5. Užtikrinti galimybę susieti skirtingų potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių redakcijų duomenis su konkrečiais žemės sklypais ir sudaryti galimybę visuomenei viešai naudotis šia informacija, kadangi Nekilnojamojo turto registre neatsispindi duomenys apie 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiuose nustatytas potvynių grėsmės teritorijas dėl laiku neįvykdytos pareigos jas įregistruoti.

VI Registru centrai:

1. Užtikrinti, kad prašymas įregistruoti potvynių grėsmės teritorijas būtų priimamas tik iš tų subjektų, kurie tokį prašymą gali pateikti. Taip pat, kad potvynių grėsmės teritorijos būtų registruojamos tik potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių pagrindu, laikantis LR SŽNSĮ reikalavimų.

2. Identifikuoti potvynių grėsmės teritorijas, kurios Nekilnojamojo turto registre buvo įregistruotos ne AAA pateiktų prašymų pagrindu (pvz., korupcijos rizikos analizėje nustatytas atvejis, kai potvynių grėsmės teritorija NTR buvo įregistruota statybos projekto – apsauginės dambos – pagrindu) ir apie tokius atvejus informuoti Aplinkos ministeriją bei AAA,

kad šios institucijos įvertintų tokių duomenų pagrįstumą, išsamumą ir teisėtumą bei apie vertinimo rezultatus ir priimtus sprendimus informuotų STT.

3.7. Potvynių grėsmės teritorijose grunto supylimai naudojami kaip priemonė žemės sklypus pašalinti iš potvynių grėsmės teritorijų, o teisinis reguliavimas nepakankamai užtikrina jų projektavimo, poveikio vertinimo ir kontrolės mechanizmų, sudarydamas sąlygas neskaidriems sprendimams ir korupcijos rizikai (kritinė antikorupcinė pastaba)

Nuo 2020-01-01 iki 2025-05-31 LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies 2 punktas ir 2 dalies 2 punktas numatė¹⁵⁷, jog didelės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose statinių¹⁵⁸ statyba¹⁵⁹, išskyrus numatytas siauras išimtis, iš esmės yra draudžiama. Didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose išimtis buvo taikoma statiniams esamose sodybose, hidrotechniniams statiniams, inžineriniams tinklams ir susisiekimui komunikacijoms, aplinkos tyrimų ir stebėjimų įrenginiams, o vidutinės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose – gyvenamiesiems ir visuomeninės paskirties pastatams, su sąlyga, kad visi šie statiniai būtų apsaugoti nuo potvynių.

Nuo 2025-06-01 įsigaliojus naujai LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies redakcijai¹⁶⁰, reglamentavimas¹⁶¹ įtvirtino nuosaikesnį teisinį reguliavimą¹⁶² – didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose taip pat leista statyti gyvenamuosius ir visuomeninės paskirties pastatus su jų priklausiniais, su sąlyga, kad teritorijos¹⁶³, kuriose jie bus statomi, yra apsaugotos nuo potvynių ir tokia statyba nedidina potvynių grėsmės šalia esančioms urbanizuotoms ir (ar) urbanizuojamoms teritorijoms. Pažymėtina, kad ši apsauga, vadovaujantis LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies 2 punkto a) papunkčiu, laikoma pasiekta įgyvendinus teritorijų planavimo dokumentų potvynių valdymo sprendinius, t. y. sprendimai dėl galimybės statyti tokiose teritorijose turi būti siejami ne su pavieniais projektais, o su kompleksiskai suplanuotomis ir patvirtintomis teritorijų planavimo dokumentų priemonėmis. Akcentuotina, kad AAA analizės metu pažymėjo¹⁶⁴, kad „Šios visos įstatyme numatytos išimtys yra labai palankios

¹⁵⁷ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46c841f290cf11e98a8298567570d639/tvifAcYQeD?jfwid=-lmy0gahy3>

¹⁵⁸ arba įrenginių

¹⁵⁹ arba įrengimas

¹⁶⁰ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=af0add73325111f08fdabd4950271e2c>

¹⁶¹ Pažymėtina, kad vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo režimas nesikeitė, t. y. reglamentavimas liko toks, koks ir buvo iki 2025-06-01.

¹⁶² Pastebima, kad vadovaujantis LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies 2 punkto b) papunkčiu, pirmą kartą nuo įstatymo įsigaliojimo buvo aiškiai įtvirtinta galimybė didelės tikimybės potvynių teritorijose statyti visų klasifikavimo grupių inžinerinius statinius (t. y. ir kitų inžinerinių statinių grupės statinius), įrenginius ir mažuosius architektūros elementus, o vadovaujantis 104 straipsnio 1 dalies 2 punkto c) papunkčiu – melioracijos statinius.

¹⁶³ Miestai, miesteliai ir kompaktiškai užstatytos kaimų teritorijos.

¹⁶⁴ 2026-03-04 raštas Nr. (36-6)-A4E-2410

aptariamais probleminiams atvejams, kur upių slėniai užpilami gruntu ir aukštinami. Visas potvynių grėsmės žemėlapių susiejimas su SŽNS ir draudimu netenka prasmės. Laikytina tik kaip viena iš administracinių kliūčių, kurių per tam tikrą laiką galima "išsispręsti", nes draudimo aiškaus ir konkretaus nebelieka. Šios išimtys nesuderinamos su potvynių prevencija ir upių slėnių apsauga“.

Naujos redakcijos reglamentavimas taip pat įtvirtino žemės paviršiaus lygio keitimo galimybes didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose¹⁶⁵. Nuo 2025-06-01 LR SŽNSĮ 1 dalies 3 punktą numato, kad keisti žemės paviršiaus lygį minėtose teritorijose draudžiama, išskyrus LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies 2 punkto a papunktyje nurodytus teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinamus sprendinius ir (ar) „statomus šios dalies 2 punkto b ir c papunkčiuose nurodytus statinius ir (ar) įrengiamus įrenginius“.

Pastebime, kad praktikoje teritorijų planavimo dokumentuose potvynių valdymo sprendiniai šiuo metu nėra išsamiai numatomi, apsiribojama keliomis siauro turinio pastabomis. Pavyzdžiui, teritorijos tarp Kleboniščio g., vandenvietės ir sodininkų bendrijos „Politechnika“ detalajame plane, patvirtintame Kauno miesto savivaldybės valdybos 2001 m. liepos 10 d. sprendimu Nr. 1037 „Dėl teritorijos tarp Kleboniščio g., vandenvietės ir sodininkų bendrijos „Politechnika“ sklypo detaliojo plano patvirtinimo“ sprendinių brėžinyje yra nurodytos pastabos: „1. Projektuojant <...>, reikia atsižvelgti į Neries užliejimo zoną ir formuoti juos ant supulto grunto paviršiaus. 2. Naujai formuojamų sklypų žemės paviršiaus altitudė turi būti nemažesnė kaip 30,50 m VS¹⁶⁶. 3. Numatomų statyti pastatų pirmo aukšto grindų altitudė turi būti nemažesnė kaip 31,30-31,50 m VS.“. Pažymėtina, kad Kauno miesto savivaldybės administracija nurodė¹⁶⁷, jog tokia praktika išliko ir toliau taikoma rengiant naujus teritorijų planavimo dokumentus. AAA analizės metu nurodė¹⁶⁸: „*tokia praktika prieštarauja SŽNSĮ ir patvirtintiems ir vėliau atnaujinamiems potvynių žemėlapiams. Neaiškus SŽNSĮ įstatymo taikymo ir įgyvendinimo procesas, ar tokie detalieji planai turi viršenybę prieš įregistruotą SŽNS teritoriją.*“

Vertinant šio detaliojo plano pastabas, būtina akcentuoti, jog vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, jų nepakanka – turi būti numatyti potvynių valdymo sprendiniai, kuriais apsaugomos nuo užliejimo didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijos, ir tik šių sprendinių įgyvendinimui pasiekti gali būti keičiamas žemės paviršiaus lygis, t. y. supylimas turi būti ne savitikslis, o integrali, techniškai pagrįsta apsaugos nuo potvynių priemonė.

¹⁶⁵ Akcentuotina, kad iki tol galiojusi įstatymo redakcija apskritai nenustatė draudimo potvynių grėsmės teritorijose keisti žemės paviršiaus lygį.

¹⁶⁶ t. y. visos žemės sklypo žemiausios vietos turi būti pakeltos bent iki 30,50 m aukščio, apskaičiuoto pagal Baltijos aukščių sistemą.

¹⁶⁷ 2025-12-01 Kauno miesto savivaldybės raštas Nr. (33.195 E) R-4308

¹⁶⁸ 2026-03-04 Nr. (36-6)-A4E-2410

Statybos techninio reglamento 2.03.03:2005 „Inžinerinė teritorijų apsauga nuo patvenkimo ir užtvینimo“¹⁶⁹ (toliau – Reglamentas), kuris daugiau nei 20 metų be esminių pakeitimų nustato teritorijų ir statinių inžinerinės apsaugos nuo patvenkimo ir užtvینimo projektavimo pagrindinius reikalavimus, nuostatų analizė parodė, kad Reglamentas nedviprasmiškai numato, kad dirbtinis teritorijos paaukštėjimas turi būti projektuojamas¹⁷⁰. Reglamentavimas, be kitų paminėtų atvejų¹⁷¹, aiškiai nurodo, kad teritorijos žemės paviršius paaukštėjamas statybomis, įsisavinant užtvindytas, laikinai užtvindomas ir patvenkiamas teritorijas, t. y. grunto supylimas potvynių grėsmės teritorijose turi būti siejamas su statybų procesais. Siekiant grunto užpylimu dirbtinai pakelti teritorijos žemės paviršių iki neužtvindomų altitudžių turėtų būti rengiamas Reglamento 50 punkte numatytas vertikalaus lyginimo projektas, kuris rengiamas įvertinant daugelį aspektų: teritorijos užstatymo tankį, anksčiau numatytų lyginimo darbų įvykdymo laipsnį, apsaugomų statinių pasekmių klases, upių ir vandens telkinių, esančių apsaugomoje teritorijoje, hidrologinio režimo pokyčius, atsižvelgiant į prognozuojamą požeminių vandenų lygio pakilimą. Žemės paviršiaus dirbtinio paaukštėjimo variantai turėtų būti parenkami analizuojant teritorijos, kurią siekiama apsaugoti, savybes¹⁷². Dirbtinai pakeliant teritorijos žemės paviršių, taip pat būtina užtikrinti natūralų požeminių vandenų drenavimąsi bei įvertinti greta esančios teritorijos hidrogeologines sąlygas ir pagrindo grunto bei užpildo grunto filtracines savybes. Reglamentas nustato ir dirbtiniam teritorijos paaukštėjimui naudojamo grunto reikalavimus – pirmiausia turi būti naudojamas senojo kranto ar salpos neužtvindomų sklypų gruntas, o kai jo nepakanka – kontroliuojamos kilmės iškastas gruntas, gaunamas iš upių vagų gilinimo ir vandens telkinių tvarkymo darbų apsaugomoje teritorijoje ar jos kaimynystėje.

Analizės metu aiškinomės, ar savivaldybės turi įgaliojimus priimti administracinius sprendimus, kuriais leidžiama keisti žemės sklypo paviršiaus lygį (formuoti reljefą arba kelti sklypo aukštį, įrengiant pylimus ar supilant gruntą ir pan.) potvynių grėsmės teritorijoje. Kauno miesto savivaldybės administracija paaiškino¹⁷³, jog ji neišduoda atskirų leidimų keisti žemės paviršiaus lygį – tokie sprendiniai derinami ir tvirtinami statinių projektuose, kuriems išduodami statybą leidžiantys dokumentai (toliau – SLD) pagal LR statybos įstatymo¹⁷⁴ (toliau

¹⁶⁹ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. D1-466 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.03:2005 „Inžinerinės teritorijų apsaugos nuo patvenkimo ir užtvینimo projektavimas. Pagrindinės nuostatos“ patvirtinimo“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.262888?jfwid>

¹⁷⁰ Žr. Reglamento 51 punktą.

¹⁷¹ Žr. Reglamento 48.2 papunktis numato, kad teritorijos žemės paviršius taip pat paaukštėjamas teritorijas panaudojant žemės ūkio veiklai, o 48.3 papunktis – tvarkant vandens telkinių apsaugos zonas.

¹⁷² dirvožemines, geologines, klimatinės ir antropogenines, funkcines, socialines, ekologines ir kt. (žr. Reglamento 49 punktą).

¹⁷³ 2025-12-01 Kauno miesto savivaldybės raštas Nr. (33.195 E) R-4308

¹⁷⁴ SLD išduodami pagal parengtus statinių projektus, kurie rengiami, vadovaujantis statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“.

– LR SI) 27 straipsnio 1 dalį. SLD išduodami pagal parengtus statinių projektus (kuriems privalomas SLD). Projektų (projektinių pasiūlymų) sudėtis nustatyta statybos techninio reglamento 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“¹⁷⁵ (toliau – Statinio projektavimo reglamentas) 8 ir 9 prieduose. Reglamento 8 priedo „Projektinių pasiūlymų sudedamosios dalys“ 2.2.3 papunktyje nurodomas privalomai pateikiamas brėžinys - *Sklypo vertikalusis planas (sklypo aukščių planas)* ir Reglamento 9 priedo „Techninio darbo projekto sudėtis“, 7.4.3 papunktyje nurodomas privalomai pateikiamas brėžinys - *Sklypo vertikalusis planas (sklypo aukščių planas)*, kuriame pažymima statinių ir sklypo reljefo nulinis lygis (taškiniu ar horizontaliu metodu), trečiųjų šalių interesams darantys poveikį projektuojami šlaitai, atraminės sienelės, vartai, laiptai, pandusai, keliai, privažiavimai, takai, universalus dizaino ir asmenų su negalia poreikių tenkinimo sprendiniai, charakteringi reljefo taškai, kiti planavimo elementai, jų projektuojami ir esami aukščiai, nuolydžiai ir lygiai, sutartiniai ženklai.

Aplinkos ministerija nurodė¹⁷⁶, kad „Statinio projektavimo reglamento 24 punkte nustatyta, kad „Projektinių pasiūlymų apimtis ir detalumas turi būti pakankamas statytojo sumanymui suprasti, gauti statybą leidžiantį dokumentą ir parengti techninį darbo projektą. Bendruoju atveju projektinių pasiūlymų sudedamosios dalys nurodytos šio reglamento 8 priede, tačiau kiekvienu konkrečiu atveju papildomos projektinių pasiūlymų sudedamosios dalys nustatomos atsižvelgus į projektuojamo statinio specifiką ir specialiuosius reikalavimus, kai jie išduoti. Projektinių pasiūlymų sudedamųjų dalių sprendiniuose nurodomi projektuojamo statinio architektūros, infrastruktūros, želdynų ir kiti pagrindiniai sprendiniai, pakankami statytojo sumanymui suprasti, statinių funkcijai ir paskirčiai pagrįsti, be vidinių pastato inžinerinių sistemų ir (ar) komunikacijų išdėstymo sprendinių, konkrečių techninių specifikacijų, detalių skaičiavimų ir juos pagrindžiančių schemų. <...> Bendruoju atveju rengiant techninį darbo projektą, jo dalių sudėtis nustatoma vadovaujantis šio reglamento 9 priedu ir gali būti tikslinama įvertinus konkrečių statinių paskirties, kuriam rengiamas statinio projektas, specifiką, statinio projekto rengimo dokumentų reikalavimus. <...>. Taigi, Statinio projektavimo reglamento nuostatos nenuneigia pareigos rengiant inžinerinės apsaugos statinių (taip, kaip jie apibrėžti pagal Reglamentą) projektus taikyti specialiojo teisės akto (Reglamento) nuostatų.“.

Atsižvelgiant į Reglamento, Statinio projektavimo reglamento nuostatas bei Aplinkos ministerijos ir Kauno miesto savivaldybės administracijos pateiktus paaiškinimus,

¹⁷⁵ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04.:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“. Prieiga internetu:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/25ec49c2a58311e68987e8320e9a5185/VcRUgRDdsm?jfwid=xhq8nun9>

¹⁷⁶ 2026-02-26 raštas Nr. D8(E)-756

darytina išvada, kad formaliai teisės aktai vienas kito nepaneigia, tačiau praktinis jų taikymo mechanizmas nėra pakankamai aiškus. Nėra aiškiai apibrėžta, kada potvynių grėsmės teritorijoje numatomas žemės paviršiaus dirbtinis paaukštinimas turi būti kvalifikuojamas kaip inžinerinės apsaugos sprendinys, kuriam taikytini specialieji Reglamento reikalavimai, o kada jis vertinamas tik kaip bendro statinio projekto dalis, apsiribojant sklypo vertikalaus plano (sklypo aukščių plano) pateikimu. Dėl tokio neapibrėžtumo praktikoje gali susidaryti situacijų, kai reikšmingi reljefo pakeitimai nėra vertinami per užtvvinimo rizikos, hidrologinio režimo ir poveikio gretimoms teritorijoms prizmę, nors pagal savo tikslą ir pasekmes jie atlieka inžinerinės apsaugos funkciją. Kauno miesto savivaldybė taip pat nurodo¹⁷⁷, kad „*Jeigu sklypo reljefo formavimas nesusijęs su statinių statyba ir / ar statinio projektas nerengiamas, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 21 straipsnio 7 punkto nuostatomis, kuriose nustatyta, kad žemės savininkai ir kiti naudotojai privalo savo naudojamuose žemės sklypuose vykdydami ūkinę ir kitą veiklą, nepažeisti gretimų žemės sklypų savininkų ar naudotojų ir gyventojų teisių ir įstatymų saugomų interesų.*“.

Atsižvelgiant į šią poziciją, vertinama, kad nepriklausomai nuo žemės paviršiaus keitimo masto pats žemės sklypo savininkas prisiima pareigą įvertinti savo veiksmų teises ir faktines pasekmes kaimyniniams sklypams, infrastruktūrai ir aplinkai. Nesant aiškaus projektavimo ir kontrolės mechanizmo vien tik LR žemės įstatymo nuostatų taikymas faktiškai reiškia, kad didelio masto grunto supylimas gali būti vykdomas be išsamių inžinerinių skaičiavimų ir viešosios valstybinių institucijų kontrolės, o kilus žalai (pvz., užliejus gretimus sklypus, pažeidus statinius ar inžinerinius tinklus) atsakomybė tampa individualizuota ir sudėtingai įrodinėjama.

Be to, žemės paviršiaus lygio keitimas vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose nėra tiesiogiai draudžiamas, todėl kelia analizės metu pastebėtą sisteminę riziką, kad galimai savavališkai pakeltas reljefas vėliau bus laikomas „nauja faktine situacija“, lemiančia potvynių žemėlapių koregavimą žemės savininko naudai ir specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo pabaigą. Vertiname, kad dirbtinai keliant žemės altitudę ir siekiant „išimti“ sklypą iš vidutinės ir mažos potvynių grėsmės teritorijos gali būti daromas spaudimas institucijoms priimti palankius sprendimus – koreguoti žemėlapius ir „nematyti“ pažeidimų, kurie praktikoje bus sudėtingai įrodomi, kadangi nepraeina projektinių pasiūlymų rengimo ir vertinimo procedūrų, kuriuos būtų atliktos, jei būtų siekiama gauti SLD. Tokiais atvejais atsiranda paskata teikti netikslius ar klaidinančius duomenis AAA, savivaldybei ar Valstybės įmonei Registrų centrui, siekiant formaliai suderinti faktą su norimu teisiniu rezultatu.

¹⁷⁷ 2025-12-01 Kauno miesto savivaldybės raštas Nr. (33.195 E) R-4308

Kraštutiniais atvejais tai gali kelti kyšininkavimo, piktnaudžiavimo tarnyba ar interesų konfliktų rizikas, kai sprendimus priimančias asmuo gali sąmoningai toleruoti pažeidimus.

Taigi, analizės metu pastebėta aiški tendencija, kad kai kuriose potvynių grėsmės teritorijose, kurios buvo nustatytos 2014 m. patvirtintais potvynių grėsmės žemėlapiais ir kurios nepateko į 2022 m. patvirtintus potvynių grėsmės žemėlapius, buvo keičiamas žemės paviršiaus lygis. Apie tokių darbų atlikimą 2021-2022 m. eilinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros metu AAA informavo patys suinteresuoti asmenys¹⁷⁸. Vertindami šių asmenų pateiktus duomenis apie atliktus darbus žemės sklypuose nustatėme, kad kai kurių sklypų savininkai siekė reikšmingai keisti žemės paviršiaus altitudę, o galutinis šių veiksmų tikslas galimai buvo siejamas su konkrečios žemės sklypo eliminavimu iš potvynių grėsmės teritorijos. Pavyzdžiui, 2021-10-07 prašymo Nr. AS-7526, adresuoto AAA, teikėjas nurodo, kad bus atliekami sklypo žemės paviršiaus keitimo darbai, planuojama kelti altitudę iki 24.00 m. Atsižvelgiant į pateiktą topografinį planą, matoma, kad pagal planuojamą rezultatą kai kuriose sklypo vietose žemės paviršiaus altitudės pokytis siekia apie 4.00 m. Žemiau pateikiama žemės sklypo savininko pateikta nuotrauka, kuria jis informavo apie sklype atliktus darbus.

Iš nuotraukos pastebime, kad atliktas masyvus grunto supylimas, turintis galimai nestabilią šlaitą, kuris sudaro sąlygas galimai erozijai bei nuošliaužoms. Be to, matoma, kad supylimas galimai ardo natūralų reljefą, reikšmingai užpila oro linijų atramą ir sumažina atstumą tarp elektros laidų ir žemės, taip didindamas netyčinio kontakto su žmonėmis ar

¹⁷⁸ Pavyzdžiui, žemės sklypo (kadastrinis Nr. 5293/0006:444) savininkas 2020-12-07 prašymu, kreipdamasis į AAA, nurodė „<...> prašau peržiūrėti <...> mano sklype įvykusius pakitimus dėl reljefo <...>“. Taip pat žemės sklypo (unikalus numeris: 4400-0888-1441) savininkas, teikdamas 2021-05-12 prašymą AAA, nurodė: „<...> Šiuo metu vykdomi žemės sklypo užpylimo (altitudės aukštinimo) darbai <...>“ ir t. t.

statybos veikloje naudojama technika riziką. Nežiūrint į tai, potvynių grėsmės teritorijos dėl šio sklypo pakoreguotos ir jis išimtas iš didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijos.

Taip pat analizavome 2018 m. parengtą žemės sklypų, tarp Viešios g. 16 ir Zversos g. 18, Kaune, formavimo ir pertvarkymo projekto sprendinių brėžinį. Atsižvelgdami į tai, kad jame numatyta: „*Suformuotų žemės sklypų paviršiaus altitudė turi būti ne mažesnė kaip 30,50 VS¹⁷⁹. Numatomų statyti pastatų pirmo aukšto grindų altitudė turi būti ne mažesnė kaip 31,30 – 30,50 VS. Formuojamos paviršiaus altitudė apie 27,50 – 28,50 VS, todėl yra būtinas žemės sklypų žemės paviršiaus grunto supilymas.*“, vertinome, kad žemiausiose sklypų vietose reikėtų kelti altitudę maždaug iki 3,0 m, o aukštesnėse – apie 2,0 m. Atsižvelgiant į šį reikalavimą ir vadovaujantis projektine dokumentacija¹⁸⁰, manoma, kad tikslui pasiekti reikėjo supilti apie 8400 – 12600 m³ grunto.

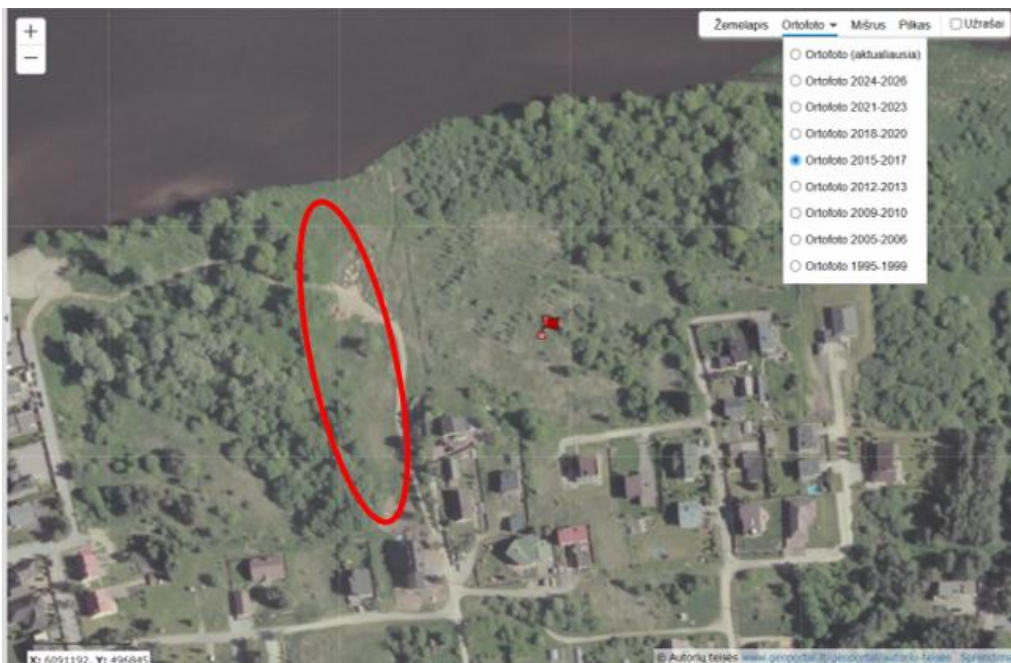
Remiantis viešai prieinamais ortofotografiniais duomenimis¹⁸¹, skelbiamais valstybinėje informacinėje sistemoje www.geoportal.lt, galima daryti prielaidą, kad sklypuose atlikti grunto pylimo darbai (žr. nuotraukas žemiau, sklypų vieta pažymėta raudona linija), tačiau, vadovaujantis viešai prieinama informacija¹⁸², atliktiems darbams minėtuose žemės sklypuose SLD nebuvo išduoti, todėl vertintina, kad gruntas supiltas ne statinių statybos tikslais, o kaip atskiras sprendinys. Asmuo, kuris siekė korekcijų potvynių grėsmės žemėlapiuose dėl Zversos g. 17, 19, 21, Kaune, jokios projektinės dokumentacijos AAA neteikė. 2021-05-14 prašyme Nr. AS-3833 tiesiog nurodė: „<...> teritorija tarp <...> gatvių yra sukelta į 29 m. altitudę, kurios reikalauja savivaldybė.“. Atsižvelgiant į prašymo turinį, vertiname, kad galimai išsamios analizės, kokią įtaką toks reljefo pakeitimas turės užtvindymo rizikai, filtracinėms savybėms ir gretimoms teritorijoms, projektinėje dokumentacijoje atlikta nebuvo. Pažymėtina, kad vadovaujantis 2022 m. patvirtintais potvynių grėsmės žemėlapiais minėti sklypai nebepatenka į didelės, ir didžiąja dalimi, į vidutinės tikimybės potvynių grėsmės teritorijas, kurioms jie buvo priskirti pagal 2014 m. patvirtintus potvynių grėsmės žemėlapius.

¹⁷⁹ Pagal Baltijos aukščių sistemą

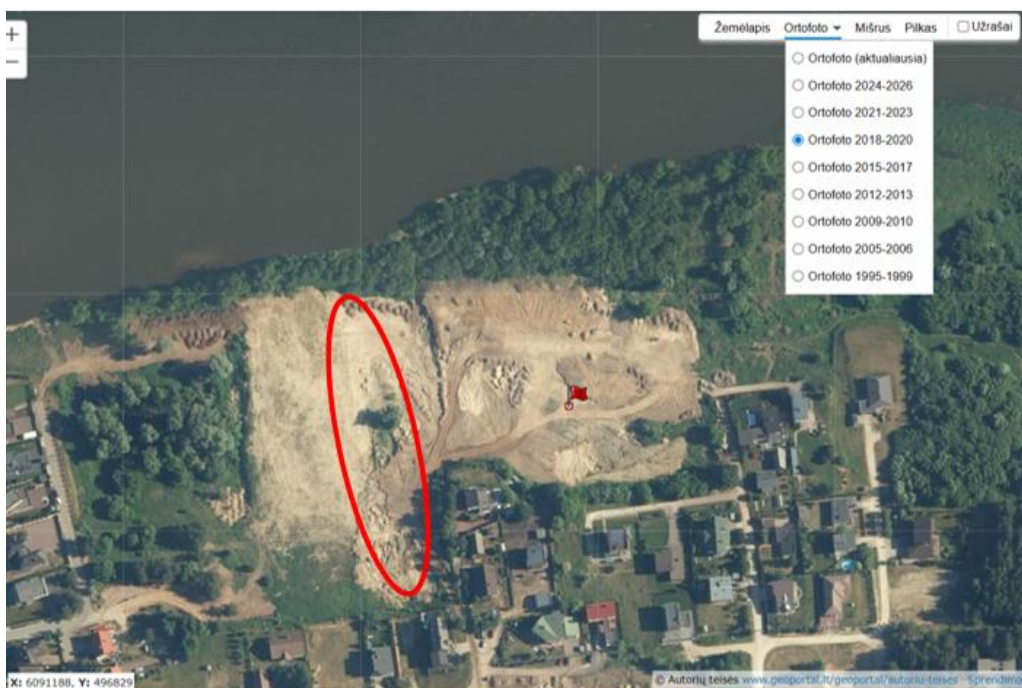
¹⁸⁰ Iš 7 formuojamų sklypų kiekvieno sklypo plotas yra apie 600 kv. m.

¹⁸¹ Prieiga internetu: <https://www.geoportal.lt/map/>

¹⁸² <https://infostatyba.planuojustatau.lt/eInfostatyba-external/accounting/accountingPermitDocuments>

Formuojamų sklypų tarp Viešios g. 16 ir Zversos g. 18, Kaune, 2015-2017 m. ortofoto

Formuojamų sklypų tarp Viešios g. 16 ir Zversos g. 18, Kaune, 2018-2020 m. ortofoto

Pažymėtina, kad faktinių duomenų patikrinimų vietoje metu VTPSI nustatė¹⁸³, kad aptariamuose sklypuose buvo nuosekliai vežamas, pilamas, stumdomas ir lyginamas gruntas, tačiau VTPSI šios veiklos nelaiko statybos darbais Lietuvos Respublikos statybos įstatymo prasme, nes grunto sankaupos neturi laikančiųjų konstrukcijų ir nesukuriamas statinys, todėl nurodo, jog tokiais atvejais nėra taikomas statybą leidžiančių dokumentų ir statybos valstybinės

¹⁸³ VTPSI Vidurio Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento raštas į 2023-04-05 gautą skundą (DBSIS 2023-04-18 reg. Nr. 3D-1063) dėl galimai savavališkų statybos darbų žemės sklypuose ties Duburio g. Kaune

priežiūros režimas. Priimtas sprendimas nefiksuoti savavališkos statybos darbų. VTPSI taip pat pažymi, kad reljefo keitimo klausimus nagrinėja tik tais atvejais, kai jie vykdomi statinių statybos procese, o kitais atvejais ginčas dėl reljefo pertvarkymo ir galimų padarinių (įskaitant poveikį aplinkai ar kaimynų teisėms) turėtų būti sprendžiamas civilinius santykius ar aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka. VTPSI taip pat nurodo, kad vertinimas dėl grunto pylimų teisėtumo ir jų padarinių tokiu atveju turėtų būti nukreipiamas savivaldybės kompetencijai, kiek tai susiję su teritorijų planavimo sprendinių įgyvendinimu, ir Nacionalinės žemės tarnybos kompetencijai, kiek tai susiję su žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų sprendinių valstybine priežiūra. VTPSI taip pat atkreipė dėmesį¹⁸⁴, kad minėtos teritorijos žemės sklypų altitudė buvo keliami pagal Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintus planus (projektus)¹⁸⁵, nurodė, kad neturi duomenų, kad projektai buvo derinami su Aplinkos ministerija ir jai pavaldžiomis įstaigomis.

Aptarta aukščiau praktika rodo reglamentavimo taikymo spragas ir riziką, kad reljefo pakeitimai gali tapti priemone keisti potvynių grėsmės teritorijų ribas žemės savininko naudai, neįvertinus poveikio viešajam interesui. Pažymėtina, kad galiojantis teisinis reguliavimas apskritai nenustato aiškių apribojimų ar leidimų režimo grunto pylimams ir reikšmingam reljefo keitimui teritorijose, kurios nėra priskiriamos didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijoms¹⁸⁶, ne statybos proceso metu, todėl žemės sklypo savininkas, formaliai nepažeisdamas statybos teisės aktų, gali savarankiškai supilti ir kelis metrus siekiančius pylimus, neįvertinus tokių veiksmų galimo poveikio aplinkinėms teritorijoms, hidrologiniams procesams ar viešajam interesui.

Analizės metu pastebėta, kad Klebonišio gyvenvietėje Kauno mieste sklypų pašalinimo iš potvynių grėsmės teritorijų atvejų yra ir daugiau. Remiantis viešai prieinamais ortofotografiniais duomenimis, skelbiamais valstybinėje informacinėje sistemoje www.geoportal.lt¹⁸⁷, galima daryti prielaidą, kad potvynių grėsmės žemėlapių korekcijos galėjo būti susijusios su grunto pylimo darbais ir kitose šios gyvenvietės teritorijose (žr. nuotrauką

¹⁸⁴ VTPSI 2026-02-26 raštas Nr. 2D-4387

¹⁸⁵

1) Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-11-26 įsakymu Nr. A-3998 patvirtintas teritorijos tarp Viešios g. 16 ir Zversos g. 18, Kaune formavimo ir pertvarkymo projektas,
2) Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2019-09-02 įsakymu Nr. A-2942 patvirtintas žemės sklypo Viešios g. 16 Kaune formavimo ir pertvarkymo projektas,
3) Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-10-21 įsakymu Nr. A-3348 patvirtintas žemės sklypo Viešios g. 28, Kaune formavimo ir pertvarkymo projektas.

¹⁸⁶ Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2025-06-01 LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies 3 punktas didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose nustato draudimą keisti žemės paviršiaus lygį, išskyrus įstatyme aiškiai išvardintus atvejus, susijusius su teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimu ir tam tikrų statinių ar įrenginių statyba.

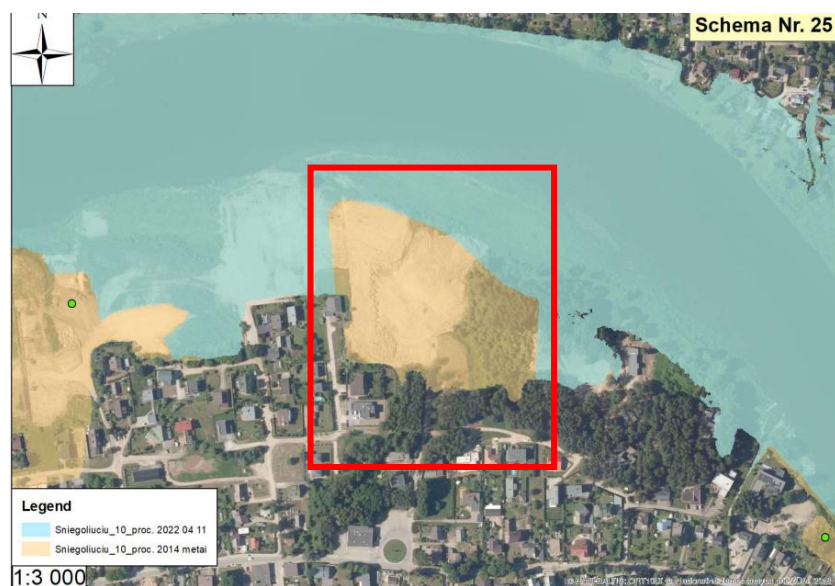
¹⁸⁷ Prieiga internetu: <https://www.geoportal.lt/map/>

žemiau: teritorija, kurioje supiltas gruntas turėjo įtakos potvynių grėsmės žemėlapių korekcijai, pažymėta raudona linija).

Kleboniško gyvenvietė, Kauno m., 2021-2023 m. ortofoto

Žemiau pateikiame žemėlapių fragmentą, kuriame raudona linija pažymėjome tą pačią grunto supylimo vietą raudona linija. Šiame žemėlapyje palyginamos 2014 m. ir 2022 m. didelės tikimybės potvynio grėsmės teritorijos. 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiuose nustatyta potvynio grėsmės teritorija pažymėta geltona spalva, o 2022 m. – mėlyna. Vizualinė skirtingų laikotarpių potvynių grėsmės teritorijų analizė leidžia daryti prielaidą, kad didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijos sumažėjimas 2022 m. patvirtintuose potvynių grėsmės žemėlapiuose galimai buvo nulemtas lokaliais reljefo pakeitimais (grunto supylimais).

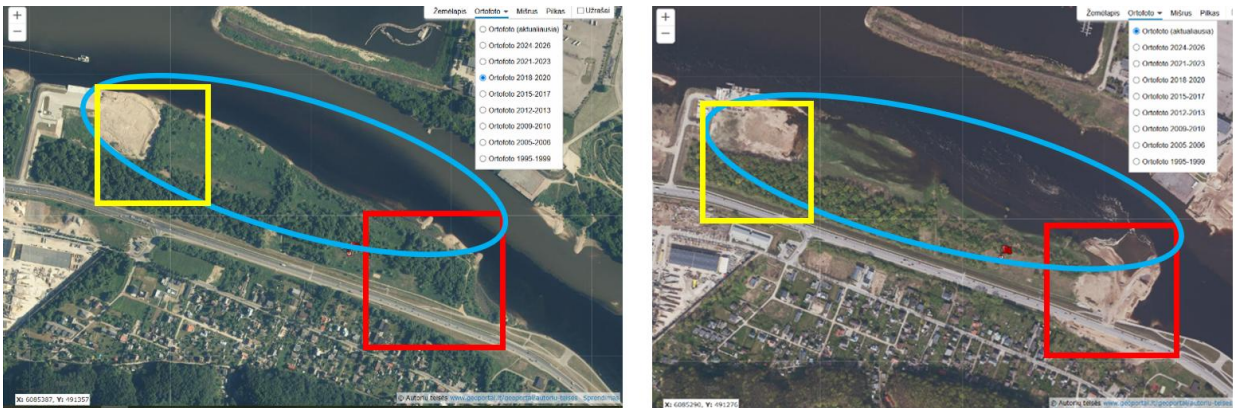

Žemėlapių fragmentas¹⁸⁸: Kleboniško gyvenvietė, Kauno m.

¹⁸⁸ Prieiga internetu: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/Korekciju_sarasas_20220506%20(1).pdf) (žr. schemą Nr. 25)

Asmenys, teikdami prašymus¹⁸⁹ AAA dėl potvynių grėsmės žemėlapių korekcijų, neteikė išsamios projektinės dokumentacijos dėl atliktų žemės paviršiau keitimo darbų. Nežiūrint į tai, potvynių grėsmės žemėlapiai buvo pakoreguoti prašymų pateikėjų naudai. Pažymėtina, kad žemės sklypai, kurių ūkinio panaudojimo ir užstatymo galimybės buvo itin ribotos dėl galiojusio draudimo juose statyti, pakoregavus potvynių grėsmės žemėlapius, faktiškai tapo patraukliu aukštos vertės nekilnojamuoju turtu be statybos apribojimų – pagal viešai prieinamus skelbimus 1 aro kaina šioje teritorijoje svyruoja nuo 18 561 iki 38 000 Eur. Taip, pavyzdžiui, 6 arų ploto žemės sklypas Zversos g.¹⁹⁰ gali kainuoti apie 182 950 Eur, 10,6 arų sklypas Vaistariškių g.¹⁹¹ – apie 402 800 Eur, o 8,6 arų sklypas Duburio g.¹⁹² – apie 160 000 Eur.

Kitas atvejis taip pat demonstruoja reikšmingus reljefo pokyčius Kauno mieste, prie Užnemunės gatvės. Vertinome žemiau pateiktas ortofoto (2018-2020 m. (iš kairės) ir aktualiausias (iš dešinės)). Dešinėje matomoje aktualiausioje nuotraukoje aiškiai matyti supiltas gruntas (žr. raudona linija išskirtą teritorijos dalį), kur anksčiau buvo natūralus reljefas su želdiniais (žr. kairėje pateiktą nuotrauką). Po atliktų darbų teritorijoje stebimas galimai pakitęs potvynio vandens pasiskirstymas – teritorijos dalis, kuri reikšmingą laikotarpį¹⁹³ galimai nebūdavo užliejama, pagal aktualiausias ortofoto yra apsemta (lyginant žydra linija išskirtas teritorijas kairėje ir dešinėje nuotraukoje).

¹⁸⁹ 2021-05-10 prašymas Nr. AS-3676, 2021-05-12 prašymas Nr. AS-3733

¹⁹⁰ Prieiga internetu: https://m.aruodas.lt/sklypai-kaune-kleboniskyje-zversos-g-parduodamas-isskirtinis-sklypas-kleboniskyje-11-1424629/?from_saved=0&inMap=0&search_pos=1&return_url=%2Fsklypai-pardavimui%2Fkaune%2Fzversos-g%2F%3FFOfferType%3D1%26change_region%3D1%26obj%3D11%26BuildingType%3D1%26Region%3D43%26District%3D6%26Streets%3D50550

¹⁹¹ Prieiga internetu: https://m.aruodas.lt/sklypai-kaune-kleboniskyje-vaistariskiu-g-jusu-svajoniui-namu-vieta-geidziamiausiame-11-1439398/?from_saved=0&inMap=0&search_pos=1&return_url=%2Fsklypai-pardavimui%2Fkaune%2Fvaistariskiu-g%2F%3FFOfferType%3D1%26change_region%3D1%26obj%3D11%26BuildingType%3D1%26Region%3D43%26District%3D6%26Streets%3D50552

¹⁹² Prieiga internetu: https://m.aruodas.lt/sklypai-pardavimui/kaune/duburio-g/?FOfferType=1&change_region=1

¹⁹³ Prieiga internetu: <https://www.geoportal.lt/map/> (žr. 2005-2006 m. teritorijos adresu Užnemunės g. ortofotonuotrauką)

Tai leidžia pagrįstai manyti, kad dirbtinis reljefo pakeitimas galėjo sukelti vandens nukreipimą į gretimas teritorijas, net ir tas, kuriuose galimai taip pat buvo supiltas gruntas (žr. teritoriją išskirtą geltona linija), padidinant jų užliejimo riziką. Vertinant šį atvejį ir viešai prieinamus duomenis, pastebėjome, kad nagrinėjamoje vietoje (per Nemuno upę) ir šalia jos (per Neries upę) planuojami statyti ir statomi inžinieriniai statiniai – Kėdainių tiltas¹⁹⁴ ir pėsčiųjų tiltas per Nerį¹⁹⁵. Toks situacijos pokytis kelia klausimų dėl poveikio vertinimo ir reljefo keitimo teisėtumo. Žiniasklaidoje fiksuojamas¹⁹⁶ atliekamų darbų pobūdis – „<...> kasama, sunkioji technika pritaikyta sausumai yra vandenyje, upė nukasinėjama, užpylinėjama, visiškai keičiama jos vaga, hidromorfologija <...>“¹⁹⁷. Dėl minėtų aplinkybių darbų rangovui pradėtas neplaninis patikrinimas¹⁹⁸. Atsižvelgiant į pokyčius užfiksuotus analizuotuose nuotraukose, vertiname, kad turėtų būti tobulinamas ir LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies b) papunktis, kuris nors ir nuo 2025-06-01 įtvirtino galimybę statyti visų klasifikavimo grupių inžinierinius statinius didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose, tačiau nenumatė, kad tokių statinių statyba neturi didinti potvynių grėsmės šalia esančioms teritorijoms.

Išvada. Galiojantis reglamentavimas dėl statybos ir žemės paviršiaus keitimo potvynių grėsmės teritorijose sudaro prielaidas reljefą dirbtinai keisti taip, kad atskiri sklypai būtų „išimami“ iš potvynių grėsmės teritorijų, neįvertinus poveikio gretimoms teritorijoms ir bendram potvynio vandens pasiskirstymui. Reglamentavimas taip pat neužtikrina, kad inžinieriniai statiniai didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose (įskaitant tiltus) nekeltų papildomos užliejimo rizikos. Praktikoje dėl potvynių valdymo sprendinių teritorijų planavimo dokumentuose dažnai apsiribojama lakoniškomis pastabomis, o reikšmingas grunto supylimas įteisinamas kaip techninė projekto detalė, nesivystant pilnaverčiam vertikalaus lyginimo projektui. Dėl nepakankamų kontrolės ir atsakomybės mechanizmų realiai susidaro prielaidos reljefą supilti ar kitaip pakeisti ir be aiškaus suderinimo ar leidimų, o tokie savavališki veiksmai gali nukreipti potvynio vandenį į gretimas teritorijas, didinti žalą ir kelti konfliktus dėl atsakomybės už pasekmes. Tokios sąlygos didina riziką, kad potvynių žemėlapių koregavimas

¹⁹⁴ <https://www.kaunas.lt/2023/07/22/kaunas-imasi-desimtmeti-laukto-projekto-duotas-startas-kedainiu-tilto-statyboms/>

¹⁹⁵ Prieiga internetu: <https://pilotas.lt/2023/07/28/architektura/nukreipe-minimalistine-vaga-kaune-projektuojamas-naujas-pesciuju-tiltas-per-neri/>

¹⁹⁶ Prieiga internetu: https://www.lrt.lt/naujienos/eismas/7/2657226/ekskavatoriai-neryje-dalis-upes-uzpilta-del-tilto-statybu-kaune-nerimas-ir-patikros?srsId=AfmBOopoIMKBkRZTDCU_pcFZgYzR9iy5dKWE3d3_T5YSjwDUEoxGc4HF

¹⁹⁷ Prieiga internetu: https://www.lrt.lt/naujienos/eismas/7/2657226/ekskavatoriai-neryje-dalis-upes-uzpilta-del-tilto-statybu-kaune-nerimas-ir-patikros?srsId=AfmBOopoIMKBkRZTDCU_pcFZgYzR9iy5dKWE3d3_T5YSjwDUEoxGc4HF

¹⁹⁸ Prieiga internetu: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/tiltu-manija-kaune-su-itarimu-sleifu-pradetas-neplaninis-imones-patikrinimas-n1450157>

ir specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymas bus formuojami pagal atskirų interesų grupių poreikius, sudarant prielaidas neskaidriems sprendimams ir korupcijos apraiškoms.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio pakeitimą, aiškiai nustatant, kad teritorijų, pastatų ir statinių apsauga nuo potvynių turi būti užtikrinama įgyvendinant teisės aktų reikalavimus atitinkančios projektinės dokumentacijos (ne tik teritorijų planavimo dokumentų, bet ir statinių, pastatų projektų) potvynių valdymo sprendinius.

2. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies b) papunkčio keitimą, siekiant patobulinti nuostatą, kad inžineriniai statiniai ir mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose negali didinti potvynių grėsmės gretimoms teritorijoms.

3. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio 2 dalies ir 3 dalies pakeitimus, siekiant, kad būtų draudžiamas žemės paviršiaus keitimas vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose arba numatyti alternatyvų teisinį reguliavimą su viešosios kontrolės elementais, sprendžiantį nustatytas rizikas.

4. Peržiūrėti ir tikslinti statybos techninį reglamentą 2.03.03:2005 „Inžinerinė teritorijų apsauga nuo patvenkimo ir užtvینimo“ suderinant jo nuostatas su statybos techninio reglamentu 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ bei kitais galiojančiais teisės aktais, siekiant aiškiai reglamentuoti žemės paviršiaus lygio keitimo potvynių grėsmės teritorijose projektavimo ir vertinimo tvarką.

5. Nustatyti minimalius potvynių valdymo sprendinių reikalavimus teritorijų planavimo dokumentuose, kad nepakaktų abstrakčių pastabų („*būtinąs grunto supylimas*“, „*altitudė turi būti nemažesnė kaip*“ ir pan.), o būtų privaloma numatyti konkrečias priemones (pylimai, dambos, vandens pralaidos, reljefo formavimo principai ir jų poveikio gretimoms teritorijoms vertinimas).

6. Tobulinti teisinį reglamentavimą, nustatant aiškią žemės paviršiaus lygio keitimo (pylimų, supilto grunto sankasų, reljefo formavimo) kontrolės ir vertinimo tvarką, kai tokie darbai atliekami potvynių grėsmės teritorijose arba viršija nustatytus parametrus (aukščio, ploto ar tūrio ribas), numatant teisiniame reguliavime prievolę prieš atliekant tokius darbus įvertinti jų galimą poveikį hidrologiniam režimui ir gretimoms teritorijoms bei nustatyti aiškų atsakingos institucijos kontrolės mechanizmą ir veiksmingas pažeidimų šalinimo priemones.

7. Teisės aktuose nustatyti topografinius planus rengiantiems geodezininkams prievolę nustačius, kad teritorijos reljefas yra pakeistas pažeidžiant specialiuosius teisės aktus

(pvz., LR SŽNSĮ nustatytus draudimus), informuoti apie tai atsakingas kontrolės institucijas, siekiant užtikrinti operatyvų galimų pažeidimų nustatymą ir jų padarinių šalinimą.

8. Sustiprinti kontrolės ir atsakomybės mechanizmus, nustatant, kad didelio masto grunto supylimas potvynių grėsmės teritorijose be deramo projektavimo ir poveikio vertinimo laikytinas šiurkščiu pažeidimu, dėl kurio inicijuotini tiek statybos teisėtumo, tiek specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo ir potvynių žemėlapių korekcijų pagrįstumo patikrinimai.

9. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant aiškią AAA pareigą, analizuojant potvynių grėsmės žemėlapių korekcijas ir teikiamus duomenis, bendradarbiaujant su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis, nuosekliai vertinti, ar žemės paviršiaus lygio keitimo sprendiniai atitinka teisės aktų reikalavimus, o nustačius galimus pažeidimus – inicijuoti žemėlapių korekcijų peržiūrą, informuoti atsakingas institucijas ir (ar) pradėti galimų pažeidimų tyrimą teisės aktų nustatyta tvarka.

AAA:

Analizuojant teikiamą informaciją ir duomenis dėl potvynių grėsmės žemėlapių korekcijų, bendradarbiaujant su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis, nuosekliai vertinti, ar žemės paviršiaus lygio keitimo sprendiniai atitiko teisės aktų reikalavimus. Nustačius atvejus, kai reljefo keitimas atliktas nesivadovaujant galiojančiu reglamentavimu, teisės aktų nustatyta tvarka inicijuoti žemėlapių korekcijų peržiūrą, informuoti atsakingas institucijas ir (ar) pradėti galimų pažeidimų tyrimą.

6. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS) IR PASIŪLYMAI

Įvertinę potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo procesus, teikiame žemiau nurodytas motyvuotas išvadas (pastabas) ir rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus nustatytoms korupcijos rizikoms mažinti ir (ar) jos veiksniams šalinti.

KRITINĖS ANTIKORUPCINĖS PASTABOS:	REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI
<p>1. Aplinkos ministerija ir prie jos veikianti AAA turi plačią diskreciją spręsti dėl reglamentavime numatytų institucijų įtraukimo teikti informaciją, reikalingą potvynių rizikos dokumentams parengti. Praktika rodo, kad potvynių grėsmės žemėlapių korekcijos buvo aptariamose neprotokoluojamuose susitikimuose, nesilaikant visuomenės įtraukimo reikalavimų. Tokia praktika kelia piktnaudžiavimo, neteisėtų susitarimų rizikas, nes sprendimai gali būti pritaikomi prie individualių interesų, galimai neužtikrinant tinkamos viešojo intereso apsaugos (žr. 3.1 skirsnio argumentus).</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>1. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, aiškiai apibrėžiant institucijų, privalomai dalyvaujančių potvynių rizikos dokumentų rengimo, peržiūros ir atnaujinimo procesuose, sąrašą bei nustatant jų funkcijas ir atsakomybę.</p> <p>2. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, aiškiai apibrėžiant pastabų ir pasiūlymų teikimo tvarką (terminus, kanalus, atsakingą instituciją ir pastabų registravimo principus), numatant, kad visi termino pakeitimai ar pratęsimai būtų skelbiami viešai.</p> <p>3. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant įtvirtinti privalomą nuostatą, kad sprendimai dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių keitimo negali būti priimami, jeigu per nustatytą terminą nustatyta tvarka nebuvo užtikrintas visuomenės informavimas ir galimybė teikti pasiūlymus, o gautos pastabos nebuvo išnagrinėtos ir jų įvertinimas (ataskaita) su motyvuotais atsakymais – patvirtintas ir viešai paskelbtas.</p> <p>4. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatant Aplinkos ministerijai pareigą po kiekvieno sprendimo dėl potvynių grėsmės žemėlapių pakeitimo viešai paskelbti standartizuotos formos patvirtintą ataskaitą, kurioje būtų nurodomi konkretūs (t. y. AAA teikiami) duomenys, susiję su visuomenės teiktomis pastabomis ir pasiūlymais,</p>

pateikiami aktualūs žemėlapių fragmentai, susieti su konkrečiomis pastabomis ar pasiūlymais, leidžiantys vizualiai palyginti potvynių grėsmės teritorijos ribas prieš korekcijas ir po jų (pažymėtas skirtingomis spalvomis). Be jau skelbiamų duomenų siūlytina papildomai skelbti: pastabos ar pasiūlymo gavimo datą ir registracijos numerį; įgyvendintas apsaugos nuo potvynių priemonės (nurodant jų pavadinimą, įgyvendinimo vietą ir metus, priemonės įgyvendinusių subjektą (jei priemonės įgyvendino savivaldybė – jos pavadinimą), taip pat, jei priemonės buvo finansuojamos Europos Sąjungos lėšomis, – panaudoto finansavimo dydį); kokia institucija įvertino, kad atlikti pakeitimai buvo pagrįsti ir atlikti teisėtai; atliktos korekcijos pobūdį (pvz. „padidėjo potvynio grėsmės teritorija“ ar pan. aiškus vertinimas).

5. Nustatyti AAA pareigą rengti potvynių grėsmės žemėlapių pokyčių vizualizaciją, kurioje grafiškai palyginami aktualių žemėlapių duomenys „iki“ ir „po“ pakeitimo, aiškiai pažymint potvynių grėsmės teritorijų ribas prieš ir po korekcijų kiekvienai potvynių tikimybei atskirai, taip pat pateikiant papildomą apibendrinantį grafinį atvaizdavimą, kuriame viename vaizde matomos visų tikimybių ribos, kad visuomenei būtų suprantamai ir nedviprasmiškai matoma, kodėl ir kaip konkrečiai pasikeitė potvynių grėsmės teritorijos ribos arba kurios teritorijos nustatytos pirmą kartą. Šį dokumentą siūloma tvirtinti kartu su tvirtinamais potvynių grėsmės žemėlapiais.

AAA:

1. AAA užtikrinti nuoseklų ir vienodą teisės aktuose nustatytos visuomenės informavimo bei pastabų ir pasiūlymų teikimo procedūros įgyvendinimą: visais potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių keitimo atvejais viešai skelbti pastabų teikimo terminą ir kanalus, centralizuoti pastabų priėmimą per institucinius kontaktus bei užtikrinti, kad termino pratęsimai ar pakeitimai būtų skelbiami viešai tais pačiais informavimo kanalais.

2. Užtikrinti, kad kartu su skelbiama ataskaita apie visuomenės pateiktų pasiūlymų ir pastabų įvertinimą visuomenei būtų pateikiama aiški informacija apie numatomus tolesnius veiksmus (potvynių grėsmės teritorijų registravimo Nekilnojamojo turto registre terminai, numatoma specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo pradžia) bei kokie bus taikomi teritorijos naudojimo apribojimai ir jų poveikis planuojamai veiklai bei statyboms, atsižvelgiant į LR SŽNSĮ reguliavimą, po potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre (taip pat atsižvelgiant į kritinę antikorpacinę pastabą Nr. 3.6).

3. Užtikrinti, kad AAA interneto svetainėje būtų viešai prieinamos visos patvirtintos skaitmeninių potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių versijos, arba sukurti skaitmeninių žemėlapių funkcionalumą, leidžiantį aiškiai peržiūrėti ir atskirti skirtingas jų redakcijas.

<p>2. Reglamentavimas neapibrėžia aiškaus Aplinkos ministerijos ir AAA funkcijų bei atsakomybės atribojimo, sudarydamas prielaidas kompetencijų persidengimui ir prieštaringsiems sprendimams. Toks neapibrėžtumas, ypač neeilinių peržiūrų metu, didina subjektyvių sprendimų ir piktnaudžiavimo riziką bei silpnina viešojo intereso prioriteto užtikrinimą (<i>žr. 3.2 skirsnio argumentus</i>).</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, siekiant aiškiai atriboti Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros funkcijas potvynių rizikos dokumentų rengimo, peržiūros ir tvirtinimo procese – nustatant, kuri institucija už ką yra atsakinga įprastomis ir neeilinių peržiūrų aplinkybėmis.</p>
<p>3. Nenustatyta „reikalingos informacijos“ pateikimo ir vertinimo tvarka bei potvynio sąvokos apribojimas sudaro prielaidas informaciją interpretuoti selektyviai ir formaliai (<i>žr. 3.3 skirsnio argumentus</i>).</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>1. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant aiškiai apibrėžti, kokia minimali informacija laikoma reikalinga potvynių rizikos dokumentų rengimui, peržiūrai ar atnaujinimui, diferencijuojant ją pagal institucijų kompetenciją ir rengiamo dokumento pobūdį, ir kartu nustatyti, kad institucijos būtų skatinamos teikti ir papildomą, jų turimą informaciją, galinčią prisidėti prie rizikos vertinimo kokybės, net jei ji formaliai nepatenka į būtinų duomenų apimtį. Nustatyti konkrečius terminus ir procedūrą, kada ir koku būdu ir forma (pvz. lentelė, klausimynas ar pan.) institucijos turi pateikti duomenis, kai inicijuojamas jų rinkimas.</p> <p>2. Nustatyti aiškius reikalavimus, kokią informaciją ir duomenis turi pateikti pareiškėjas (fizinis ar juridinis asmuo), teikdamas pastabas ir pasiūlymus dėl potvynių grėsmės žemėlapių koregavimo, atsisakant perteklinių reikalavimų. Skatinti</p>

	<p>visuomenę teikti ir papildomą, jų turimą informaciją, galinčią prisidėti prie rizikos vertinimo kokybės, net jei ji formaliai nepatenka į būtinų duomenų apimtį.</p> <p>3. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant nustatyti gautos informacijos vertinimo tvarką, įtvirtinant aiškius informacijos vertinimo kriterijus bei pareigą, atlikus vertinimą, parengti ir viešai paskelbti ataskaitą, kurioje būtų nurodyta: kokia informacija buvo vertinama, kokių institucijų ar pareiškėjų duomenys buvo analizuoti, kuri informacija panaudota svarbiausių potvynių rizikos vertinimo ir valdymo dokumentų rengimui, o kurios atsisakyta – aiškiai nurodant atsisakymo motyvus.</p> <p>4. Sukurti centralizuotą duomenų bazę ar registrą, kur būtų registruojami visi nuotakyno užtvindymo atvejai, kartu su poveikio įvertinimu. Reguliariai vertinti, ar tokie atvejai turėtų būti įtraukti į potvynių rizikos valdymo planavimą.</p>
<p>4. Galiojantis reglamentavimas neapibrėžia aiškių kriterijų, kada atnaujinant potvynių grėsmės žemėlapius privaloma atlikti hidrologinius skaičiavimus, o taikoma peržiūros metodika nėra teisiškai įtvirtinta. Praktika koreguoti potvynio grėsmės teritorijas vien pagal reljefo pokyčius, nevertinant jų priežasčių ir poveikio aplinkinėms teritorijoms, sudaro prielaidas fragmentiškiems sprendimams, galimai tenkinant atskirų subjektų interesus viešojo</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>1. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant aiškius kriterijus (pvz., įvyko nauji potvyniai, praėjo 6 metai po paskutinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros, buvo keičiamos teritorijų paviršiaus altitudės, įgyvendintos apsaugos nuo potvynių priemonės ar kt.), kada hidrologiniai skaičiavimai potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros ir atnaujinimo metu yra būtini.</p>

<p>intereso ir gyventojų saugumo sąskaita (žr. 3.4 skirsnio <i>argumentus</i>).</p>	<p>2. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, kad potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros metu būtų privalomai vertinamas reljefo pokyčių teisėtumas – t. y. ar grunto supylimas ar inžinerinių apsaugos nuo potvynių priemonių įrengimas atliktas teisėtai, laikantis galiojančių teisės aktų. Taip pat siūloma aiškiai reglamentuoti, kad esant skundams ar teisiniams ginčams dėl tokių veiklų, sprendimų dėl atitinkamų teritorijų korekcijų potvynių grėsmės žemėlapiuose priėmimas būtų stabdomas iki galutinio kompetentingų institucijų sprendimo.</p> <p>3. Parengti aiškia, vienodai taikomą metodiką, kaip turi būti atliekama potvynio grėsmės analizė, apimanti vandens sklaidos modeliavimą, poveikį infrastruktūrai ir kaimyninėms teritorijoms.</p> <p>4. Inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, siekiant aiškiai nustatyti, kokiais atvejais atliekami lauko patikrinimai (vietoje) vertinant pateiktus duomenis dėl potvynių grėsmės žemėlapių korekcijos, taip pat reglamentuoti tokių patikrinimų tvarką, apimtį ir dokumentavimo reikalavimus.</p>
<p>5. Teisinis reguliavimas nenustato aiškių kriterijų ir procedūrų, kada ir kokia tvarka gali būti atliekamos neeilinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros, nors tokių peržiūrų praktika vykdoma. Toks neapibrėžtumas sudaro prielaidas selektyviam ir nepakankamai pagrįstam šių procesų inicijavimui bei nevienodam sprendimų dėl potvynių grėsmės teritorijų koregavimo taikymui,</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant įtvirtinti aiškia neeilinės potvynių grėsmės žemėlapių peržiūros inicijavimo ir vykdymo tvarką, numatant objektyvius kriterijus, kada ir kokių duomenų pagrindu tokia peržiūra galima, kas gali siūlyti ją atlikti, kaip fiksuojamas sprendimas vykdyti peržiūrą ar jos neatlikti, taip pat kaip dokumentuojamas sprendimas nekeisti žemėlapių, jeigu peržiūros metu nustatoma, kad tam nėra pagrindo.</p>

<p>pažeidžiant viešojo intereso apsaugos ir lygiateisiškumo principus (žr. 3.5 skirsnio argumentus).</p>	
<p>6. Potvynių grėsmės teritorijų duomenų įregistravimas Nekilnojamojo turto registre nebuvo užtikrintas laiku, nors atitinkama teisinė pareiga galioja nuo 2020-01-01. Praktikoje duomenų perdavimas buvo faktiškai pavestas išoriniam tiekėjui, nesukuriant aiškių kontrolės mechanizmų, kas sudaro prielaidas galimai nevienodam specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymui. Nekilnojamojo turto registre potvynių grėsmės teritorijos registruojamos galimai nesilaikant reglamentavime nustatytos tvarkos. Tai rodo ne tik veiklos koordinavimo trūkumus, bet ir sisteminę viešojo administravimo spragą duomenų valdymo srityje (žr. 3.6 skirsnio argumentus).</p>	<p><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tobulinti teisinį reglamentavimą (pvz. AAA nuostatus), numatant AAA aiškia funkciją pateikti prašymą įregistruoti nustatytas potvynių teritorijas LR SŽNSĮ nustatytais terminais. 2. Užtikrinti aiškų ir išsamų pavestų AAA funkcijų reglamentavimą, parengiant atskirą teisės aktą ar papildant esamus dokumentus dėl potvynių grėsmės teritorijų įregistravimo tvarkos, kuriame būtų nustatyti duomenų teikimo formatai, terminai ir procedūros. 3. Inicijuoti LR SŽNSĮ pakeitimus, numatant, kad teritorijos, nustatytos tenkinant viešąjį interesą, būtų registruojamos tik įgaliotos institucijos pateiktų duomenų pagrindu arba automatinio būdu, eliminavus galimybę kitiems subjektams savarankiškai teikti ar koreguoti registravimo duomenis. Taip pat tikslinga nustatyti registravimo proceso kontrolės ir atsekamumo mechanizmą, užtikrinantį, kad tarp teritorijos nustatymo ir jos įregistravimo Nekilnojamojo turto registre neliktų objektyviai per ilgo laiko tarpo, kai specialiosios žemės naudojimo sąlygos nėra matomos registre. 4. Tobulinti ministerijos kompetencijai priskirtą reglamentavimą ir inicijuoti kitų aktualių teisės aktų pakeitimus, siekiant užtikrinti, kad registruojant potvynių grėsmės teritorijas Nekilnojamojo turto registre būtų pilnai ir tiksliai įrašomas

potvynių grėsmės teritorijos pavadinimas, aiškiai nurodant potvynių grėsmės tikimybės lygį (didelė, vidutinė, maža), taip pat visi kiti Nekilnojamojo turto registro informacinės sistemos nuostatuose numatyti duomenys (informacija nusakanti, kad potvynio grėsmės teritorija nustatyta tenkinant viešąjį interesą; erdvinis duomenis parengusio asmens duomenys; dokumento ar sprendimo, kurio pagrindu nustatyta, pakeista ar panaikinta potvynių grėsmės teritorija, pavadinimas, numeris bei data ir jį patvirtinusio (sprendimą priėmusio) subjekto duomenys ir kt.).

5. Tobulinti reglamentavimą, kad valstybinėje informacinėje sistemoje www.geoportal.lt potvynių grėsmės teritorijos būtų aiškiai diferencijuojamos pagal potvynių grėsmės tikimybės lygį (didelė, vidutinė, maža), naudojant skirtingus sutartinius ženklus.

Aplinkos ministerijai ir AAA:

Gavus iš VĮ Registrų centro informaciją apie potvynių grėsmės teritorijas, kurios Nekilnojamojo turto registre buvo įregistruotos ne AAA pateiktų prašymų pagrindu, Aplinkos ministerijai kartu su AAA įvertinti tokių duomenų registravimo pagrįstumą, išsamumą ir teisėtumą, prireikus imtis veiksmų nustatytiems neatitikimams pašalinti ir, nustačius sistemines problemas ar teisinio reguliavimo spragas, inicijuoti poįstatyminių teisės aktų pakeitimus, siekiant suvaldyti nustatytas rizikas, bei apie vertinimo rezultatus ir priimtus sprendimus informuoti STT.

AAA:

1. Įgyvendinti informacinių sistemų sprendimus, leidžiančius automatizuotai perduoti teritorijų erdvinius duomenis iš AAA į Nekilnojamojo turto registrą, taip sumažinant žmogiškųjų klaidų ir selektyvaus duomenų teikimo riziką.

2. Atsisakyti praktikų, kai valstybės institucijos funkcijos (įskaitant atsakomybę už duomenų perdavimą ir žymų tikrinimą) deleguojamos paslaugų teikėjams, nes tai nesuderinama su viešojo administravimo principais ir kelia antikorpucines rizikas.

3. Komunikuoti su visuomene ir savivaldybėmis, viešai skelbiant, kurios teritorijos dar nėra įregistruotos Nekilnojamojo turto registre taip prisidedant prie skaidrumo didinimo ir viešojo intereso apsaugos.

4. Pabaigus potvynių grėsmės teritorijų registracijos procesą, atlikti potvynių grėsmės žemėlapių peržiūrą ir patikrą, užtikrinant, kad visi sklypai, patenkantys į potvynio teritorijas, būtų tinkamai pažymėti Nekilnojamojo turto registre. Apie atliktą patikrinimą ir užbaigtą registracijos procesą – paskelbti viešai (pvz., institucijos interneto svetainėje ir kitais įprastais informavimo kanalais).

5. Užtikrinti galimybę susieti skirtingų potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių redakcijų duomenis su konkrečiais žemės sklypais ir sudaryti galimybę visuomenei viešai naudotis šia informacija, kadangi Nekilnojamojo turto registre neatsispindi duomenys apie 2014 m. potvynių grėsmės žemėlapiuose nustatytas potvynių grėsmės teritorijas dėl laiku neįvykdytos pareigos jas įregistruoti.

	<p style="text-align: center;"><u>VI Registru centrui:</u></p> <p>1. Užtikrinti, kad prašymas įregistruoti potvynių grėsmės teritorijas būtų priimamas tik iš tų subjektų, kurie tokį prašymą gali pateikti. Taip pat, kad potvynių grėsmės teritorijos būtų registruojamos tik potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių pagrindu, laikantis LR SŽNSĮ reikalavimų.</p> <p>2. Identifikuoti potvynių grėsmės teritorijas, kurios Nekilnojamojo turto registre buvo įregistruotos ne AAA pateiktų prašymų pagrindu (pvz., korupcijos rizikos analizėje nustatytas atvejis, kai potvynių grėsmės teritorija NTR buvo įregistruota statybos projekto – apsauginės dambos – pagrindu) ir apie tokius atvejus informuoti Aplinkos ministeriją bei AAA, kad šios institucijos įvertintų tokių duomenų pagrįstumą, išsamumą ir teisėtumą bei apie vertinimo rezultatus ir priimtus sprendimus informuotų STT.</p>
<p>7. Galiojantis reglamentavimas dėl statybos ir žemės paviršiaus keitimo potvynių grėsmės teritorijose neužtikrina pakankamos kontrolės ir poveikio aplinkinėms teritorijoms įvertinimo, sudarydamas prielaidas dirbtiniam reljefo keitimui siekiant atskirus sklypus eliminuoti iš potvynių grėsmės teritorijų. Reglamentavimas taip pat neužtikrina, kad inžineriniai statiniai didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose (įskaitant tiltus) nekeltų papildomos užliejimo rizikos. Praktikoje fiksuojama</p>	<p style="text-align: center;">PASIŪLYMAI</p> <p style="text-align: center;"><u>Aplinkos ministerijai:</u></p> <p>1. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio pakeitimą, aiškiai nustatant, kad teritorijų, pastatų ir statinių apsauga nuo potvynių turi būti užtikrinama įgyvendinant teisės aktų reikalavimus atitinkančios projektinės dokumentacijos (ne tik teritorijų planavimo dokumentų, bet ir statinių, pastatų projektų) potvynių valdymo sprendinius.</p>

formali potvynių valdymo sprendinių integracija į teritorijų planavimo dokumentus didina riziką, kad sprendimai bus pritaikomi atskiriems interesams, neužtikrinant viešojo intereso, skaidrumo ir atsakomybės (žr. 3.7 skirsnio argumentus).

2. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio 1 dalies b) papunkčio keitimą, siekiant patobulinti nuostatą, kad inžineriniai statiniai ir mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose negali didinti potvynių grėsmės gretimoms teritorijoms.

3. Inicijuoti LR SŽNSĮ 104 straipsnio 2 dalies ir 3 dalies pakeitimus, siekiant, kad būtų draudžiamas žemės paviršiaus keitimas vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose arba numatyti alternatyvų teisinį reguliavimą su viešosios kontrolės elementais, sprendžiantį nustatytas rizikas.

4. Peržiūrėti ir tikslinti statybos techninį reglamentą 2.03.03:2005 „Inžinerinė teritorijų apsauga nuo patvenkimo ir užtvینimo“, suderinant jo nuostatas su statybos techninio reglamentu 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ bei kitais galiojančiais teisės aktais, siekiant aiškiai reglamentuoti žemės paviršiaus lygio keitimo potvynių grėsmės teritorijose projektavimo ir vertinimo tvarką.

5. Nustatyti minimalius potvynių valdymo sprendinių reikalavimus teritorijų planavimo dokumentuose, kad nepakaktų abstrakčių pastabų („būtiną grunto supylimą“, „*altitudė turi būti nemažesnė kaip*“ ir pan.), o būtų privaloma numatyti konkrečias priemones (pylimai, dambos, vandens pralaidos, reljefo formavimo principai ir jų poveikio gretimoms teritorijoms vertinimas).

6. Tobulinti teisinį reglamentavimą, nustatant aiškia žemės paviršiaus lygio keitimo (pylimų, supilto grunto sankasų, reljefo formavimo) kontrolės ir

vertinimo tvarką, kai tokie darbai atliekami potvynių grėsmės teritorijose arba viršija nustatytus parametrus (aukščio, ploto ar tūrio ribas), numatant teisiniame reguliavime prievolę prieš atliekant tokius darbus įvertinti jų galimą poveikį hidrologiniam režimui ir gretimoms teritorijoms bei nustatyti aiškų atsakingos institucijos kontrolės mechanizmą ir veiksmingas pažeidimų šalinimo priemones.

7. Teisės aktuose nustatyti topografinius planus rengiantiems geodezininkams prievolę nustačius, kad teritorijos reljefas yra pakeistas pažeidžiant specialiuosius teisės aktus (pvz., LR SŽNSĮ nustatytus draudimus), informuoti apie tai atsakingas kontrolės institucijas, siekiant užtikrinti operatyvų galimų pažeidimų nustatymą ir jų padarinių šalinimą.

8. Sustiprinti kontrolės ir atsakomybės mechanizmus, nustatant, kad didelio masto grunto supylimas potvynių grėsmės teritorijose be deramo projektavimo ir poveikio vertinimo laikytinas šiurkščiu pažeidimu, dėl kurio inicijuotini tiek statybos teisėtumo, tiek specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo ir potvynių žemėlapių korekcijų pagrįstumo patikrinimai.

9. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant aiškią AAA pareigą, analizuojant potvynių grėsmės žemėlapių korekcijas ir teikiamus duomenis, bendradarbiaujant su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis, nuosekliai vertinti, ar žemės paviršiaus lygio keitimo sprendiniai atitinka teisės aktų reikalavimus, o nustačius galimus pažeidimus – inicijuoti žemėlapių korekcijų peržiūrą,

informuoti atsakingas institucijas ir (ar) pradėti galimų pažeidimų tyrimą teisės aktų nustatyta tvarka.
--

KITŲ ANTIKORUPCINIŲ PASTABŲ IR KITŲ PASTABŲ NETEIKIAME

Direktoriaus pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Rengėja Svetlana Andrejeva, tel. +370 658 67215, el. p. svetlana.andrejeva@stt.lt

Rengėjos tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, tel. (8 656) 60933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

5. ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR KITŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

1. 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių įvertinimo ir valdymo.
2. Lietuvos Respublikos vandens įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas.
6. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas.
7. Statybos techninis reglamentas STR 2.02.06:2004 „Hidrotechnikos statiniai. Pagrindinės nuostatos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl Statybos techninio reglamento STR 2.02.06:2004 „Hidrotechnikos statiniai. Pagrindinės nuostatos“ patvirtinimo“.
8. Statybos techninis reglamentas STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“ patvirtinimo“.
9. Statybos techninis reglamentas STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04.:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“.
10. Statybos techniniu reglamentas STR 2.03.03:2005 „Inžinerinė teritorijų apsauga nuo patvenkimo ir užtvvinimo“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr.D1-466 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.03:2005 „Inžinerinės teritorijų apsaugos nuo patvenkimo ir užtvvinimo projektavimas. Pagrindinės nuostatos“ patvirtinimo“.
11. Aplinkos apsaugos agentūros nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 „Dėl Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. vasario 4 d. įsakymo Nr. D1-78 redakcija).
12. Potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1558 „Dėl Potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 14 d. nutarimas Nr. 266 „Dėl Dauguvos, Lielupės, Nemuno ir Ventos upių baseinų rajonų koordinavimo tarybų sudėties ir nuostatų patvirtinimo“.

14. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gegužės 31 d. įsakymą Nr. D1-273 „Dėl Dauguvos, Lielupės, Nemuno ir Ventos upių baseinų rajonų koordinavimo tarybų personalinių sudėčių patvirtinimo“.

15. Upių baseinų rajono valdymo plano ir priemonių programos vandensaugos tikslams rengimo bei derinimo su užsienio valstybėmis tvarka, patvirtinta 2003 m. lapkričio 25 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. 591 „Dėl Upių baseinų rajono valdymo plano ir priemonių programos vandensaugos tikslams rengimo bei derinimo su užsienio valstybėmis tvarkos patvirtinimo“.

16. 2025 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-103 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl Potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“.

17. 2019 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“.

18. Valstybės registruose, kadastruose ir (ar) valstybės informacinėse sistemose kaupiamų duomenų apie teritorijas, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, pateikimo Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui tvarkos ir sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. D1-392 „Dėl Valstybės registruose, kadastruose ir (ar) valstybės informacinėse sistemose kaupiamų duomenų apie teritorijas, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, pateikimo Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“.

19. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimo Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (redakcijos, galiojusios iki 2020-01-01).

20. Teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, erdviųjų duomenų rinkinio specifikacija, patvirtinta aplinkos ministro 2024 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. D1-21 „Dėl Teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, erdviųjų duomenų rinkinio specifikacijos patvirtinimo“.

21. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2025 m. birželio 26 d. įsakymas Nr. D1-90 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. sausio 18 d. įsakymo Nr. D1-21 „Dėl teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, erdviųjų duomenų rinkinio specifikacijos patvirtinimo“ pakeitimo“.

22. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2025 m. birželio 26 d. įsakymas Nr. D1-89 „Dėl Nekilnojamojo turto kadastro informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“ (negalioja nuo 2025-07-01).

Kiti dokumentai:

1. Aplinkos ministerijos¹⁹⁹ ir Aplinkos apsaugos agentūros²⁰⁰ interneto svetainių informacija ir duomenys;
2. Analizuotų subjektų el. paštu svetlana.andrejeva@stt.lt ir dokumentai@stt.lt pateikta informacija ir duomenys.

¹⁹⁹ <https://am.lrv.lt/lt/>

²⁰⁰ <https://gamta.lt/>